

Camels in the snow

Rusland (Siberië) – Mongolië - China

Nico Koppers

Scan de onderstaande barcode om alle foto's te bekijken

© Nico Koppers 2018

2de druk

Inhoud

01 Van Amsterdam via Parijs naar Moskou	5
02 Het Kremlin en omgeving	8
03 Een rondje Moskou	14
04 Moskou onder de grond	17
05 De eerste nacht in de trein	21
06 Omsk is een grote stad, maar.....	23
07 Siberië is wit, koud en verlaten	26
08 Irkutsk aan het Baikalmeer	27
09 Verslapen	32
10 Aankomst in Ulaanbaatar	35
11 Mongolian Lunar New Year	39
12 Dzjengis Khan	45
13 Vlucht naar Khovsgol	48
14 Blue Pearl 2017 International Ice Festival	53
15 Het Ice Festival in volle gang	57
16 Het Eagle Festival van UB	62
17 Tocht naar Gobi woestijn	66
18 Camels in the Snow	71
19 Winkelen in Ulaanbaatar	76
20 Het wisselen van de wielen	80
21 Aankomst in Beijing	85
22 Een rondje Beijing	89
23 The Great Wall of China	94
24 Vlucht naar Amsterdam	98

Dag 1 (Zaterdag 18 februari 2017)
Van Amsterdam via Parijs naar Moskou

Het is zaterdag en we rijden in alle vroegte in de dichte mist naar Schiphol. Onze reis die vandaag in Moskou begint zal Rusland, Siberië en Mongolië doorkruisen om uiteindelijk over 3,5 week in Beijing te eindigen. Onnodig en krankzinnig vroeg arriveren we op Schiphol waar we binnen 10 minuten de bagage zelf op een drop off punt in een automaat kunt plaatsen. Trek op dit nachtelijke tijdstip nog 10 minuten uit voor de douane check en je kunt daarna 2,5 uur je stierlijk lopen te vervelen. De dutyfree winkeltjes zijn op Europese vluchten, we beginnen onze reis via Parijs, uitgerust met een karig en peperduur assortiment. Een zakje Oreos voor € 6,95, hoe haal je het in je hoofd. Een flesje water uit een automaat € 2,50. Een prijs om de argeloze reiziger, vaak onderweg naar huis, een belachelijke poot uit te draaien. Onze eerste vlucht met nummer AF8223 van de KLM met schematijd 6:55 uur, vertrekt iets later vanwege een aantal ontbrekende passagiers. De vlucht naar Parijs die volgens schema 1,5 uur zou duren verloopt vlot en na 60 minuten staan we op de luchthaven van 'Charles de Gaulle'. De aansluitende vlucht met nummer AF1044 naar Moskou met Air France vertrekt keurig op tijd om 8:15 uur. Bij het online inchecken zijn ons twee zitplaatsen achterin het vliegtuig toegewezen. Jawel, natuurlijk naast het enige toilet aan boord voor de komende ca. 3,5 uur voor 250 man. Dat komt neer op iedere 5 minuten iemand die moet plassen. Een zwangere mevrouw is zeker drie keer geweest. Uiteraard verder een lange rij mensen naast ons die tegen je stoel staan te duwen zodat een tukje doen onmogelijk wordt. Wel landt het vliegtuig netjes volgens planning om 15:00 uur (Moskou tijd) op het vliegveld Sheremetyevo van Moskou. De douane formaliteiten van Moskou gaan allemaal redelijk snel. De vrouwelijke douane beambte met opgeschoren blond hoofd overhandigd een vodje wat ik moet ondertekenen. Geen idee wat er op staat, maar als je niet tekent wordt je waarschijnlijk binnen 24 uur voorgeleid aan Poetin zelf. De koffers zouden op band 1 aankomen en inderdaad nog geen 10 minuten later kunnen we ze probleemloos van de band af pakken. In de aankomsthal staat een keurige mijnheer met een bordje met mijn naam

erop, Nicolaas Koppers. Ik denk een Rus, want ik kan hem niet verstaan. Hij pakt de koffer van Annemieke en wenkt ons achter hem aan te lopen. Geen idee waar naar toe, maar uiteindelijk komen we in een parkeergarage bij een Lada waarvan de knipperlichten, waarschijnlijk omdat hij op de afstandsbediening drukt, beginnen te knipperen. Zonder een woord te spreken gaan de tassen achterin en wij ook. Nadat hij zijn parkeerkaart aan de automaat heeft aangeboden gaat de slagboom open en kunnen we op weg naar het hotel. Het is druk op de weg en al vrij snel staan we in een Russische file. Onze chauffeur zit alsmaar zachtjes tegen zijn iPhone 4 te praten. Ik vermoed dat dat tegen de Russische Siri is, want uiteindelijk krijgt hij een routebeschrijving naar ons hotel op zijn schermje en net als in Nederland een rode weg voor de file aanduiding. Toch niet zo'n achterlijk land dus. Omdat ik op mijn iPad ook de locatie van het hotel, Arbat House, heb ge-waypoint, kan ik inderdaad zien dat hij de kortste route neemt. Bij ons hotel aangekomen worden we verwelkomt door twee enorme stenen leeuwen. Nadat we naar onze zwiigende chauffeur hebben gezwaaid kunnen we met de tassen naar binnen. Een Engels sprekende receptionist schrijft ons in, vertelt in het kort de regels van het huis en geeft ons een pinpas als kamersleutel. "Fifth floor, Sir, take the right lift, the other one is out of order". Onze kamertje is klein maar warm. Nadat we de Russische Ikea gordijnen hebben open gedaan blijkt ons uitzicht op een soort binnenplaatsje niet echt fraai. Omdat het nog vroeg is lopen we eerst nog even naar het Rode Plein. Wat direct opvalt is de enorme hoeveelheid sneeuw die langs de weg ligt, maar alle wegen en stoepen zijn volledig sneeuwvrij. Later ontdekken we dat grote, in oranje geklede, ploegen mannen en vrouwen de sneeuw en ijs van de stoep staan te bikken. Ik weet in Nederland ook nog wel wat mensen om dit werk te doen. Op het Rode Plein is het vanwege de zaterdagavond erg druk. Aan de linkerkant van het plein is, vermoedelijk voor het Maslenitsa feest¹, een grote tijdelijke schaatsbaan opgezet. Even buiten het rode plein staan

---

¹ Eind februari vinden er op verschillende plaatsen in de stad concerten en andere festiviteiten plaats. Na de strenge winter willen de Moskovieten zich met dit feest verwarmen. De Moskovieten eten, net voordat het vasten begint, blini's (dunne pannenkoekjes) en drinken wodka. Het feest wordt tot in de nacht gevierd en wordt afgesloten met het verbranden van een pop van stro die de winter symboliseert. Het Maslenitsa-festival kent zijn oorsprong in de middeleeuwen, maar werd voor de laatste keer georganiseerd in 1917, onder het tsaristische bewind. Een paar jaar geleden werd het traditionele festival terug leven ingeblazen.

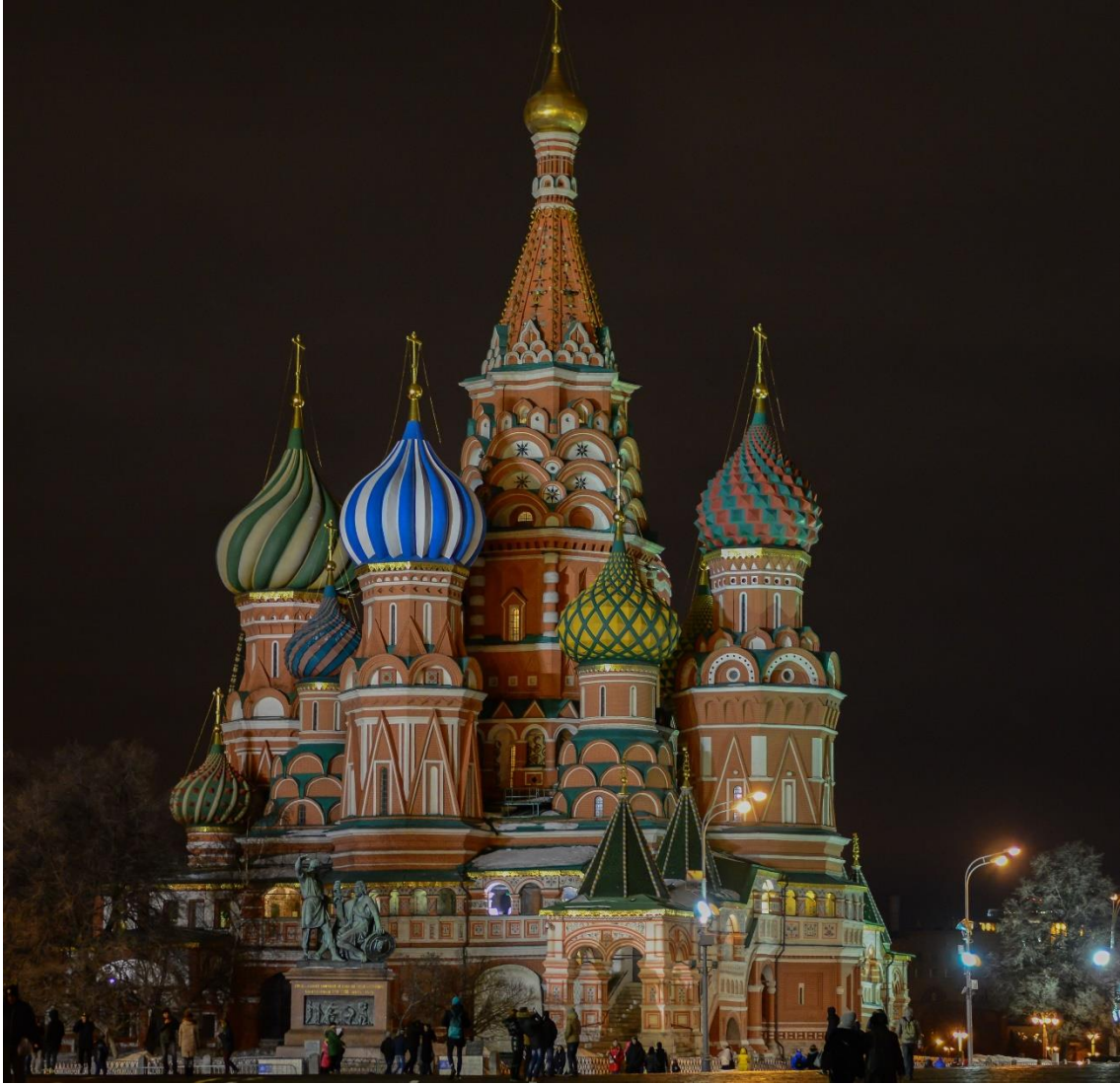
tientallen houten huisjes, versiert met kerstbomen, die dienst doen als een soort marktkraam waar allerlei Russische specialiteiten worden verkocht. Te midden van deze huisjes staat een zeker vijf meter hoog ijssculptuur van een traditioneel geklede Russische dame. Omdat we al eerder in Moskou zijn geweest kennen we nog de plek waar allemaal lekkere restaurantjes zijn. Uiteindelijk eten we, even buiten het Rode Plein bij BBQ een lekkere dikke vette 'black' hamburger met een heerlijk lokaal biertje erbij. Er staat een snijdende koude wind als we bijtijds naar het hotel teruglopen. Na zo'n reisdag zijn we toch wel moe en gaan we lekker op tijd slapen.

Dag 2 (Zondag 19 februari 2017)

Het Kremlin en omgeving

Het is zondagochtend 8:30 uur als we voor het eerst op zoek gaan naar de ontbijtzaal. Op de begane grond naast de frontdesk is in het restaurant een ontbijtbuffet opgesteld. Naast verschrompelde worstjes en rijstebrij staat er een uitgebreid uitstekend ontbijt voor ons klaar. Het is rustig bij het ontbijt, je kunt wel merken dat iedereen uitslaapt.....of al naar de kerk is. Om 9:15 uur zijn we onderweg naar onze dode 'vriend' Lenin, die al jaren in zijn privé mausoleum, aan de rechterkant van het enorme Rode Plein, op ons ligt te wachten. Voor de deur van het vierkante gebouw staat behalve de wachtpost niemand. Normaliter is er om deze tijd al een enorme rij om Lenin te bezoeken. Onze vermoedens worden bewaarheid nadat we de verkleumde wachtpost vragen: "Inside". De man maakt met zijn armen een kruis waarmee het wil zeggen: "Hij is effen niet thuis". Hierbij mompelt hij iets van "Avril". We kunnen hieruit opmaken dat deze dode man met vakantie is of, wat regelmatig schijnt te gebeuren, zijn jaarlijkse grote wasbeurt krijgt. We lopen door naar het graf van de onbekende soldaat, met eeuwig brandende vlam, waar ieder uur het wisselen van de wacht plaatsvindt. IJzig stil in de houding staan met deze temperatuur moet vooral niet te lang duren. Bij deze ceremonie komen er vanuit het Kremlin drie met enorme leren laarzen uitgedoste militairen aanlopen die bij iedere stap die ze doen hun benen meer dan horizontaal (in een hoek van ca. 100°) optillen. Ik heb het ook geprobeerd en lig nu met een hernia op bed. Met een hoop bombarie en show nemen de komende militairen de plaats in van diegene die nu blauw zien van de kou. Ze kunnen zich in ieder geval niet vergissen want je ziet het aan de kleur. Veel van de soldaten staan voortdurend hun schoenen te poetsen en daar kun je redelijk mee aan de gang blijven als je constant in de sneeuw staat. Het is zo opvallend dat het lijkt alsof er zware sancties op staan als je wordt betrap met vieze schoenen. Tja, het blijft het Russische leger. Bij de eeuwige vlam van het graf van de onbekende soldaat is het druk. De toegangsweg naar het monument wordt afgesloten en door het hek kun je zien dat er een standaard wordt geplaatst die ruimte biedt aan een krans.

Als ik me toch als nietsvermoedende toerist naar binnen wil wurmen wordt ik vriendelijk maar wel resoluut tegengehouden. "In one hour, sir". Geen idee voor wat voor gelegenheid er een krans wordt gelegd, maar omdat we qua beveiligingsniveau vermoeden dat Vladimir Poetin zelf niet komt, lopen we een stukje richting de ingang van het Rode Plein. Hier wordt duidelijk een groep soldaten praktisch onderwezen in het exerceren bij de eeuwige vlam. De groep bestaat uit mannen en vrouwen. Het is aandoenlijk om te zien hoe deze jonge meisjes zich, in de heftige kou, zich als vent proberen te gedragen. Wel dragen alle meisjes soldaten een grote witte stoffen 'roos' in hun haar. We lopen voor de poort van het Rode Plein langs richting het theaterplein. Vorige keer toen we hier waren in juni 2010 stond het prachtige Bolsjoj theater in de steigers en was het aan de voorkant afgedekt met een enorm doek met de afbeelding van het theater. Het gebouw en met name de beelden, boven de hoofdingang zijn prachtig schoongemaakt en gerestaureerd. Langs het grote standbeeld van Marx, door intimi ook wel Carl genaamd lopen we terug naar het Kremlin. Het Kremlin is een ommuurde vesting volgebouwd met oude Russisch orthodoxe kerken. Sinds ons laatste bezoek is de toeristenstroom duidelijk flink toegenomen. Op een plek ver van de ingang hebben ze nu een omvangrijke batterij met kassa's geplaatst. Betalen met een creditcard is geen enkel probleem. Naast de kassa's herbergt dit gebouw ook een omvangrijke souvenirshop waar ze, zoals overal in de wereld lelijke en kitscherige rotzooi verkopen dat hetgeen je bezoekt zeker geen eer aan doet. Als we een toegangskaartje hebben bemachtigd lopen we terug naar de ingang waar je via een trap op de daadwerkelijke brug naar het Kremlin komt. Eenmaal in het Kremlin sta je op een enorm leeg plein, waar verkeer niet mogelijk is. Her en der zijn er lange brede zebrapaden op de kinderhoofdjes getekend. Wat hier de bedoeling van is ontgaat me totdat we willen oversteken naast een zebrapad. Een agent met een hele hoge pet fluit zeer indringend en gebaart dat we onmiddellijk, maar dan ook wel direct op het zebrapad moeten gaan lopen. Dit is een serieuze zaak, ja. Deze agent neemt duidelijk geen enkele verantwoordelijkheid als we verongelukken buiten het zebrapad. Ja, en dan wil je wel op de zwart witte strepen gaan lopen. De agent is tenslotte ook nog zwaar bewapend. Nu we zijn overgestoken beginnen we met het bezoek aan

de klokkentoren van Ivan de Grote. Voor de deur staat de gigantische Tsarenklok met een hoogte van 6,14 meter waaruit een groot stuk brons is gebroken. Dit kolossale brokstuk, wat maar liefst 12 ton weegt, staat tegen de klok aan en is zeker 1,50 x 1,00 meter en 30 cm. dik. De enorme klok, de grootste ter wereld in zijn soort, is gegoten in 1737. Door een grote brand is de klok zo heet geworden dat dit brokstuk van de klok is afgebroken. Naast de klok staat een reusachtig bronzen kanon dat gegoten is in 1586. Het kanon, wat net als de klok nooit heeft gefunctioneerd, heeft een kaliber van 89 cm. We slaan rechtsaf richting de Verkondigingskathedraal en lopen deze druk bezochte kerk binnen. Een groot bord wijst ons erop dat het nemen van foto's niet is toegestaan. Dat is wel jammer want de muurschilderingen zijn prachtig. Na nog wat te hebben rondgekeken verlaten we het Kremlin en lopen naar de grote rivier die dwars door Moskou loopt, de Mosvka. Als we via een grote brug de rivier oversteken lopen we recht op de Christus Verlosser kathedraal af. Deze kathedraal is rondom versierd met veel bronzen beelden van religieuze voorstellingen. Binnen in de kerk staan een groot aantal iconen op schildersezels die door veel mensen aangeraakt en zelfs gekust worden. Gadver, wat is het toch een triest gezicht om al die gehersenspoelde mensen dit raar soort handelingen te zien verrichten en ze zijn nog serieus ook. Hier moet toch iets tegen te doen zijn dat mensen hun leven zo vergooien met iets wat ze ooit van iemand hebben gehoord en wat absoluut oncontroleerbaar is. Een meisje spreekt ons in prima Engels aan en vraagt of we de vier terrassen met uitzicht op Moskou willen bezoeken. Omdat we dat wel willen lopen we een stukje achter haar aan en ze wijst ons de trap naar boven. Na veel, heel veel trappen komen we op een buitenterras wat zich op ongeveer halverwege de kerk bevindt. Het uitzicht is prachtig en via een trapje op en een trapje af kom je iedere keer op een van de drie andere terrassen. Uiteindelijk hebben we heel Moskou rond kunnen kijken. We gaan weer naar beneden en spreken het meisje wat zo goed Engels spreekt aan. We vragen haar advies waar we het beste kunnen gaan kijken voor een bontmuts. Ze wijst ons op de kaart, even buiten het centrum van Moskou een mall aan met daarnaast een outlet store. Ze zegt dat we daar de beste kans van slagen hebben om een bontmuts te kunnen vinden tegen een redelijke prijs. We gaan de kerk

uit en lopen langs de rivier en langs het hoge standbeeld van Alexander de Grote op het eilandje in de rivier, richting Gorky park. Gorky Park is eigenlijk alleen maar bekend geworden door de gelijknamige film met in de hoofdrol Lee Marvin. In het Gorky park zouden er in de winter ijssculpturen gemaakt en tentoongesteld worden maar wij hebben ze niet gevonden. Even verderop zijn tientallen mannen en vrouwen in oranje werkkleding bezig de sneeuw, die door de kou in ijs is veranderd, van de stoep en het fietspad te bikken. Ze gebruiken hiervoor een lang soort bijtel aan een steel. Het los gehakte ijs wordt op grote hopen bij elkaar geveegd. Deze bergen met crushed ice worden door een machine met een sjofel verzameld en ergens op het gras weer uitgestort. Hier heeft niemand er last van en zal het ooit vanzelf smelten. Door de enorme hoeveelheden zal, ook als de temperatuur gaat stijgen, dit nog wel even blijven liggen. Even verderop is er een soort kunstmarkt waar alle mogelijke soorten schilderijen worden verkocht. Ze hangen gewoon buiten aan een soort permanente constructie. We lopen wat langs de kunst, waar best mooi werk tussen hangt en komen bij een leuk zaakje waar ze zo te zien koffie met wat lekkers verkopen. Nou het is erg koud dus een bakje koffie gaat er wel in. Binnen is het lekker warm en we bestellen koffie en kiezen twee lekkere dingetjes uit de vitrine. Het is tenslotte vakantie en vet ben ik toch al. Terwijl we koffie drinken kijken we met behulp van de iPad hoe we met de Metro naar het hotel terug kunnen komen om op te warmen. We hebben geen zin meer om terug te lopen. Als we van Gorky Park lopen naar halte Park Kultury, kunnen we daar de Circular lijn 5 nemen, richting Kievskaya, overstappen op lijn 4 Filyovskaya, richting Aleksandroviskiy Sad en uitstappen op Arbatskaya. Vanaf daar is het nog een stukje lopen naar het hotel. De metro is goedkoop in Moskou, een ritje kost ₺ 55,00 per persoon, wat neer komt op € 0,89. Hiermee kun je net zolang reizen als je wilt zolang je maar onder de grond blijft. Als we terug zijn in het hotel zijn we na een uurtje wel weer genoeg opgewarmd om weer op pad te gaan. We willen graag het verlichte Rode Plein bij avond zien om wat foto's en video te maken. Het is druk op het plein en vooral de schaatsbaan vindt veel aftrek. We kijken nog wat rond in het dure winkelcentrum Gum aan de linkerkant van het Rode Plein, gezien vanaf de hoofdpoot. We moeten nog wel eten en hebben inmiddels ook wel een beetje trek. We besluiten om als we

teruglopen naar het hotel onderweg te kijken naar een lekker eettentje. We komen langs een bord met daarop Big Bite Café, dit restaurant bevindt zich in het souterrain. We lopen een trapje af en er is behalve de ober en de kok in zijn open keuken niemand. Nou ja, wat kan ons het schelen, we hebben honger en zoveel tentjes zijn er niet meer richting hotel en we hebben ook geen zin meer om terug te lopen. We bestellen rijst met teriyaki en een Russisch biertje erbij. Als toetje nog een lekker stukje taart en voldaan zijn we weer. Ondanks de wat lauwe reviews op TripAdvisor hebben we best lekker gegeten. Nu nog een stukje doorlopen naar het hotel en lekker slapen.

Dag 3 (Maandag 20 februari 2017)

Een rondje Moskou

We hebben lekker uitgeslapen tot 8:00 uur. Het is erg druk en vooral ook heet in de ontbijtzaal. Blijkbaar heeft iedereen uitgeslapen. Ik rooster maar wat brood en met een gekookt eitje en een kop koffie smaakt het allemaal weer prima. Vandaag gaan we naar het winkelcentrum en outlet store wat gisteren werd aanbevolen door het meisje in de kerk. Na een half uurtje onder de grond met de metrolijnen 2 Zamoskvoretskaya en 3 Arbatsko-Pokrovskaya komen we naast het winkelcentrum weer boven de grond. Het is een voor Russische begrippen klein winkelcentrum met op de begane grond een grote supermarkt. We slenteren een half uurtje rond maar vinden zelfs geen enkele winkel waar ze überhaupt bontmutsen verkopen. Vervolgens lopen we naar de daarnaast gelegen outlet store, waar eigenlijk precies hetzelfde voor geldt. Wel komen we een winkeltje tegen waar we een kop koffie met wat lekkers kunnen krijgen. Tijdens het drinken van de koffie en het nuttigen van het gebakje besluiten we de nieuw aangelegde lijn 5, de Circular, te nemen. Deze metrolijn verzorgt de verbinding met andere metro lijnen en loopt helemaal bovengronds. Het is meer een luxe trein dan een metro. De ritprijs is ook hier weer € 55,00 en de volledige rit duurt anderhalf uur. Zo zie je nog wat van Moskou en het is lekker warm. Nadat we de rit hebben volbracht stappen we uit bij het klooster van het Novodevichy Convent. Dit klooster is uitzonderlijk in zijn soort en nog prachtig bewaard gebleven. Het klooster staat op de Unesco Werelderfgoedlijst. Toen we de vorige keer in Moskou waren hebben we dit klooster ook bezocht. Nu we hier voor de tweede keer rond lopen herkennen we het ook weer, maar met sneeuw ziet het er toch wel allemaal heel anders uit. Op het enorme kerkhof naast het klooster zoeken we naar de graven van Nikita Chroesjtsjov, de oud president van de USSR, die vooral bekend is geworden omdat hij in een vergadering van de United Nations aandacht vroeg door zijn schoen uit te trekken en er hard mee op de tafel te slaan en Anton Tsjechov de Russische schrijver die vooral bekend is geworden door zijn korte verhalen. Doordat de begraafplaats zo groot is en alles bedekt is met sneeuw hebben we de graven helaas niet

gevonden en een administratie zoals een begraafplaats die hoort bij te houden konden we niet vinden en is er waarschijnlijk ook niet. Als we naar het dichtstbijzijnde metrostation lopen herkennen we bij toeval het metrostation waar we ons vorige bezoek aan Moskou vaak gebruik van hebben gemaakt omdat ons hotel daar toen in de buurt was. Het is bekend terrein dus daar hebben we maar weer een kopje koffie met een lekker taartje gegeten. Voor het avondeten gaan we naar een van de bekendere winkelstraten van Moskou de Oelitsa Arbat. Hier kijken we rond en bezoeken wat winkeltjes totdat het etenstijd is. Aan het begin van Oelitsa Arbat is een Hard Rock Café en omdat we wereldwijd goede ervaringen hebben met deze keten besluiten we daar te gaan eten. Het is nog vroeg en de hele tent is nog leeg. De inrichting is zoals overal ter wereld met gitaren van bekende muzikanten aan de muur en foto's van wereldartiesten voorzien van hun handtekening. Het valt mee dat de voorkant van de roze Cadillac van Elvis Presley er niet staat of hangt. Ik ben dat ding in de wereld al drie keer tegengekomen. De jongens achter de bar zijn nog aan het oefenen in het gooien met flessen om cocktails met een show te maken. We bestellen een lekker lokaal biertje en het fijnste van het menu, de spareribs. Het is weer echt ouderwets lekker om met je handen te eten. Met behulp van de Arrow app op mijn iPhone lopen we terug naar het hotel. Als je in deze app de locatie waar je naar toe wil aanvinkt, bijvoorbeeld het hotel, wijst de app je met behulp van een pijl feilloos de weg. Het voordeel van deze methode is dat je geen internet nodig hebt. De pijl wijst je met behulp van de ingebouwde GPS de weg. Wat in Moskou opvalt is dat de lucht hier nooit helemaal donker wordt. Het is inmiddels al 20:00 uur en de zon is allang onder maar de lucht blijft een raar soort grijs licht uitstralen. Misschien komt het door de sneeuw in de lucht die reflecteert. Ik heb werkelijk geen idee.

Dag 4 (Dinsdag 21 februari 2017)
Moskou onder de grond en het vertrek van de trein

Vandaag gaat de wekker om 08:00 uur. Nadat we hebben gedoucht gaan we op ons gemak naar beneden om te ontbijten. Door het raam zien we dat er iets uit de lucht valt wat nog het meest doet denken aan hele fijne sneeuw. In de ontbijtzaal speelt zich een soort schouwspel af van door elkaar krioelende mensen die pogen iets te eten te krijgen. Een oude grijze man heeft geen idee hoe het broodrooster werkt. Zijn vrouw staat onderwijl te kijken naar een leeg dienblad waar glazen op behoren te staan om jus d'orange in te doen. Als de in het zwart geklede serveerster eindelijk uit de keuken, glazen komt brengen is de container met het gele chemische vocht op. Na het eten van een geroosterde boterham met een driehoekig spiegelei gaan we terug naar de 5e verdieping om de fototassen te halen. Vervolgens pinnen we nog € 12.000 om de dag mee door te komen. Het is wel handig dat de ATM zich in het hotel bevindt. We lopen naar het Rode Plein op zoek naar het borstbeeld van 's werelds eerste kosmonaut, Joeri Gagarin. Volgens het reisboek moet dat beeld ergens langs de muur van het Kremlin staan. Uiteindelijk vinden we het maar kunnen 'de kop' alleen maar vanaf een afstand bekijken. Het gedenkteken ligt verstopt achter het Mausoleum van Lenin wat gesloten is en daardoor volledig is afgezet met dranghekken. Ondertussen sneeuwt het nog steeds en voelt het guur aan buiten. We vatten het plan op om Moskou onder de grond te gaan bekijken, daar is het in ieder geval lekker warm. Een aantal van de oude metrostations zijn echte bezienswaardigheden. Toen Josef Stalin in de tweede helft van de jaren twintig aan de macht kwam, was er nagenoeg geen openbaar vervoer in Moskou. In drie jaar tijd werd er een metronetwerk met de omvang van dertien stations uit de grond gestamp, waarmee Stalin wilde laten zien dat het belastinggeld goed werd besteed. Bij de opening in het voorjaar van 1935 noemde hij het 'paleizen voor gewone mensen'. Het metrostation Belorusskaya heeft in het plafond een groot aantal achthoekige mozaïeken met afbeeldingen van netjes opgevoede kindertjes. We rijden door naar Kiyevskaya waar alle muren zijn voorzien van zwaar vergulde met krullen versierde lijsten met daarin afbeeldingen van onder

andere Lenin die het volk toespreekt. De stations van Prospekt Mira en Arbatskaya zijn ingericht met prachtige kroonluchters en beeldhouwwerken van sportende kinderen en Mayakovskaya heeft nog het meeste weg van een enorme marmeren balzaal met pilaren. Als we weer boven de grond komen is het gelukkig droog en slenteren we terug naar het hotel. Omdat we pas vanavond met de trein verder reizen is er voor ons een verlate checkout in het hotel geregeld. Dat komt goed uit want dan eten we in het hotel, pakken daarna op het gemak de tassen in en checken uit. Om 22:30 uur nemen we de lift naar beneden waar onze chauffeur al keurig bij de receptie op ons staat te wachten. Ook deze alleraardigste man spreekt geen enkel woord, zelfs geen Russisch. De tassen gaan in de auto en met een klein half uurtje staan we voor het treinstation Leninkrasky. We nemen afscheid van de chauffeur en gaan naar binnen. Terwijl de tassen door de scanapparatuur gaan vragen we aan iemand met een bontmuts op waar de trein stopt en ..... verkeerde station. Door de regen terug naar buiten en naar het naastgelegen andere station, Moskva Yaroslavskaja Station. Weer moeten de tassen door de scanapparatuur en weer vragen we aan iemand met een bontmuts op waar de trein zou kunnen staan. Met gebaren en het opsteken van twee vingers begrijpen we dat we naar buiten moeten, links en rechts en dan naar perron 2. De trein is er nog niet maar dat komt wel goed. We kopen nog een Cola Zero en schuilen wat onder een afdakje. Volgens het verlichte bord staat onze trein op perron 4. En inderdaad staat de trein keurig op ons te wachten op perron 4 en het is trein 2. In deze trein 2 hebben wij in wagon 7, coupé 2 en slaappleats 3 en 4. Een mevrouw in blauw uniform en blauwe bontmuts die voor de deur van wagon 7 staat te wachten controleert onze tickets en paspoorten. Als alles door haar is goed bevonden mogen we de trein in. De tweede deur in het gangetje is coupé 2. We openen de deur en zien een keurig 'kamertje' waarin de bedden al zijn opgemaakt. Boven de deur hangt een televisie, naast het nachtlampje is een koptelefoon aansluiting voor de radio. De deur kan zowel van binnen als van buiten afgesloten worden met een pinpas. In het kastje liggen twee handdoekjes, sloffen, naaigerei, tandenstoker, schoenpoets, tandenborstel en tandpasta. Aan niets is een gebrek. Inmiddels is het al 23:30 uur en eigenlijk tijd om te gaan slapen. We liggen nog geen tien minuten in ons 'nieuwe' bedje als er

op de deur wordt geklopt. Voor de deur staat een Russische mevrouw met een grote boodschappentas. Uit de tas komen twee flesjes water, een plastic doosje met daarin een chocolade muffin, chocolaatjes en een flesje troebele ananassap. Het ziet er naar uit dat dit ons ontbijt moet gaan worden. Verder lijkt het erop dat ze komt uitleggen waar we morgen kunnen eten. Ze schrijft drie datums op, daarvan streepje ze er weer twee door. Dus blijkbaar krijgen we één dag te eten. We kiezen maar de allereerste datum. Vervolgens schrijft ze twee tijden op, een om 13:00 uur en een om 17:00 uur. Ook hier moeten we uit kiezen. Nou ja 17:00 uur dan maar. Nu moeten we ook nog kiezen uit de hoofdcomponent vlesj of fisgl. We kiezen voor vlesj in de veronderstelling dat dat vlees is en een normaal mens geen stinkende vis gaat zitten eten. Na al deze keuzes gaat de allerliefste veel te dikke dame met een lege boodschappentas weer weg. Nog maar een keer proberen te slapen. Dat valt nog niet mee in een schuddende trein. Nieuwsgierig schuif ik het gordijntje opzij en kijk naar buiten. De trein is inmiddels ver buiten Moskou, het uitzicht reikt niet verder dan een enorm bos van berkenbomen en alles is bedekt met een enorme lading sneeuw. We rijden dus door een bos, een enorm bos wat vermoedelijk de uitlopers van de 'taiga'² zijn. Berkenbomen afgewisseld met naaldbomen. Volgens mijn iPad hebben we toch al een aardig vaartje van zo'n 70 km per uur. Uiteindelijk dommel ik toch wel wat weg. In de trein is het rustig met op de verre achtergrond het geluid van de televisie van onze buurvrouw die tevens leiding heeft over dit rijtuig en over ons moet waken.

---

² De gebieden die met taiga worden aangeduid, vormen samen het grootste bosgebied op aarde: het omvat grote delen van Scandinavië, Canada, Rusland en Mongolië.

Dag 5 (Woensdag 22 februari 2017)

De eerste nacht in de trein

Om 7:00 uur zijn we wakker en begint het buiten licht te worden. De trein rijdt nog steeds door een overweldigend wit landschap. Hier en daar doemen de houten Russische huisjes op met de zo bekende vaal blauwe en groene kleuren en de speciaal gevormde dak- en raamranden. Op de daken ligt een dik pak verse sneeuw. Geen idee wat de buitentemperatuur is. In de gang van de trein wordt op een rood soort lichtreclame de binnentemperatuur aangegeven, het is 24°C. Gelukkig kan er in onze coupé ook een raampje open om de lucht ietwat de verversen en te verfrissen. Inmiddels hebben we wel trek gekregen en komt ons ontbijtje wat we gisteren van de mevrouw gekregen hebben nu wel goed van pas. We beginnen maar met de chocolade muffin en het ananassap. Helaas is er geen koffie, althans er is wel poederkoffie en heet water maar geen bekertje om het in klaar te maken. Bovendien bestaan de zakjes oploskoffie hier uit koffie, suiker en melk. Het groene appeltje is zo hard en zuur dat we dat maar uit het raampje gooien in de hoop dat het niets aan de trein zal beschadigen. Aan het eind van het gang bevinden zich twee toiletruimtes met een fonteintje met steenkoud water om je tanden te poetsen en je wat op te frissen. Verstandig als wij zijn doen we dat als eerste voordat de hele trein wakker wordt en op hetzelfde idee komt. Het doortrekken van het vacuüm toilet klinkt als in een vliegtuig. Met een hoop zuigkracht wordt de inhoud van de pot ferm leeggezogen. Dit maakt zo'n kabaal dat het hele treinstel nu op zeker rechttop in zijn bed zit. Dat is dan wel weer mooi. Het landschap is afwisselend wit met bomen en hier en daar een huisje, vervolgens wit met bomen en hier en daar een huisje. Op sommige plaatsen wordt druk aan het spoor gewerkt door mannen in oranje werkpakken. Ondanks de zeer strenge vorst hier, de temperatuur kan hier zonder probleem dalen tot -30°C denk ik niet dat ze hier last zullen hebben van bevroren wissels. Tot nu toe lijkt het onderhoud aan rails en trein prima in orde. Op ieder station waar wordt gestopt loopt de machinist of boordwerktuigkundige met een lang soort metalen haak tegen onderdelen van het treinstel te tikken. Ik heb het vermoeden dat, als het hol klinkt alles in orde

is. Om 17:00 uur wordt er op de deur geklopt en jawel hoor, daar staat de mevrouw uit de restauratiewagon met twee, keurig met folie afgedekte, borden met het avondeten. Het lijkt bijna een Hollandse maaltijd, aardappelen met jus, een stukje rundvlees en wat sperzieboontjes. Heerlijk. De laatste stop van vanavond is op het station van de Siberische stad Perm om 21:51 uur. Doordat de afstanden in Rusland zo groot zijn passeren we regelmatig een tijdzone, waarbij de tijd iedere keer één uur naar voren opschuift. Vandaag zijn we twee tijdzones gepasseerd en is het is hier nu dus 2 uur later dan in Moskou. Uiteindelijk is het in Beijing 7 uur later dan in Moskou. We zullen deze vakantie dus nog 5 tijdzones gaan passeren.

Dag 6 (Donderdag 23 februari 2017)
Omsk is een grote stad, maar net iets te ver weg

We zijn pas laat wakker. Het is 8:20 uur en de trein staat stil op station van Tyumen. Vannacht hebben we, volgens het tijdschema wat in de gang hangt, alleen maar 30 minuten stil gestaan op het station van Yekaterinburg. Als ik naar buiten kijk begint er een flauw zonnetje door de sluierbewolking te breken. Het is in ieder geval een stuk lichter dan gisteren. Eerst een beetje bijkomen van de nacht, tanden poetsen voor zo goed en zo kwaad als dat gaat aan een fonteintje met ijswater in een toilet met de temperatuur gelijk aan buiten. Nu moeten we iets te ontbijten zien te scoren. We lopen op het gemak de trein door naar de restauratiewagen, die zich drie wagons verderop bevindt. Niemand, mooi dat is lekker rustig. De Russische mevrouw brengt ons het menu met het volledige assortiment aan eten en drinken. Gelukkig wel met een summiere Engelse vertaling zodat we een heel klein beetje weten wat we kunnen bestellen. Een sandwich met boter en kaas spreekt nog het meest tot onze Hollandse verbeelding. Een kop koffie erbij en wie doet je wat. Volgens de thermometer boven de deur is het 26°C in de wagon en dat zou best wel eens kunnen kloppen want in de hele trein is het bloed verziekend heet, in tegenstelling tot buiten waar het aanvoelt als -10°C als je tussen de treinstellen de rails onder je vandaan ziet schieten. Was het in Moskou rond het vriespunt hier, volgens de timetabel inmiddels 2.393 km. verder, vriest het behoorlijk. Het tijdschema dat we hebben ontdekt naast het raam in de gang klopt wonderbaarlijk goed. Je kunt je klok erop gelijk zetten als er in een stadje wordt gestopt, hoe lang de trein daar stil staat en wanneer hij weer in beweging komt. De tabel is niets meer dan een A4tje wat netjes in een hoesje is geschoven met daarop alle plaatsen die de trein aandoet, hoe laat hij aankomt (in Moskou tijd) en hoelang hij er stil staat. Dat velletje papier moet ik voor we de trein verlaten maar even confisqueren. Ah, daar komt ons Russische serveerstertje met de bestelde waren. De sandwich, waarbij wij denken aan een netjes diagonaal doorgesneden dubbele boterham, is hier veranderd in een rond schijfje brood met dik

boter en twee friemel stukjes kaas. En dan daar vier stuks van. Het doet nog het meest denken aan een klein formaat beschuitbol. De koffie ziet zwart en wanneer je er in roert zit er onderin het kopje een centimeter koffiedrab zoals dat hoort bij de Indonesische koffie Tobruk. Een kwartier niet roeren is de juiste remedie en dan voorzichtig, zonder te schudden, de bovenste vloeibare laag naar binnen slurpen. Buiten schijnt het zonnetje inmiddels en het ziet er vrolijk uit. Bij het afrekenen hebben we maar meteen besloten dat dit de laatste keer is geweest in de restauratiewagen. Ruim € 20,00 voor twee kopjes koffie en vier stukjes ondefinieerbaar brood is wel heel erg overdreven. We gaan terug naar ons eigen stukje trein drie wagons verderop. Na een klein uurtje stopt de trein keurig volgens schema op het stationnetje van Ishim. Even een frisse neus halen blijkt een hele frisse neus te zijn. Het is behoorlijk koud maar met het zonnetje toch wel even lekker. Bij een kraampje verkopen ze diverse lunchgerechten. Wij hebben voor onszelf maar twee broodjes met bleke worst en geraspte peen en een doos chocolade koekjes aangeschaft voor de prijs € 4,50. Dat scheelt een hoop geld met binnen. De alleraardigste mevrouw van het kraampje haalt de verse broodjes uit de koelkast en warmt ze voor ons op in de magnetron. Ik denk overigens dat je, aan de buiten temperatuur te voelen, de broodjes beter buiten de koelkast kunt bewaren. We gaan snel terug naar ons treinstel om de broodjes lekker op te eten. Ondanks dat ze erg naar knoflook ruiken is de smaak prima. Het landschap buiten lijkt steeds witter te worden. Ik denk dat de bewoners hier allemaal leven van de bosbouw als ik het aantal berkenboompjes zie wat is aangeplant. Verder enorme vlaktes waar zomers waarschijnlijk graan of iets dergelijks wordt verbouwd. Het is ongelooflijk maar er leven dus nog steeds mensen in deze omgeving. We stoppen exact 20 minuten in Omsk. Op het perron kopen we wat ontbijt dingetjes en wat water voor morgenochtend. Met een flinke wind voelt het buiten erg koud aan. Als we weer vertrekken en langs de stad rijden blijkt deze enorm te zijn met de nodige hoogbouw. Was het niet Drs. P. die in de jaren 70 zong: "Omsk is een grote stad, maar net iets te ver weg, Trojka hier, Trojka daar.....". Nou dat klopt dus wel, van die grote stad. Trouwens ook erg ver weg van de bewoonde wereld. Ik heb om te temperatuur buiten te meten mijn rugzak thermometer aan mijn oordopjes geknoopt en buiten het raam van de trein

gehangen. Dat viel alleszins mee, de thermometer gaf na enkele minuten -6°C aan wat waarschijnlijk met de wind erbij een gevoelstemperatuur oplevert van -15°C . We zitten nog maar net in ons 'huisje' als er geklopt wordt en het Russische schoonmaakmeisje met de stofzuiger voor de deur staat. Wat een schoon volkje toch, die Russen. Nog even en wij gaan weer een tijdzone over. Hierdoor is het nu Moskoutijd +4. Voor het avondeten hebben we een instant noodlesoepje op het menu staan. Een beetje heet water uit de samovoir in de gang, vijf minuten laten staan en je kunt eten. Onze laatste stop voor vandaag voordat we naar bed gaan is Barabinsk. De buitentemperatuurmeter aan de gevel van het station geeft in rode verlichte cijfers -7°C . Het gaat de goede kant op met de temperatuur. Voor we willen gaan slapen nog even plassen en tanden poetsen. Helaas in beide toiletten brand een rood lampje en de pies klotst in beide potten bijna over de rand. Kapot! Even onze wagonoverste waarschuwen. Onmiddellijk wordt er hulp ingeroepen van een grote stevige Rus met een föhn. De boel zal wel bevroren zijn. En inderdaad na 15 minuten werd de zaak gereset waardoor alle stroom uitvalt, toen deze na 30 seconde weer aanging kan de goede man beide toiletten met een hele hoop herrie weer doortrekken. Overigens zag ik, toen we op het perron van Omsk stonden, dat de toiletten aan de buitenkant van de trein netjes door een soort gierwagen werden leeggezogen. De drek loopt in deze trein dus niet zomaar op de rails. Luxe hoor, in milieuvriendelijk Nederland loopt het volgens mij nog steeds op het spoor.

Dag 7 (Vrijdag 24 februari 2017)

Siberië is wit, koud en verlaten

Overweldigend. Je word wakker, zit in je onderbroek op bed, schuift het gordijntje opzij en ziet vanuit het raam de zonsopkomst boven een besneeuwd Siberië. Toeristen in vakantieoorden willen vaak een kamer met uitzicht op zee of op de bergen. Maar wie kan zeggen dat hij uitzicht heeft op een fantastisch landschap terwijl je reist, eet en de hele dag in je pyjama kan blijven zitten. Vannacht hebben we alleen nog de eerste van de vier stops van de trein meegemaakt, namelijk 21 minuten in Novosibirsk. Daarna twee korte stops in Yurga en Taiga en vervolgens nog een stop van 26 minuten in Marlinsk.

Het valt op dat de enige dieren die je buiten ziet, eksters zijn. Deze vogels hebben blijkbaar de mogelijkheid om in barre winterse omstandigheden voedsel te vinden en te overleven. Tijdens ons ontbijt, wat bestond uit de gisteren op het perron gekochte broodjes stopt de trein precies twee minuten op het station van Bogotol. Geen idee waarom deze stop, met een aankomsttijd van 8:56 uur en een vertrektijd van 8:58 uur in het schema is opgenomen. We hebben inmiddels 3.813 kilometer afgelegd.

Dag 8 (Zaterdag 25 februari 2017)
Irkutsk aan het bevroren Baikalmeer

De stationsthermometer geeft -10°C aan. Dit is Irkutsk. Voor nu even de laatste stop voor ons met deze trein. We zijn inmiddels 5.145 km voorbij Moskou en hebben deze afstand afgelegd met een gemiddelde snelheid van 76,7 km. per uur. De maximale snelheid op het hele traject bedroeg 129,4 km. per uur. Momenteel bevinden we ons op een hoogte van 430 meter. Tijdens de hele rit zijn we in totaal 11.216 meter gedaald en weer 11.500 meter gestegen. De totale tijd in de trein bedroeg 79 uur, 41 minuten en 38 seconden. We lopen met onze tassen naar buiten en zoeken naar iemand met een bordje met Nicolaas Koppers erop. Een Rus komt op mij af of hij wil zeggen: Ha zijn jullie daar eindelijk en loopt voor mij uit naar zijn taxi. Mijn tas stond er al in toen we er achter kwamen dat dit een gewone taxi was en niet onze eigen 'ophaler'. Dan maar even terug naar de stationshal en jawel hoor, daar kwam iemand aan met het juiste bordje. Al die russen lijken ook op elkaar, het zijn net negers. Binnen een half uur staan we voor hotel Europe op de stoep. Even inchecken in kamer 319 en dan een douche, een warme douche. Niet iedereen zal snappen hoe dat aanvoelt, een warme douche na vijf dagen géén douche te hebben gezien. Tijdens het douchen merkte ik dat zolang achtereen zitten de bloedsomloop zeer ernstig verstoort. Mijn voeten waren zo dik geworden dat dat eigenlijk een hele schoenmaat scheelde, om over de enkels maar te zwijgen. Ik was bang dat ik vanaf nu ook nog steunkousen zou moeten gaan dragen. Met schone kleren aan begeven we ons naar de ontbijtzaal op de begane grond. Het ontbijt is sober maar de koffie en muffins zijn lekker. Nog even naar boven om te piesen en zo, want om 10:00 uur worden we opgehaald door een gids en chauffeur voor onze tochtje naar het grootste zoetwatermeer ter wereld: het Baikalmeer. In de lobby zat een vriendelijke mevrouw al op ons te wachten. In uitstekend Engels worden we verwelkomt en uitgenodigd om mee naar buiten naar de auto te gaan. Buiten stond dezelfde chauffeur op ons te wachten als vanmorgen op het station. Volgens de gids is het ongeveer een uur rijden naar het meer. Onderweg vertelt ze van alles over Irkutsk, de weg naar het meer en het ontstaan van het meer.

Volgens het verhaal is de weg naar het meer in de koude oorlog aangelegd. President Eisenhower van de Verenigde Staten moest een verdrag ondertekenen met Nikita Chroesjtsjov en koos daarvoor als locatie het Baikalmeeer. Nikita Chroesjtsjov had nog nooit van dit meer gehoord en bij de voorbereidingen van dit evenement bleek er geen weg en andere noodzakelijke voorzieningen te zijn om de president te ontvangen. In allerijl werden duizenden mannen opgetrommeld om binnen zes maanden een weg aan te leggen van ca. 60 km. Uiteindelijk is het gelukt, maar een paar dagen voordat de ondertekening plaats zou vinden werd dit evenement volledig afgeblazen in verband met een incident met een neergeschoten verkenningsvliegtuig. Alle moeite dus voor niks, maar er lag een mooie weg waar nog steeds iedereen veel plezier aan beleeft. Ieder jaar, ongeveer vanaf eind januari is het meer volledig bevroren. Er ligt dan een dikke laag helder en transparant ijs van zo'n 80 cm. Het meer heeft een oppervlakte van 31.722 km² en een maximale diepte van 1.642 meter. Om een idee te geven over de omvang: België dus en ook nog bevroren. Na een klein uurtje stoppen we bij het Baikalmeeer museum, wat het verhaal vertelt over het ontstaan van het meer en wat er zoal in leefde en nu nog steeds leeft. Ook in bevroren toestand leven er bijvoorbeeld honderden zeehonden in het meer. Deze beestjes zorgen er zelf voor dat er altijd wat gaten in het ijs blijven waardoor ze de benodigde zuurstof uit de lucht kunnen halen. Allemaal leuk en aardig maar nu wil ik ook dat meer zien. Vanuit het museum rijden we nog een stukje verder langs de onbevroren rivier die uit het meer komt. Omdat de rivier ca. 5°C boven nul is hangt er een enorme dikke mist boven. Maar even verderop zien we een gigantisch ijsplateau voor zover je kunt kijken. Het bevroren Baikalmeeer. We parkeren de auto en steken de straat over, trapje af en we staan op het bevroren meer. Glijdend en glibberend proberen we ons een weg te banen naar ijssculpturen. Waarom lopen Siberische vrouwen gewoon over ijs en val ik iedere keer op mijn muil? Ik heb minder moeite, net als 'mijn broer', met over water lopen. Gisteren schijnt het nog enorm gesneeuwd te hebben waardoor er nu toch een paar centimeter sneeuw op het ijs ligt. Volgens de gids was het goede sneeuw om sneeuwpoppen mee te maken. Het meer staat er dan ook vol mee. Nadat we een half uurtje over het meer hebben gestrompeld gaan we terug

naar de auto. We rijden een stukje richting de bergen en bezoeken daar een schattig klein Russisch Orthodox kerkje. De dames moeten bij het betreden van de kerk nog een extra jurk over hun al dikke kleding aan en natuurlijk iets op het hoofd. Mannen hebben gelukkig nooit zoveel last van al die onzin. Het kerkje is ingedeeld in verschillende ruimtes, waarbij degene die de dienst leidt voor de meeste kerkgangers niet zichtbaar is. De priester is alleen zichtbaar als je recht voor de gang staat. Er zijn een aantal biddende mensen binnen dus om deze niet te storen vertrekken we weer snel. We rijden een eindje verder naar een souvenirs winkeltje wat vol staat met allemaal meuk. Ik zie een kapiteinspet en eindelijk kan ik voor captain Iglo spelen. Annemieke koopt een paar paarse oorbeltjes van een bijzonder steensoort wat alleen hier in de beurt gevonden wordt. Het bewijs van echtheid noemt het materiaal Siberian Stone Charoite. Volgens de bijsluiters wordt dit paarse mineraal uitsluitend gevonden in het noord oosten van de regio Irkutsk aan de oevers van de rivier Chara. De steentjes in deze oorbellen zijn ongeveer 30 jaar oud. De prijs bedraagt ₰ 2.900 (Russische roebel), omgerekend € 58,00. Gelukkig vindt ze ook nog een Siberisch sneeuw schutbolletje voor haar collectie. Mooi ook voor mij, anders is ze weer de hele dag chagrijnig. We rijden terug naar de plek waar we gaan lunchen. Het is een kaal gebouw ingericht met formica tafels en daarop plastic kleedjes. De lunch bestaat uit een voorgerecht van vis en een hoofdgerecht van nog meer vis. Een héle vis wel te verstaan, gelukkig zonder kop en waarschijnlijk door de eigenaar zelf gevangen door een gat in het ijs te hakken en met een draadje te gaan zitten vissen. Je ziet onderweg veel mannen aan bevroren meren en rivieren ijsvissen. Na de lunch vertrekken we naar de aan het meer gelegen berg. Op deze berg wordt veel gesnowboard en geskied. We gaan met z'n drieën met de stoeltjeslift omhoog. Eenmaal boven moeten we nog een eindje naar de top glibberen. Maar dan heb je ook een fabelachtig uitzicht over dit grootse bevroren zoetwatermeer ter wereld, het Baikalmeer. De zon weerkaatst prachtig op het sprankelend witte ijs. Na een half uurtje van het uitzicht te hebben genoten gaan we met hetzelfde stoeltjesliftje weer naar beneden. Onder ons wordt volop gesnowboard. Een moeder probeert haar kindje te leren skiën door hem aan de skistok slingerend naar beneden te begeleiden. Eenmaal beneden staat de auto voor ons klaar om ons

terug te brengen naar Irkutsk. We spreken af dat zij ons in het oude centrum van de stad afzet. Daar zijn een hoop restaurantjes waar we kunnen eten en het is op loopafstand van het hotel. Het centrum staat inderdaad vol met de oude Russische huisjes waar nu restaurantjes in gehuisvest zijn. Er is ook een groot modern winkelcentrum. Hier binnen is de temperatuur opgestookt tot zeker 26°C. Beneden is een garderobe waar dan ook iedereen zijn jas achterlaat en met zomerse kledij verder langs de winkels gaat paraderen. Er is een optreden van een zanger die naar mij idee volstrekt niet kan zingen en eigenlijk zijn mond moet houden. Vervolgens komen er tien kleine meisjes streetdancen, ze zijn duidelijk van een balletschool die hier wat reclame komt maken. We krijgen honger en gaan op zoek naar iets lekkers. Het Chinese restaurant wat er van buiten wel aantrekkelijk uitziet blijkt voorgoed te zijn gesloten. Misschien maar goed ook want we moeten nog steeds het nationale volksgerecht van Rusland proberen, Borsjtsj, borsjt, borscht of borsh. Er zijn veel benamingen voor de soep die gemaakt wordt van rode gekookte biet, ui en runderbouillon met vlees. Het klinkt een beetje als oorlogsvoedsel maar de smaak is helemaal niet zo verkeerd. Gewoonlijk wordt het geserveerd met een klodder zure room, of zoals ze hier zeggen, smetana. Uiteindelijk vinden we een soort kroeg waar ze, volgens de kreten op het raam, hun eigen bier brouwen. Binnen is het interieur met eikenhouten meubelen ingericht. De stoelen zijn zo zwaar dat ze amper te verschuiven zijn. Achter de bar lopen een hoop geel koperen leidingen die verbonden zijn met een aantal kleine rood koperen brouwketels. We bestellen een gemberbier en natuurlijk onze lang verwachte Borsj. Het bier komt al snel. Het is lekker en bijzonder van smaak maar de gember kan ik er niet in herkennen. Even later komt er een meisje met een dirndljurkje, helaas zonder uitpuilende borsten want die heeft ze namelijk niet, een enorme bak met het rode bieten vocht en een klein bakje met de zure room brengen. Precies zoals de regels dit voorschrijven. Het was een beste bak soep en we hoeven dan ook voorlopig niets meer te eten. Het hotel is inderdaad op loopafstand. Naast het hotel is een supermarkt om nog even wat etenswaren voor morgen in de trein in te slaan. Het is een enorme hal met per productgroep de etenswaren uitgesteld, maar ook met allemaal aparte kassa's. Het blijken allemaal afzonderlijke winkeltjes te zijn. Achterin

het brood en gebak waar we een aantal ondefinieerbare broodjes kopen. Links is de frisdrank afdeling waar we zelfs Cola Zero kunnen kopen. Een eindje verderop zijn het de snoepjes en chocolaatjes die onze aandacht trekken. Ook maar wat meenemen voor morgen. Overladen met boodschappen lopen we terug naar het hotel. In het hotel is een goede WiFi verbinding zodat we nog even wat mail binnen te kunnen halen. Hierbij zit ook een mailtje van Sharon van Dim-Sum met nog een laatste programmawijziging voor Mongolië. De Mongoolse agent is vergeten dat onze aankomst samenvalt met het Lunar New Year ofwel in het Mongools het Tsagaan Sar. Tijdens dit jaarlijks terugkerend landelijk evenement wordt de komst van de lente gevierd. Drie dagen is iedereen vrij en zijn alle winkels dicht. Dus ook de restaurants. Hoe kun dit als reisagent over het hoofd zien? Morgen in de trein maar verder lezen, ik heb er nu geen zin meer in. Het bed ligt heerlijk en we vallen al snel als een blok in slaap. Morgen om 6:30 uur op, lunchpakketje mee, en om 7:00 uur naar het station. Trein 6 naar Ulaanbaatar vertrekt om 8:16 uur en die zal niet op ons wachten.

Dag 9 (Zondag 26 februari 2017)

Verslapen!

De telefoon gaat.....de telefoon gaat!.....de wekker.....kut, Hoe laat is het .....kwart over zeven. "Your taxi is here, Sir". Verslapen, we hebben ons verslapen. Snel alles in de tas proppen en naar beneden. We moeten de minibar nog afrekenen en ja, dat moet natuurlijk worden gecontroleerd. Ik loop alvast met de tassen naar de wachtende auto. Tassen erin en naar het treinstation. Zondagochtend en alle stoplichten staan op rood. Logisch. Ondertussen kijken waarom de wekker niet is afgegaan. Hij staat netjes op 6:30 uur....ma, di, wo, do, tja op vr, za en zo gaat de wekker niet en.....het is zondag. Dat verklaart een hoop. We lopen in de stationshal al te zoeken naar bordjes perron 1. Perron 2, 3 en 4. Het is -11°C. Waar is perron 1, zo moeilijk kan dat toch niet zijn. Stationshal weer uit, buiten langs is perron 1. Wagon 6.....7.....8 en 9. Ons treinmeisje staat al op ons te wachten. "Tikit, Pasport" gebied ze. "Nou rustig maar, Mongool" roep ik. En dat was het, het was een mongooltje. Ach, schattig toch. De inrichting van de coupé is redelijk identiek aan de vorige. Wel twee televisies zodat we ieder naar een andere zender kunnen kijken. Het beddengoed is duidelijk veel soberder. De twee grote zachte kussen zijn vervangen door een kussentje met kersenpitten erin. Het heerlijke zachte dekbed is vervangen door een stinkende deken. Wel ligt er een pakket met schone lakens en slopen. De sloffen, tandpasta en schoensmeer zijn achterwege gelaten. Waarschijnlijk toch wat meer de Mongoolse uitvoering. Het is allemaal wat Spartaanser. Nou dat beloofd wat voor de komende tijd. Na ca. 1 uur rijden we langs de eindeloze wit bevroren vlakte van het Baikalmeer. De mist is volledig opgetrokken en de zon schijnt aan een strak blauwe lucht. Her en der zie je in de verte zwarte vlekjes in het eindeloze wit. Met de telelens kun je wat mannen herkennen die aan het ijssvissen zijn. Twee andere zwarte puntjes blijken bij nader onderzoek twee zeehonden op het ijs te zijn. Er lijkt geen eind aan te komen, op de oever staan sporadisch wat oude huisjes. Maar verdere bewegingen dan een andere trein in tegengestelde richting nemen we niet waar. Op het station van Oelan-Oede stopt de trein voor 30 minuten. Even een frisse neus halen en

wat bewegen kan geen kwaad. Met een oud nat washandje kan ik de onderkant van het raam van onze coupé aan de perronzijde wat schoonmaken. Door een schone ruit is het tenslotte beter foto's maken en filmen. Een vrachtwagen met kolen rijdt langs alle wagons om te kijken of er nog kolen aan boord nodig zijn. Het blijkt dat de samovar waarin het hete water voor thee, koffie en noodlesoep de hele reis wordt bewaard nog ouderwets op kolen wordt gestookt. De buitentemperatuur is inmiddels door het zonnetje opgelopen tot +2°C. Buiten verandert het landschap en komen er witte heuvels en bergen in zicht. Op de besneeuwde vlaktes voor de bergen lopen steeds meer paarden en koeien te grazen. De zon begint al onder te gaan en de temperatuur daalt nu rap tot -4°C. In het landschap doemen regelmatig hevig rokende rood wit gestreepte schoorstenen op. Waarschijnlijk elektriciteitscentrales. Gisteren vertelde onze gids dat in Oost-Siberië vanwege de lage prijs de huizen worden verwarmd met elektra. Dat elektra zo goedkoop is, is dan ook de reden dat er de temperatuur in openbare gelegenheden vaak wordt opgestookt tot 26°C. In de russische winkelcentra zijn dan ook garderobes waar je je bontjas in bewaring kunt geven. Zelfs in de volledige metro van Moskou was het zeker 24°C. Moet je in Den Haag op het Centraal Station komen, je mag blij zijn dat het overdekt is en je niet in de regen op de trein hoeft te wachten. Als de trein überhaupt rijdt natuurlijk. Ter voorbereiding op de grensovergang van Rusland - Mongolië vanavond, komt het meisje de paspoorten ophalen. Nadat ze haar administratie heeft bijgewerkt krijgen we de paspoorten met het bekende migratieformulier om in te vullen terug. De grensovergang is bij het plaatsje Naoesjki. De trein zal daar 2,5 uur stilstaan om alle douane procedures af te kunnen handelen. Rijdend langs het Baraty meer, waar volop met auto's over wordt gereden, daalt de buitentemperatuur steeds verder. Met op de achtergrond nog een flauw oranje zonnetje geeft de teller inmiddels -7°C aan. Om 20:00 uur stopt de trein ergens in een stad, althans zo lijkt het want buiten is het stikdonker. De deuren blijven dicht en de ramen geblindeerd. Niemand zegt iets wat ook niet zo erg is want we verstaan ze toch niet. Een half uurtje later komt er een allervriendelijkste mevrouw in een zeer indrukwekkend uniform de coupé binnen. Ze vraagt in keurig Engels of we iets aan te geven hebben. Natuurlijk hebben wij dat niet en ze gaat dan ook

door naar de volgende coupé. Het Russische meisje daar wordt volledig binnenste buiten gekeerd. Vervolgens komen er twee chagrijnige Russische kerels snauwend om het paspoort vragen. Uiteindelijk is alles is natuurlijk in orde. Er lopen zelfs honden door de trein. Nog een mevrouw doet haar entree. Deze heeft een laptop bij zich. Alles wordt geregistreerd en onze paspoorten zitten duidelijk in het geheugen van deze computer. Na een half uurtje is alles geregeld. Oh nee, er komt nog een mevrouw, een hele lelijke dikke. Deze komt de stempels in onze paspoorten, die haar collega erin heeft gezet, controleren. We moeten de coupé uit en met een zaklantaarn doorzoekt ze alle hoekjes. De tassen blijven onaangeroerd. Nu is het echt klaar, althans het Russische deel. En dan komt er nog een mevrouw naar onze paspoorten kijken. We gaan rijden, Rusland uit. Dit akkevietje heeft ruim 2 uur geduurd. Nu nog Mongolië in. Overigens zijn er van de acht beschikbare coupé's in de 1ste klas twee gevuld. Wij zitten in coupé 2 en een meisje alleen in coupé 3. Dus de grenscontrole kan nooit zoveel tijd in beslag nemen. Enfin het hele verhaal begint weer van vooraf aan, migratiekaart en declaratieformulier invullen. Tassen controleren, hele coupé grondig doorzoeken en na drie kwartier krijgen we onze paspoorten met de noodzakelijke stempels weer terug. De trein blijft nog een uur staan om de rest te controleren en wij, wij gaan maar vast naar bed. Morgenochtend vroeg 'landen' we om 6:50 uur in Ulaanbaatar. De buitentemperatuur is nu -8°C. Welterusten.

Dag 10 (Maandag 27 februari 2017)

Aankomst in Ulaanbaatar

Om 6:00 uur worden we gewekt door een klop op de deur, tegelijkertijd gaat de wekker af. We komen in de buurt van Ulaanbaatar en als de trein stopt om 6:50 uur moeten we klaar staan om uit te stappen. De trein stopt hooguit 20 minuten en gaat daarna door naar zijn eindbestemming, Beijing. Onze transfer naar de eerste slaapplek is geregeld. Ondertussen zijn de treindames al bezig de trein op te ruimen en schoon te maken. De looper uit de gang moet worden verwijderd en we staan blijkbaar voortdurend in de weg. Eenmaal met onze tassen op het perron kijken we uit naar iemand van Ayan Travel met een bordje met onze naam erop. Niemand. Wel worden we voortdurend aangesproken door mannen die ons een taxi aanbieden. De temperatuur wijst -22°C aan. We lopen maar naar de voorkant van het station, maar ook daar geen bordje met onze naam. Nog maar een keer rondlopen en terug naar het perron en jawel een jong meisje met een prachtige traditionele Mongoolse jas en een witte bontmuts komt glimlachend op ons af. Het blijkt inderdaad onze gids voor de komende periode te zijn. Naast haar loopt nog een leuke verschijning in traditionele kleding. Ze wordt voorgesteld als onze chauffeur voor de komende drie dagen. We lopen naar de auto, zetten de tassen achterin en gaan op weg naar het 'Secret History Camp' op ca. 100 km. ten noordwesten van Ulaanbaatar. Onderweg stoppen we, op ons verzoek, nog even bij een ATM om wat geld te pinnen. De Mongolian Tughrig is niks waard dus dat wordt rekening in miljoenen, de dagkoers is MNT 263.437,04 voor € 100,00. Bij het supermarktje naast de pinautomaat halen we nog even wat koekjes voor het ontbijt. Ons leuke gidsje heet Ulzii en ze vertelt onderweg al wat wetenswaardigheden over Mongolië. Het land heeft 37x de afmetingen van Nederland. Het aantal inwoners is 3.031.330 (2016), hiervan woont een derde in de steden. De rest van de bevolking zijn nog steeds nomaden die met hun vee rondtrekken. Hiermee is Mongolië het dunst bevolkte land ter wereld. 50% van de bevolking is boeddhistisch, 6% hangt het sjamanisme en christendom aan en 4% is moslim. We stoppen bij een heuvel met daarop een stok met allemaal gekleurde vlaggetjes. Later horen we dat dit

een ovoos is. Mongolen lopen drie maal rond deze ovoos, doen wat melk op een theelepeltje en gooien dat in de lucht. Voor dit offer aan de opkomende zon gebruiken ze melk omdat dit net als de sneeuw maagdelijk wit is. Ondanks dit vroege tijdstip is het nog best druk op de heuvel. Dit alles gebeurt in het kader van het Mongolian Lunar New Year. Dit Mongoolse feest wordt de komende drie dagen gevierd, waardoor iedereen vrij en alles gesloten is. Dit is dan ook de reden dat ons programma op het laatste moment moest worden aangepast. Het uitzicht hier is prachtig, zeker in het zachte licht van de opkomende zon. Na een uurtje komen we aan in het 'Secret History Camp'. Aan de rand van het kamp staat een traditionele boerderij die we in eerste instantie bezoeken. Hier maken we voor het eerst kennis met een aantal Mongoolse gewoonten zoals de manier waarop ze elkaar begroeten. Tijdens dit gastvrije onthaal worden we getrakteerd op gefermenteerde paardenmelk en snoepjes die gemaakt zijn van kamelenmelk. Verder staat er een schaal met stukken schaap van het spit voor ons klaar. Om nou te zeggen dat het allemaal smullen is.....nou nee. Buiten staan de kamelen op ons te wachten voor een ritje. Omdat ik foto's moet maken van het ritje van Annemieke op de kameel, kom ik er mooi onderuit. Na een uurtje lopen we naar de receptie van het gerkamp om in te checken. We krijgen de allerlaatste ger³, gerekend vanaf het hoofdgebouw, toegewezen. In deze ger staan vier bedden rondom en een hele hete kachel die op kolen en hout wordt gestookt. Geen toilet of douche te bekennen. Nou dat klopt die zit er ook niet in. Je behoefte doe je maar in het hoofdgebouw. Maar dat is ca. 200 meter verderop. Hoe doe je dat dan 's nachts? Gewoon naaste de ger gaan zitten. OK. Nou ja, het is maar voor één nacht. De lunch wordt geserveerd in het hoofdgebouw en daar is ook WiFi. De manager wil het password niet geven, maar het zelf intikken op onze iPad. Ze probeert het verschillende keren maar de WiFi blijft weigeren met 'wrong password'. Ik vraag haar om het op te schrijven, dan kan ik het zelf proberen. Met veel gemorrel geeft ze uiteindelijk een papiertje waarop staat Az1234\$\$\$888. "Only for you" sist ze. En jawel hoor als ik het zelf doe gaat het prima. Omdat we eigenlijk niet zo'n zin hebben om

---

³ Een ger of yurt, is een ronde verblijfplaats van nomaden in de oude Sovjet-Unie. De isolerende buitenkant is gemaakt van wol of paardenhaar. Centraal staat een houtkachel. Deze, vaak sober ingerichte 'woning', is snel verplaatsbaar.

zonder toilet te slapen vragen we of er nog een plek is in het hotel, maar helaas dat is vol. Dan maar naar de allerlaatste ger van het kamp. Na de lunch gaan we een kleine tracking doen, de berg achter het hotel op. Hier ligt zeker 50-60 cm. onaangerode sneeuw en het bos staat vol met zilverberken. Dit schijnt een van de weinige bomen te zijn die bestand zijn tegen extreem lage temperaturen. Ondanks een buitentemperatuur van -3°C is het flink zweten geblazen met al die kleren aan. Na een half uurtje klimmen, klauteren en ploegen door de verse sneeuw besluiten we terug te keren naar het hotel. Ik heb de tracking bijgehouden en totaal hebben we 2,95 km. gelopen. Omdat we er dorstig van geworden zijn bestellen we een Mongools biertje. Dat smaakt prima. We kletsen wat met ons gidsje, waarbij ook de levensverwachting in Mongolië ter sprake komt. Deze ligt beduidend lager dan in Nederland. Ik schrok er zelfs een beetje van. Op dit moment is dit 63 jaar en ze zegt dat het nog redelijk gestegen is ook de afgelopen jaren. Als reden geeft ze toch wel de ongezonde levensstijl van de Mongolen de schuld. Ze roken allemaal als ketters en drinken als tempeliers. Daarbij komt ook dat ze na hun 55e levensjaar zichzelf oud vinden en alleen nog meer thuis zitten en op de kleinkinderen passen. Heel passief dus allemaal. Nu we weer wat wijzer geworden zijn over de bewoners van Mongolië en hun lifestyle lopen we naar onze ger. De kachel in het midden van de ronde ger brandt en ik gooi het laatste stukje hout op het vuur. Straks bij de balie even nieuw hout bestellen. Na wat te hebben uitgerust en gerelaxt is het tijd voor het avondeten. Bij het bestellen van het hout spreken we af dat ze 1,5 uur voor het slapen gaan de kachel nog even komen opporren. We hebben heerlijk gegeten en krijgen zelfs een ijsje als toetje. Na het eten wordt er in een apart zaaltje een documentaire afgespeeld over de festivals van Mongolië in de maand juli. Hierbij worden ook nog wat wetenswaardigheden vertoont over het opzetten van een ger. Ook krijgen we de spelregels te zien van een traditioneel spel. Hierbij gooien ze met gedroogde enkelbotten van schapen naar een soort spelbord. Het is de bedoeling dat we het spel nu gaan oefenen, maar met de geniale smoes dat we daar te moe voor zijn komen we er mooi mee onderuit. Om 21:00 uur gaan we slapen. Oh ja, niet vergeten dat de deur van de ger niet op slot mag. Om 6:00 uur komt er een man naar de ger om de kachel opnieuw te vullen met hout en kolen en deze

opnieuw op te stoken voor de ochtend. Het is natuurlijk prettig wakker worden als het lekker behaaglijk is. Alleen wel een raar idee dat er midden in de nacht een vreemde vent naast je bed staat om de kachel op te stoken. Om 4:30 uur hoor ik inderdaad wat gestommel en zie ik het schijnsel van een zaklantaarn. De kachelman is binnen. Hij begint met het leeg schrapen van de binnenkant om alle asresten te verwijderen. Als de asla vol is gooit hij deze netjes leeg in een groot olijfolie blik om brand van de mogelijk nog smeulende kolen te voorkomen. Vervolgens vult hij de kachel met een flinke laag kolen, daarna stukken hout en als laatste schuurt hij een kartonnen doos aan stukken waarmee hij de gaten opvult. Nu nog de brand er in en na een half uurtje herrie maken is hij weer zwijgend vertrokken. Maar we hebben mooi wel een warme kachel. Uiteindelijk wordt het zo heet dat we de dubbele deuren maar open zetten. Als ik buiten even moet plassen valt de prachtige sterrenhemel pas op. Het is een ongelofelijk gezicht om die miljoenen sterren aan de hemel te zien. Ik ken dat nog van de Afrikaanse luchten. Dit is een aanblik die je in heel Europa nooit zult kunnen zien. Hier is het echt donker en de sterrenhemel is daardoor ongekend. Zelfs een streep aan het firmament van een vallende ster. Overweldigend maar ook God vergeten koud aan de piemel. Weer terug in bed vraag ik me af hoe ze hier de zo gevreesde koolmonoxide vergiftiging weten te voorkomen. Uiteindelijk is dit gewoon een open vuur in een gesloten ruimte. Weliswaar met een pijp naar buiten, maar toch. Langzaam wegsoezend ben ik benieuwd of ik morgen nog wakker zal worden. Spannend!

Dag 11 (Dinsdag 28 februari 2017)
Mongolian Lunar New Year

Uiteindelijk lekker geslapen tot 8:00 uur en klaarblijkelijk ook wakker geworden of.....ik ben aangekomen op de plek waar ik thuis hoor, de hel. We nemen de tandenborstel en tandpasta mee om, na het ontbijt in de WC van het hotel, de tanden te poetsen. Om 9:00 uur zitten we aan het ontbijt, een lekker eitje en een minder lekker gekookt worstje met rimpeltjes. Ondanks dat we de koffie zelf van poeder en kokend water moeten maken smaakt het prima. Na het ontbijt gaan we met z'n vieren, de chauffeur gaat gezellig mee, achter het hotel de met sneeuw bedekte berg 'beklimmen'. Op de weinige stukken die niet besneeuwd zijn lopen wat kalfjes van het beetje gras te eten dat door groeit. Eenmaal boven staat er een aardewerken manshoog beeld van een sjaman. Zo'n figuur, die voorkomt in het sjamanisme, doet dienst als een soort voodoo dokter. De mongooltjes schijnen behoorlijk bijgelovig te zijn. Ons gidsje beweerde tijdens het ontbijt nog dat, als je teveel rijst eet, je last krijgt van slapeeloesheid of wat ze een andere keer vertelde, als je te warme laarzen draagt kan het kraakbeen van je enkels en knieën smelten. Hoe verzin je het. Na circa een uurtje ploeteren bereiken we de top wat een fantastisch uitzicht geeft over de vallei waar ook ons kamp in ligt. Nu nog door het bos naar beneden. Deze helling is een stuk steiler en zeer ernstig besneeuwd met zo'n 50 cm. dik pakket. Veel bomen waar je je aan vast probeert te klampen vallen spontaan om omdat ze volledig verrot zijn. Uiteindelijk komen we na twee uur ploeteren heel beneden aan. Nog voor de lunch even een bakje poeder en heet water bestelt om zelf koffie mee te zetten. De lunch komt al na een half uurtje en begint met een salade van rode bietjes, paprika en ui. Het klinkt een beetje als hongerwinter voedsel, maar het is heerlijk. De noodlesoep ruikt sterk naar afwaswater maar blijkt verassend genoeg een uitstekende smaak te hebben. Het hoofdrecht bestaat uit rijst met ei, uiterst slappe en vette patat en een dikke vette kippenpoot. Al met al is het ruim voldoende en lekker. Rest ons nog om de tas uit de ger te halen, naar de auto te brengen en plaats te nemen. Onze chauffeur doet haar best netjes en voorzichtig te rijden. Onderweg worden we nog even

aangehouden voor een alcoholcontrole waardoor er een kleine file ontstaat. Deze controle gaat overigens razend snel. De agent steekt een apparaat door het raampje en de bestuurder puft over een soort roostertje heen, het ding piept en wij mogen doorrijden. Nu we het toch over auto rijden hebben, onze auto heeft het stuur aan de rechterkant, maar het verkeer in Mongolië rijdt ook gewoon rechts waardoor inhalen toch wat lastiger is. De reden: veel tweedehands auto's komen uit Japan en daarbij zit het stuur dus aan de 'verkeerde' kant. Hierdoor zijn ze een stuk goedkoper en vallen ook nog in een lager belastingtarief. Tja, geef ze dan eens ongelijk. De eerste drie kwartier rijden door Ulaanbaatar, hier noemen ze deze stad zelf allemaal UB, lijkt nog het meest op een ongelooflijk vies industrieterrein. Bij 'verkeerd' weer schijnt deze stad ook heel veel last te hebben van smog. Het verbaast me niets. Alle pijpen blazen enorme rookwolken uit en de elektriciteitscentrales spannen de kroon. Het hotel 'UB City Hotel' telt 9 etages waarvan etage 6 tot en met 9, volgens een bordje in de lift, bestaan uit VIP kamers. In de lobby lopen tientallen 'kut' kindertjes met lollies in hun hoofd zich stierlijk te vervelen. Vanuit een hogere etage komt een ongelooflijke tyfus herrie wat doet denken aan stomdronken Mongolen die karaoke proberen te lallen met de versterker op het maximale volume. Onze gids Ulzii vraagt aan de frontdesk medewerker of het diner van vanavond inclusief is. Ja, is het antwoord en het ontbijt morgenochtend ook. Als we het diner op de kamer willen laten serveren hoeven we maar te bellen. Wij mogen nadat we zijn geregistreerd naar kamer 803. Dat belooft wat. In de lift en door het hele gebouw galmt het van de herrie. Naarmate de lift hoger komt verstomt het geluid enigszins en eenmaal in onze kamer is alles redelijk te verdragen. De kamer maakt een wat gedateerde indruk, of zoals makelaars het altijd noemen, hij is nog in zijn oorspronkelijke staat. Gaten in de vloerbedekking en in de vloer zijn netjes afgedekt met een niet bijpassend kleedje. Het bed is verder schoon en voelt na even proefliggen prima aan. Het is nog vroeg dus we willen nog even naar buiten. Als we op het liftknopje drukken gaat er geen lampje branden. De lift is klaarblijkelijk gesloopt door die 'stink' kinderen. Enfin met de trap naar beneden lukt nog wel. Bovendien kunnen we meteen kijken waar die herrie vandaan komt. Als we de tweede verdieping naderen komt de pestherrie ons tegemoet. En inderdaad een restaurant vol met

stomdronken Mongolen staan in een microfoon te gillen. Als we om de hoek kijken komt een meneer van het hotel naar ons toe en vraagt of hij ons kan helpen. Ik val maar meteen met de deur in huis en vraag hoelang dit zo nog doorgaat. Het is blijkbaar een feest ter gelegenheid van het Mongolian Lunar New Year. De man zegt dat het tot vijf uur duurt. Ik kijk op mijn horloge, het is vijf voor vijf. OK dat is acceptabel, want we gaan nu toch even naar buiten. We lopen naar buiten richting het Winter Palace of Bogd Khan wat zich bevindt op ca. 500 meter van ons hotel. Er staat een stevig windje en het voelt aan als -15°C. Om de hoek zien we het Paleis, maar ook dit is, zoals ons beloofd gisteren en vandaag in verband met het Lunar gesloten. Dat is tenslotte de reden van onze programma wijziging op het allerlaatste moment, we kunnen deze dagen alleen maar in ons hotel eten. Ach wat maakt het uit we lopen terug naar het hotel en gaan straks lekker eten. Aangekomen bij het hotel stromen de mensen, gelukkig met hun kinderen naar buiten. De rust in hotel is volledig weergekeerd en de lift is gemaakt. De man heeft woord gehouden. Ook wel weer jammer want ik had graag bij een aantal van die mongooltjes de lolly achter in het keeltje willen stampen (ja, wat nou.....ik ben een echte kindervriend).

Om 18:15 uur besluiten we om te gaan eten. Het restaurant bevindt zich op de tweede etage. De rust is dan wel weergekeerd maar de feestgangers hebben er een ongelooflijke bende van gemaakt. Ik neem aan dat ze vanwege dit feest de eetgelegenheden tijdelijk verplaats hebben. Even vragen aan de balie. Het meisje dat ons heeft ingeschreven staat er gelukkig nog steeds, want zij spreekt tenminste een beetje Engels. Ik vraag waar we onze maaltijd die bij ons programma hoort kunnen gebruiken. We hebben namelijk besloten niet op de kamer te eten maar gezellig in het restaurant. Het meisje kijkt ons wat verschrikt aan en zegt dat het restaurant vandaag gesloten is. Maar wacht nou even anderhalf uur geleden konden we nog kiezen uit dineren op onze kamer of in het restaurant en alles was volledig inclusief. We hebben zelfs nog een voucher meegekregen die 20% korting geeft op alles wat we willen eten wat niet onder het standaard menu valt. Ja, zegt het meisje, ik heb me vergist. Alleen het ontbijt is inclusief. OK, maar de maaltijd dan? Ja.....de chef-kok is inmiddels naar huis gestuurd. En hoe komen wij nu aan eten. Ja.....in de stad is ook alles gesloten vanwege het Lunar. Ja.....en nu? Ik bel u op de

kamer zodra ik iets meer weet. Wij naar boven, de lift doet het nog steeds. Na tien minuten gaat de telefoon.....naast ons hotel zit een Koreaans restaurant en dat is open. Ik heb dat restaurant inderdaad al gezien. Nou dat is mooi, probleem opgelost. We trekken een dikke jas aan en gaan naar beneden. Ik zeg tegen het meisje achter de balie, fijn dat het geregeld is. Ze laat het uitgebreide menu zien, maar zegt dat niet alles verkrijgbaar is en wijst wat gerechten aan die we wel kunnen bestellen. Brengen ze het dan naar het hotel of eten we in het restaurant? Dat maakt niets uit, u mag het zeggen. OK dan eten we maar in het restaurant, we zijn nu toch aangekleed. Haar mannelijke collega loopt even met ons mee en brengt meteen het menu terug. Ik denk nog, dat kan ik toch ook meenemen. Pal naast het hotel bevindt zich inderdaad een Koreaans restaurant. Lekker, wel zin in, het komt eigenlijk wel goed uit dat het hotel restaurant gesloten is. De jongen loop voor ons uit en klopt hard op het raam.....huh.....klopt op het raam, maar het restaurant was open. Niemand reageert. Hij klimt op een hek onder het zijraam en klopt nog een paar keer hard op dat raam. De deur gaat open en er verschijnt een Koreaan. Het restaurant is dus ook gesloten. Maar hij wijst toch wat gerechten aan in het menu die hij kan leveren. Nou doe dan deze kipschotel maar voor twee personen. OK, maar ik heb geen rijst. Ik denk dat hij nog wat restjes in de koelkast heeft staan van een paar dagen geleden, even in de magnetron en huppekee. Maar rijst koken heeft hij blijkbaar geen zin in. We vragen ook aan hem of er ergens nog iets open is en ook hij bevestigt ons vermoeden....alles is gesloten in verband met Lunar. Je gelooft het toch allemaal niet. De temperatuur buiten is inmiddels verder gedaald (de voorspellingen voor vandaag -22°C). Terug naar de frontoffice van het hotel. "En nou?" vraag ik aan het meisje. Ik kan wel ergens wat Mongools eten regelen zegt ze. Om verder niemand lastig te vallen besluiten we de minibar op onze kamer leeg te eten. Toffiee, pinda's, chips, Cola en Sprite, wie doet ons wat. We hebben kosteloos, redelijk snel WiFi en besluiten een Netflix filmpje op de iPad te kijken. Morgenochtend gaan we lekker uitgebreid ontbijten, inclusief.....toch?

Dag 12 (Woensdag 1 maart 2017)

Dzjengis Khan

Vannacht, ondanks de hoge temperatuur (+26°C) binnen en de lage temperatuur buiten (-22°C), met het raam op een kiertje goed geslapen. We nemen lekker een warme douche en wassen het haar. De komende twee dagen zal het niet veel douchen worden. En dan met je hoofd vol met schuim is het gedaan met het warme water en wordt het koud en hier is koud ook echt koud. Gelukkig is de storing van korte duur. We kleden ons aan en gaan naar beneden voor een uitgebreid ontbijt. Dat was beloofd gisteren. We weten waar het restaurant is, maar als we op de 2e etage aankomen is de zaal afgesloten met een groot hangslot. We kijken naar binnen en zien dat de puinhoop van het feest nog net zo erg is als gisteren. Misschien hebben ze nog een zaal. Aan de balie vertelt hetzelfde meisje als gisteren dat we moeten ontbijten op onze kamer. OK, terug naar de 8e etage. 10 minuten later staat de jongen met een plateau met het ontbijt voor de deur. Het brood lijkt van drie weken geleden en het gekookte worstje heeft volgens mij aids opgelopen. Een halve perzik uit blik, geserveerd in een sauskommetje is nog het lekkerst. Tenslotte nog een yoghurtje, kijk nou van Campina. De smaak is waarschijnlijk aangepast aan Mongolië want het smaakt erg slijmerig. Nou ja, wie weet wordt de lunch beter. Om 9:00 staat Ulzii ons gidsje beneden bij de balie te wachten en kunnen we vertrekken naar het nationale park Terelj. We zijn nog niet weg of ze zegt dat de temperatuur daar zal dalen tot -15°C. Met het prachtige zonnetje had ik daar even niet op gerekend, dus terug naar boven om snel thermisch ondergoed aan te trekken. En weer op weg. We rijden in oostelijke richting en gaan eerst naar een uitkijkpunt over UB. Met de auto kunnen we een eind komen. Het laatste stukje bestaat uit trappen. Boven staat het Zaisan monument ter nagedachtenis aan slachtoffers van de tweede wereldoorlog. En verder een prachtig uitzicht over de stad. Het licht is mooi zo op de vroege ochtend. Van hieruit kun je goed de bruine laag luchtvervuiling boven de stad zien. We lopen de trappen af terug naar de auto en rijden verder in oostelijke richting. Onderweg de mooiste wit besneeuwde landschappen met veel paarden en koeien. Na ca. 1 uur komen we aan bij turtle

rock. Een gigantische rotsformatie in de vorm van een schildpad. Je moet overigens hiervoor wel wat fantasie hebben. Een poging om deze rots te beklimmen staken we halverwege vanwege de besneeuwde en dus glibberige ondergrond. Vervolgens rijden we terug om bij een T splitsing linksaf te slaan. Een half uur later doemt er links van de weg, midden in het veld, een enorm glimmend roestvrijstalen standbeeld op van Dzjengis Khan. Deze Mongoolse strijder leefde van 1162 tot 1227 en stichtte het grootste imperium in de wereldgeschiedenis in termen van oppervlakte. Met een lift kun je tot de 3e verdieping komen waarna je met de trap nog een verdieping moet overbruggen. Uiteindelijk kom je bij een deur die je naar buiten leidt. Buiten blijkt dat je tussen zijn enorme benen staat. We zijn dus door zijn kruis naar buiten gekomen. Toch wel een beetje onsmakelijk idee. Overal waar je kijkt is het wit. Prachtig. Terug door zijn kruis naar beneden, naar het restaurant voor de lunch. Ulzii kijkt sip als ze terugkomt uit de keuken. Het restaurant is gesloten. De lunch wordt ons dus ook al door de neus geboord. Inmiddels is het 13:00 uur en we hebben toch wel trek gekregen. In de buurt is niks te vinden wat op eten lijkt. Ulzii stelt voor terug te rijden naar UB en daar bij de KFC wat te gaan eten. Ik ben voor. Vrij vlot staan we bij KFC voor de deur met daarnaast ook nog de Pizzahut. Van binnen blijkt het een foodcourt te zijn. Ze bestelt de nodige stukken kip, patat en wat te drinken en aan de andere kant een pizza Hawaiï. Meer dan voldoende. Na deze overvloedige maaltijd rijden we naar een prachtig State Departement Store (winkelcentrum) om wat rond te snuffelen naar bontmutsen en bontlaarzen. Echt iets wat ons aanspreekt en je in Nederland ook kan dragen zien we niet. Inmiddels is het 17:00 uur. Als de zon eenmaal onder is, daalt de temperatuur weer snel. Tijd om terug te gaan naar het hotel. Niet dat we honger hebben maar het avondeten is inclusief, dus gratis, dus willen we het hebben ook. De geschiedenis herhaalt zich. Op de tweede etage van het hotel is er weer een tering herrie, waarschijnlijk wederom van een feest ter gelegenheid van het Mongolian Lunar New Year. Aan de balie vragen we voor het avondeten en natuurlijk is het ook nu weer geen enkel probleem. U zegt maar wat u hebben wilt en onze kok maakt het. “Weet u wat”, zegt het baliemeisje, “loop even naar boven en wijs op de menukaart aan wat u lekker vindt”. Kunnen we in het restaurant eten? Nee, dat niet, maar wel op uw kamer.

Utzij gaat voor de zekerheid mee dit keer. We lopen naar boven en dringen tussen de feestende menigte door naar de bar. Daar krijgen we een menukaart waaruit we van alles kunnen kiezen, maar wel uitsluitend van de Mongoolse pagina uit de Mongoolse gerechten waarvan er precies vijf opstaan, Mongool! Omdat we toch niet echt honger hebben kiezen we voor een dumplingsoep en twee blikje cola light. Doet u het maar om 19:00 uur. Hij zal toch wel niet komen dus wat maakt het uit. Eerst al die warme kleding uit en de rommel voor morgen in orde maken. Klokslag 19:00 uur wordt er op de deur geklopt. Echt waar? Echt waar! Een meneer met een dienblad en twee bakken soep. En de Cola, nee geen Cola. Die ga ik nog even halen zegt hij. En jawel na 10 minuten zitten we aan de soep én de cola. Prima soepje trouwens. Morgen vliegen we met een binnenlandse vlucht naar het noorden voor het ijsfestival. Maximale bagage 15 kg. per persoon. We kunnen alle overbodige zaken in het hotel achterlaten want over twee dagen zijn we toch weer terug. Even de boel pakken en nog een filmpje kijken en ..... gaan slapen

Dag 13 (Donderdag 2 maart 2017)

Vlucht naar Lake Khovsgol

Ongelooflijk, stipt om 9:00 uur wordt er op de deur geklopt. Het ontbijt. Een jonge dame staat voor de deur met een plateau met eten wat niet veel verschilt van gisteren. Alleen de halve perzik is nu vervangen door een fruitcocktail uit blik. Om 10:00 uur komt Ulzii ons ophalen. We gaan op tijd naar beneden om onze bagage die achterblijft in bewaring te geven. Iedereen is keurig op tijd voor vertrek naar het vliegveld. Met 20 minuten zijn we er. Inchecken gaat ook vlot en voor we het weten zitten we in de koffieshop. Om 11:20 uur is het boarding time, wat we merken omdat Ulzii een telefoontje krijgt. We haasten ons naar de gate en rijden vervolgens met de bus naar het gereedstaande vliegtuig. Kijk nou, een goede ouderwetse Fokker 50. Dit propellervliegtuig met een capaciteit van ca. 40-50 man heeft zijn diensten in de hele wereld wel bewezen. Om 11:40 uur zit iedereen, is de bagage opgeborgen en taxiën we naar de landingsbaan. Wat deze vakantie opvalt is dat, ondanks de enorme afstanden die we afleggen al het vervoer stipt op tijd vertrekt. Eenmaal in de lucht vliegen we met een snelheid van bijna 400 km. per uur op 6.500 meter met de heading op 295°, rechtstreeks op Mörön af. Voor zo ver als je kunt kijken is het landschap wit en bergachtig. Sporadisch zie je her een der kleine nederzettingen. Hier wil je ook echt niet wonen. Bij vertrek uit UB was de temperatuur nog -16°C. De huidige verwachting voor Mörön is nu +7°C. Het lijkt wel lente! Het weer is prachtig helder en van bovenaf is goed te zien dat de weinige wegen die er zijn helemaal sneeuwvrij zijn. Nee, dan moet je in Nederland komen. Halverwege de reis gaan er steeds meer bomen groeien en lijkt de sneeuw wat te verminderen. Het helder lichte blauw van de bevroren rivieren steekt mooi af tegen de witte sneeuw. Om 13:15 uur staan we volgens schema aan de grond. Op zo'n klein vliegveld is taxiën natuurlijk ook niet nodig dus staan we redelijk vlot op onze plek. De deuren gaan open en de weersverwachting blijkt te kloppen. De zon schijnt en het voelt aan als lente. De nieuwe chauffeur komt ons tegemoet en als de tas op het bandje aankomt kunnen we direct naar de auto. Dit keer een behoorlijke SUV met het stuur aan de goede kant. De weg is

sneeuwvrij en de SUV blaast met 100 km. in een uurtje naar het bevroren lake Khovsgol. Onderweg maken we nog even een korte stop bij een prachtig bevroren rivier. Een eenzame fietser op een racefiets ploetert tegen de wind in richting het meer. Langs de weg is het op sommige plekken zelfs groen aan het worden. Honderden schapen, geiten, paarden en yaks grazen in de weiden langs de weg. Uiteindelijk komen we aan in het dorpje Hatgal waar we, vlak voor het meer, nog wat inkopen doen bij een echte ouderwetse Mongoolse kruidenier. Even een grote KitKat kopen voor de ergste trek. Al vrij snel gaan we met deze zware auto op het meer rijden. Het ijs schijnt hier één meter dik te zijn. Er rijden veel meer auto's over het meer. Het blijkt in de wintermaanden een normale autoroute te zijn. Als we halverwege het meer stoppen staan er aan de linkerkant een hoop gers. Een vierkant huisje met een toegangsbord Ashihai markeert de ingang. Ger nummer 3 is ons onderkomen voor de komende twee nachten. Binnen staan twee opgemaakte bedden en de houtkachel brand hevig. De temperatuur binnen is dan ook erg hoog. We gaan eerst de lunch gebruiken in het houten hoofdgebouw. Er is voor drie gedekt en op het tafeltje naast ons staat één bord. Dit blijkt voor een jong Zuid-Koreaans meisje te zijn die alleen door Mongolië reist. We vragen of ze bij ons komt zitten wat ze enthousiast aanvaard. De lunch bestaat uit een bordje met een salade, een koolsoep en als hoofdgerecht rijst, rundvlees en broccoli. Als nagerecht komt er een appel op een bordje. Omdat we best trek hebben smaakt het allemaal prima. Na het eten gaan we eerst maar even het meer verkennen. Ulzii en het Koreaantje lopen gezellig met ons mee. Midden op het meer zijn een aantal mannen bezig een wak te markeren met rood-wit lint zodat automobilisten op tijd zien dat er hier geen ijs ligt. Het water schijnt daar nooit te bevriezen. Opeens een schreeuw als een van de mannen met zijn voet door het ijs zakt, uiteraard onder luid gelach van zijn collega's. In de verte zien we een hoop vlaggen wapperen. Dat is de plek waar morgen het ice festival plaats vindt, vertelt Ulzii. We lopen er op ons gemak naar toe. Het zonnetje schijnt nog lekker en het is ondanks de vrieskou best aangenaam buiten. Het stuk van het meer dat als festivalterrein gaat dienen bestaat uit drie gedeelten. Aan de linkerkant zijn een aantal kunstenaars bezig met bijtels, schaven, strijkbouten en zagen om ijssculpturen te maken. Een ijzige kameleon lijkt klaar te zijn.

Aan de rest wordt nog hard gewerkt. Door de onverwacht hoge temperatuur en de zon die pal op het ijs schijnt zijn er problemen om de detaillering aan te brengen. Sommige sculpturen zijn met doeken afgedekt en men wacht met verder gaan tot de zon onder is. Morgen wordt er uit deze kunstwerken een winnaar gekozen. In het midden zijn mensen bezig logo's, ik denk van bedrijven die sponsoren, te beeldhouwen. Verder hebben ze een ger gebouwd van ijsblokken en een glijbaan voor de kinderen. Aan de rechterkant zijn ze het ijs aan het opspuiten voor de schaatswedstrijd van morgen. De zon verdwijnt bijna achter de berg waardoor de temperatuur snel daalt. We lopen terug naar onze ger en spreken om 19:30 uur af voor het avondeten. In de ger gooi ik eerst wat hout op de kachel omdat hij dreigt uit te gaan en het een hoop werk is om hem weer aan te steken. We zitten nog geen 5 minuten of onze twee nieuwe vriendinnen komen een kopje thee drinken. Mongoolse thee wel te verstaan. Een zakje met zout, melkpoeder en zwarte puntjes wat thee blijkt te zijn. Heet water in een thermoskan en kopjes hebben ze meegenomen. Het brouwseltje is absoluut niet te drinken. We kletsen gezellig wat over de verschillen van gewoontes in Korea, Mongolië en Nederland. Zo vertelt Ulzii dat er weinig landbouw is in Mongolië. De Mongool gelooft dat je het land moet laten zoals het is geschapen en er dus vooral niet in moet gaan zitten wroeten. Dat is ook de reden dat bij traditionele laarzen de punt flink omhoog wijst. Hierdoor raak je minder grond bij het lopen. Je verzint het toch niet. Om 19:30 uur gaan we naar het hoofdgebouw voor het avondeten. Als we het zaaltje binnen komen lopen is er maar voor drie personen gedekt en we laten dus een vierde couvert erbij zetten voor het Koreaanse meisje waarvan ik nog geen idee heb hoe ze heet. Als voorafje krijgen we een geraspte peentjes salade. Voordat we het op kunnen eten volgt er een schoteltje met aardappelen en stukjes rundvlees. Alles bij elkaar niet onsmakelijk. Als toetje een ingepakte verrassing. Het blijkt een Mongoolse KitKat te zijn. Kopje poederkoffie erbij en klaar is het weer. De toiletten bevinden zich in een apart onderkomen. Er blijkt geen water te zijn om door te trekken maar daar hebben ze het volgende op gevonden. 24 uur per dag is er in het toilet een mevrouw beschikbaar die met een emmer water van gesmolten sneeuw de WC komt doorspoelen. Het komt bij mij een beetje over als slavernij. Later blijkt dat het ger camp speciaal

voor ons in deze wintermaanden open is gegaan. Door de extreem lage temperaturen is het onmogelijk water vanuit het meer naar het camp aan te voeren. De toiletmevrouw is dan ook, gelukkig maar voor twee dagen, ingehuurd. De kachel in de ger is op hout gestookt en dus na een uur weer uitgebrand. Er moet regelmatig hout worden bijgevoerd. Dat is er wel voldoende maar om daar nou mijn wekker voor te zetten. Ulzii zegt dat als we de deur open laten iemand regelmatig hout op het vuur komt gooien. We besluiten maar om het vuur uit te laten gaan en zien of voelen het morgenochtend wel.

Dag 14 (Vrijdag 3 maart 2017)
Blue Pearl 2017 International Ice Festival

Het is 2:30 uur als er op de deur word geklopt. Ik doe open en daar staan een mevrouw en mijnheer om het vuur op te stoken. Nou ja, ik heb nog geen oog dichtgedaan en vind het eigenlijk wel koud, dus vooruit steek de brand er maar in. Buiten is het -15°C. De thermometer aan mijn rugzak binnen geeft -1°C. Zij vullen de stalen bak met hout en met een gasbrander steekt hij de boel aan. Binnen 10 minuten is het al behaaglijk en kunnen we gaan slapen. Het is 5:00 uur. Er word aan de deur geklopt, hard geklopt. Wie zou dat zijn? De man van de kachel! Om het vuur weer op te stoken dat inmiddels volledig gedoofd is. Hij moet gedacht hebben nu maar wat extra hout dan brand het langer. Met de gasbrander steekt hij de boel weer in brand en tja als het langer brand, wordt het ook heter. Zo heet zelfs dat het in de ger niet meer om uit te houden is. Dan maar even naar buiten waar een ongelooflijke indrukwekkende sterrenhemel te zien is. Maar het is buiten wel -15°C en dat is heel fris in een onderbroek en T-shirt. Dit ritueel herhaalt zich dan een keer of vijf totdat het zover is afgekoeld dat er te wonen valt. Nog maar een poging wagen om te slapen.....ZzZzZz. Om 8:00 uur gaat de wekker. Ik heb heerlijk geslapen.....de afgelopen drie uur. Echt lekker uitgerust ook. Met een nat doekje frissen we onszelf een beetje op. We kleden ons dik aan met thermo ondergoed gemaakt van Merino wol want dat is extra warm.....lekker blijven dromen. Vervolgens gaan we naar de ger naast ons, nummer 2, waar de WC mevrouw ook de badkamer runt. Op een soortgelijke kachel als bij ons staat een bak sneeuw te smelten. Naast haar staan emmers met reeds gesmolten sneeuw wat nu heet water is geworden. Met een pannetje mengt ze beide soorten tot lauw smeltwater en giet het in een soort campingdoucheje boven een wasbak. Onder dit wasbakje, het lijkt een soort Ikea kastje, loopt het water in een emmer. Ik denk dat ze dit water weer gebruikt voor het doorspoelen van de toiletten een einde verderop. Ze is tenslotte eigenaar van beide ondernemingen. Als je aan het slangetje onder het campingdoucheje trekt komt er water uit om je gezicht te wassen. Om er je tanden mee te poetsen lijkt me minder verstandig er zit namelijk

ook nog een hoop zand en gras in het smeltwater. We zijn nog geen 5 minuten terug in onze eigen ger of de mevrouw van het vuur komt de kachel weer aansteken. Binnen 10 minuten is het weer behaaglijk. Nou dan gaan we maar ontbijten. Ook dat is niet echt een feest. Het hete water voor oploskoffie zit vol met zand en zal dus ook wel smeltwater zijn en het brood is minstens vijf weken oud. Op het spiegeleitje zit rauwe ui en het worstje is verschrompeld. Eet smakelijk. We krijgen onze 'Guestcard' voor het 'Blue Pearl 2017 International Ice Festival' van Ulzii uitgereikt. Deze moeten we de hele dag zichtbaar dragen. Bijzonder dat we 'Guest' zijn, volgens mij hebben we gewoon betaald. Als we richting het meer lopen om naar het festival te gaan, zegt Ulzii dat onze auto klaar staat. Alles wat er staat is een paard met een soort arrenslee achter zich en dat blijkt ons vervoer naar het festivalterrein te zijn. Dat is leuk. Met z'n vieren springen we op de slee en de menner zet het paard in beweging. Het arme beestje heeft het er maar moeilijk mee. In de verte zien we een hele rits auto's over het meer richting festival rijden. Inmiddels staan er al honderden auto's en bussen geparkeerd. Het is al druk met prachtig uitgedoste mannen, vrouwen, kinderen, paarden, sledehonden en rendieren. Stoere mannen op mountainbikes voorzien van banden met spikes komen net aan van de oversteek van 270 km. over het bevroren meer. Prachtige paarden met sleden staan trots in de zon. De Mongoolse paarden zijn een heel stuk kleiner dan de Nederlandse paarden. Hun berijders met enorme bontjassen laten maar wat graag zien hoe mooi ze zichzelf vinden. De ijssculpturen zijn prachtig voorzien van alle details en schitteren in de ochtendzon. Het lijkt al maar drukker te worden. Her en der zien we een verdwaalde blanke, maar waar we bang voor waren dat het een toeristisch evenement zou worden is absoluut niet het geval. Ik heb nog nooit zoveel Mongolen bij elkaar gezien en ze komen van heinde en verre. Vrouwen zitten op hun kleedjes en stallen hun koopwaar uit. Over het algemeen folkloristische hand gemaakte spullen en tweedehands kleding. Aan de rand van het meer zijn een zestal gers geplaatst die als tijdelijk restaurant fungeren. In al deze gers doet de kachel nu dienst al kookfornuis. De aan ons verstrekte 'guestcard' geeft nu toegang tot een speciaal gedeelte voor genodigden. Dat hebben we graag. Een rij met stoelen staat klaar voor een podium dat gemaakt is van ijsblokken. De stoelen zijn

gereserveerd voor de Franse en Zuid Koreaanse ambassadeur en een aantal hooggeplaatste Mongolen. Alles wordt gepresenteerd door een prachtig uitgedoste mevrouw en meneer die op Noord Koreaanse wijze de boel aan elkaar praten. Ik zeg tegen Annemieke het lijken wel Noord Koreanen. Ons Zuid Koreaantje begrijpt meteen wat ik bedoel. Ze vertelt dat het tot 1990 ook in Zuid Korea de stijl van presenteren was. Een kwartet van in blauw traditioneel geklede zangers klimt op het podium. De licht blauwe kleding staat in mooi contrast met de achtergrond van glinsterend ijs. Na het eerste nummer, wat niet om aan te horen is, komt er voor het podium een dansgroep de boel versterken. Het is zo tuttig dat het gewoon weer leuk is om te zien, zeker omdat wij zo'n vooraanstaande positie mogen innemen. Onze gids blijft netjes achter in de menigte. We kunnen tenslotte niet allemaal 'guest' zijn. Tja, je bent blank of je bent het niet.....of voel ik dat misschien alleen zelf zo (grapje!). Het is fantastisch om tussen de kleurrijk en traditioneel geklede menigte te lopen. Buiten is het -6°C maar met dat heerlijke zonnetje merk je er niets van. We worden in het Engels aangesproken door een meisje of we toevallig Nederlands spreken. Het blijkt een Nederlands meisje, Sophie, te zijn die samen met haar vriend, Daniël, ook op het festival aanwezig zijn. Leuk om even wat indrukken in je eigen taal uit te kunnen wisselen. Daniël trekt nogal wat bekijks hij is namelijk 2,06 meter lang en dat staat in schril contrast met de over het algemeen kleine Mongolen. Ook zij gaan morgen naar het eagle festival waar we ze ongetwijfeld weer zullen tegenkomen. Bovendien is hij met zijn lengte makkelijk herkenbaar. De lunch is om 13:30 uur in ons eigen verblijf. We lopen op het gemak terug naar ons ger kamp. De lunch begint, we raken er al aan gewend, met een bordje met wat er uitziet als atjar, gele kool en reepjes peen. Het is alleen niet zuur maar doordrenkt van de knoflook. Het tweede gerecht is een smakelijke gebonden rijstsoep en voordat iedereen zijn bak leeg heeft staat er nog een bordje met twee pasteitjes op ons te wachten. Deze pasteitjes zijn gevuld met rundvlees dat duidelijk in de bouillon is gekookt, want juist die bouillon lekt er aan alle kanten tijdens het eten uit. Dit gerecht heet hier Khuushuur⁴. En samen met de dumplings

---

⁴ Later zal blijken dat ze in Ulaanbaatar op het Dzjengis Khan plein zelfs een hoog gebouw te hebben neerzet in de vorm van een Khuushuur.

zijn dit wel de twee nationale gerechten. Onze Zuid Koreaanse tafelgenoot eet haar soep met een vork. Tja, je bent Mongool of je bent het niet hè. Nadat al het eten is weggewerkt besluiten we allemaal om de kachels op te laten stoken en even de slaap van vannacht in te halen. Om 16:30 uur rijden we met de kampeigenaar terug naar het festival. Met zijn kolossale SUV Toyota Landcruiser ploegt hij moeiteloos door 60 cm. onaangeroerde sneeuw. Hij slaat rechtsaf het meer op terwijl het festival toch echt links is. Wat nu pas opvalt is dat er op het meer een heuse snelweg is aangelegd, inclusief alle daarbij behorende verkeersborden. Wij gaan dus netjes, zoals het hoort via de met vlaggen afgezette rijstrook naar de 'hoofdweg' die naar het festivalterrein leidt. Het is een ware drukte op de 'meerweg'. Zelfs de plek waar je de auto mag parkeren is aangegeven met de bekende P borden. De zon verdwijnt binnen afzienbare tijd achter de bergen en dan is het een stuk onaangename. Veel mensen maken al aanstalten om weg te gaan. De goederen worden ingepakt en ook de organisatie is aan het inpakken. We rijden terug naar 'huis' en spreken om 19:30 uur af voor het avondeten. Het avondeten bestaat weer uit drie gangen, vooraf een bordje salade van in sliertjes gesneden gekookte bietjes aangemaakt met azijn. Het hoofdgerecht is dun gesneden beef met bami en rijst en verder veel knoflook. Het nagerecht bestaat uit een warme rode drank gemaakt van Mongoolse bessen en zeker niet vies. Nu gauw terug naar onze ger om de kachel op te stoken voor hij weer uitgaat. Ons Koreaanse vriendinnetje komt nog even buurten omdat ze zich verveelt. Om 21:30 uur houden we het voor gezien en gaan slapen in de hoop dat we het warm houden. We hebben gevraagd of de nachtelijke kachelaanmakers weg willen blijven. Voor we gaan slapen stook ik de kachel zo hoog mogelijk op in de hoop dat we de nacht warm doorkomen. We gebruiken in ieder geval de meegebrachte slaapzak maar als extra deken. Morgen meer festival vreugde.

Dag 15 (Zaterdag 4 maart 2017)
Het Ice Festival in volle gang

Om 3:00 uur is het toch wel erg koud geworden. De kachel is volledig uit. Nieuwsgierig kijk ik op de thermometer die aan mijn rugzak hangt. Zie ik het nou goed.....ook met de zaklantaarn aan staat het streepje bij -15°C. Het water en de cola in de flesjes op tafel zijn knalhard bevroren. Toch niet zo'n goed idee om de kachelaanmakers af te zeggen. Zolang je met je hoofd onder de dekens blijft is het goed te doen. We overleggen nog even: "Als ze kloppen doen we toch wel open, hè Ja! Natuurlijk". Maar ze kloppen niet..... Dan maar afwachten en hopen of ze de kachel om 7:00 uur voor de ochtend komen aanmaken. Om 6:30 uur wordt er zachtjes geklopt. We zijn gered. We gillen zo hard mogelijk: "We are coming", uit angst dat ze weer weg gaan. De oude man, uiterst dik gekleed want het zal om en nabij de -20°C zijn, heeft binnen een mum van tijd de kachel aan. Na twintig minuten is het in de ger al weer zo behaaglijk dat we onder de dekens vandaan kunnen komen. Nog geen 10 minuten later staan er twee vrouwen voor de deur om de kachel nog eens flink op te porren en er vers hout op te gooien. Lekker, we kunnen nog even blijven liggen want het ontbijt is pas om 9:00 uur. Vandaag krijgen we bij het ontbijt een hard gekookt ei, plakjes hele vette worst en een doorgesneden cherry tomaat. Met een kop koffie erbij gaat het best naar binnen. Onze gidsje drinkt zoals gewoonlijk een kopje heet water met daarin opgelost Mongoolse bessensjam. Ze doet haar afkomst wel eer aan. Nog even terug naar ons hok om de tas alvast te pakken. Vanavond vliegen we terug naar UB. Ook al zullen we pas na middernacht aankomen, we verheugen ons nu al op een warme douche en een schone onderbroek. Om 10:30 uur begint het festival weer. Eerst nog maar even naar het toilet waar het ook ver onder nul is. Even lekker op je gemak poepen is er niet bij, brrr. Om 11:30 uur mogen we meerijden met de eigenaar van deze gers. Zijn Toyota Landcruiser geeft als buitentemperatuur -16°C aan. In de verte zien we het festivalterrein al opdoemen. Het is zeker niet zo druk als gisteren maar er is toch al heel wat volk op de been. De paardjes met de sleden staan al te wachten. Hun adem veroorzaakt behoorlijke ijspegels aan hun neus. Er staat een licht

windje wat het toch wel extra koud maakt, maar de zon schijnt volop dus de temperatuur zal nog wel wat stijgen. De ijssculpturen beginnen langzaam in elkaar de storten. Het ijspaardje mist zijn voorpoten en van de man met kind ligt het kind in stukken op de grond. Buurtbewoners zitten weer op hun kleedjes om koopwaar aan de man te brengen. Twee echte kamelen, met dubbele bulten, staan in het zonnetje lekker te herkauwen. De bezoekers hebben weer hun uiterste best gedaan om er zo mooi mogelijk uit te zien. Mannen lopen in enorme bontjassen waardoor ze twee keer zo groot lijken. Als je zo rond kijkt hebben heel veel arme dieren hier het leven gelaten om de Mongoolse mens warm te houden. Alles is bont wat je ziet, de mutsen, de jassen, de laarzen zelfs de zittingen van de sleden zijn van bont. Soms hangt er aan het paardenzadel nog een complete vos, inclusief de platgeslagen kop. Het meeste bont is van vossen, wolven, marters en andere knaagdieren. Laarzen zijn vaak van rendiervacht gemaakt. Ook de kinderen zijn volop in het bont gekleed. Als de Nederlandse anti bont lobby hier komt kijken worden ze op slag gek. Vandaag staat de paardenrace met sleden op het programma. Deze race begint aan de andere kant van het meer en gaat over 10 km. Wie het eerst de finish op het festival terrein passeert is de winnaar. Er is een baan ingericht voor het 'ijs schieten'. Bij dit spel strijden mannen tegen vrouwen. Het ligt in de bedoeling een blok ijs over een afstand van 50 meter naar de andere kant te laten glijden. De andere partij doet dat tegelijkertijd en wanneer deze twee blokken ijs elkaar raken krijgt één partij vijf punten. Ik heb alleen geen idee welke partij. Volgens mij is het altijd gelijkspel. Op de schaatsbaan van gisteren worden paaltjes geplaatst waar omheen auto's slalom kunnen rijden. Het is zaterdag vandaag dus complete families paraderen met hun kinderen over het bevroren meer. Foto's maken van hun kinderen wordt door de ouders zeer op prijs gesteld. Ondanks het feit dat de meeste kindertjes erg lelijk zijn gedragen ze zich toch als hele trotse ouders. Om 14:00 uur houden we het voor gezien. Toch nog maar even naar het toilet. Voor de festivalgangers zijn aan de rand van het meer spaanplaten huisjes gebouwd die dienst moeten doen als toilet. Twee hokjes naast elkaar waarvan een met roze en de andere met lichtblauw is gemarkeerd. Uit fatsoen neem ik de lichtblauwe. De hokjes staan op poten waardoor je eerst een glibberig trapje van twee treden

op moet. Boven gekomen sta je voor een groot gat. Om toch ergens op de kunnen staan zijn er boven het gat twee planken van voor naar achter geplaatst. De tussenruimte is denk ik zo'n 30 cm. aan alle kanten. Doordat iedereen er met zijn besneeuwde schoenen op gaat staan zijn ze erg glibberig, zo niet spekglad. Onder het gat bevindt zich een zinken bak van ca. 100 x 50 x 15 cm. Deze bak is al behoorlijk gevuld met stront en pis. Als je uitglijdt lig je ook echt volledig in die derrie. Voorzichtigheid is dus geboden want je kunt je nergens aan vasthouden. Ongeschonden en met een lege blaas kom ik weer beneden. Ondanks dat de temperatuur door het zonnetje tot -6°C is gestegen blijft het na al die uren buiten toch wel fris. We gaan op weg naar de lunch in ons eigen kamp. Vandaag begint de lunch met een klein bordje met koolsalade gevolgd door een echte koolsoep. Het hoofdgerecht bestaat uit warme kool met wat rundvlees. Als nagerecht een heuse Mongoolse KitKat. Nu het festival bijna ten einde is besluiten we het vanmiddag rustig aan te doen.....totdat ons Koreaantje vraagt of we nog even mee teruggaan naar het festival. Met zijn drieën lopen we over meer. De stand van de zon zorgt voor prachtig licht en lange schaduwen. Als souvenir vind ik op het 'marktje' nog een groen jade flesje met snuiftabak. Het is een Mongoolse gewoonte dat wanneer mannen elkaar ontmoeten ze aan elkaars flesje met snuiftabak ruiken. Het klinkt smeriger dan het is, want ze gebruiken het niet van elkaar. Overigens is het ontmoetingsritueel nog veel uitgebreider. Je begroet elkaar met gestrekte onderarmen waarbij je de handen ter hoogte van de elleboog op elkaars armen legt. Afhankelijk van de leeftijd is dat onder de arm bij oudere mensen en bovenop de arm voor jongere mensen (oudere mensen moeten namelijk worden ondersteund). Als de leeftijd niet bekend is of het is niet duidelijk wie de oudste of jongste is, gebeurt hem om en om. In zittende positie hoeft de oudste ook niet op te staan. Als de ontmoeting binnenshuis plaatsvindt moet eerst het hoofd bedekt worden met een hoed of muts. Tegelijkertijd worden de wangen links en rechts tegen elkaar aan gedrukt. Hierbij wordt niet gezoend. Dit ritueel is voor mannen en vrouwen gelijk. De daarbij behorende begroeting is: "sèn bènoo".

De zon begint langzaam onder te gaan en verdwijnt achter de berg als we teruglopen naar onze ger. Het avondeten staat om 19:00 uur gepland. Daarna is het de tas pakken en richting het

vliegveld. Na een comfortabele rit van een uur arriveren we op het vliegveld van Mörön voor de terugvlucht naar UB. Vertrektijd 23:30 uur. Het volle toestel vertrekt keurig op tijd. Na een rustige vlucht van één uur en tien minuten staat het toestel weer veilig op het vliegveld van UB. Het is even wachten tot onze tas uit het vliegtuig is. We nemen afscheid van ons kleine Koreaanse vriendinnetje omdat zij morgenochtend vroeg terugvliegt naar Seoul. Als we naar de uitgang van het vliegveld lopen staat onze chauffeur alweer netjes op ons te wachten. De temperatuur op Chinggis Khaan International AirPort is -17°c . Als we aankomen rijden bij het hotel is het inmiddels 2:00 uur. Het hotel lijkt gesloten. Het licht is uit, maar de deur is nog wel open. Een jongen hoort ons binnenkomen en gaat direct de frontdesk medewerkster wekken. Ze komt slaperig uit een kamertje. We checken in en krijgen dezelfde kamer als vorige keer namelijk nummer 803, op de 8e etage. De tas die we hebben achtergelaten staat nog keurig op zijn plek in het kantoor van de hotelmanager. Deze prachtig met leer ingerichte kamer wordt blijkbaar niet meer gebruikt. Ik denk dat de hotelmanager jaren gelden al gillend is weggelopen uit deze bende. Annemieke voelt zich niet lekker, moet overgeven en heeft diarree. Dat heeft nog lang geduurd. Bij mij gaat het gelukkig allemaal nog goed. Ze duikt snel in bed in in de hoop dat het morgen allemaal fysiek weer wat beter gaat.

Dag 16 (Zondag 5 maart 2017)

Het Eagle Festival van UB

Om 8:00 uur gaat de wekker. Buiten is alles weer wit. Het heeft vannacht licht gesneeuwd. Annemieke voelt zich nog steeds beroerd. Toch maar even douchen want de volgende gelegenheid is verre van bekend. Om 8:30 uur staat, stipt op tijd, het ontbijt voor de kamerdeur. Het is zoals gewoonlijk niet veel bijzonders en we laten de helft van het eten maar aan ons voorbij gaan. Om 9:00 uur gaan we op weg. Onderweg nog even snel boodschappen doen voor de komende paar dagen, water, kaakjes en wat lekkere koekjes. Ulzii komt enthousiast met een vacuüm verpakt stuk vlees aan. Schapentong zegt ze, heerlijk, wil je het ook proberen. Nee, trut natuurlijk niet. De hele auto stinkt naar dat ranzige goedje. Zij en de chauffeur smullen ervan. De eerste stop is bij het boeddhistische Gandan klooster van de geelkap monniken. Dit is nog een van de weinige in gebruik zijnde boeddhistische kloosters van Mongolië en het is groot, heel groot. Vandaag is het zondag en daardoor blijkbaar erg druk. Omdat sommige zalen nog gesloten zijn, staan er lange rijen wachtende mensen die naar binnen willen. Wij bezoeken het gedeelte van het klooster dat wel open is. In het eerste vertrek vult een enorm goud Boeddha beeld de ruimte van onder tot boven. Ik schat het beeld toch zeker zo'n vier verdiepingen hoog. In het volgende vertrek zitten monniken van alle leeftijden te bidden.

Nou ja, bidden.....grommen.....Om Mani Padmi Hum (ik eer de vrucht van de lotusbloem) en overall ligt geld, hele stapels geld. Er wordt vandaag flink geofferd. Zonde hoor. Net als we deze zaal verlaten gaat een van de andere deuren open en stromen de rijen gelovigen naar binnen. Het is dringen en duwen en voorin de rij wordt er zelfs stevig gevochten. En wij maar denken dat Boeddhisten vreedzame mensen zijn. Geloof doet rare dingen met mensen en zeker niet altijd het goede. We gaan richting festivalterrein ten zuid westen van UB. Hier wordt jaarlijks het Eagle Festival gehouden. Op het terrein staan allemaal gebouwen in de vorm van een ger. Waaronder ook hele grote van twee of drie verdiepingen hoog. We worden verwelkomt door lief tallige meisjes in traditionele kleding met een kartonnen bekertje met warme drinkyoghurt

en krijgen een toegangskaart omgehangen. Het terrein waar het echte festival gaat plaatsvinden is aan de voet van een besneeuwd berg. Met de straffe wind erbij is het al gauw zo'n -15°C. Ik besluit toch maar om mijn skibroek over mijn spijkerbroek te dragen. Wat opvalt is het grote aantal toeristen en allemaal met minimaal twee camera's om hun nek. Het is duidelijk meer een fotografie festival. Wel begrijpelijk natuurlijk want de hele entourage is erg fotogeniek. Witte bergen, stoer geklede mannen op paarden met op hun arm een prachtige adelaar. Boven aan de berg staat een groep ruiters te wachten tot de officiële opening van het festival. Alle 'fotografen' staan nu al als idioten te dringen voor een goed plekje. Het een een erg a-sociaal volkje, fanatieke hobby fotografen van over de hele wereld. Vanuit de verte zie ik Daniël al overal bovenuit steken met zijn 2,06 mtr. Ik loop naar hem toe en we kletsen wat. Sophie is voor haar werk uitgezonden naar Dublin en Daniël is met haar meeverhuisd. Ze nodigen ons uit om in april, als hun nieuwe huis klaar is, naar Dublin te komen. In dat nieuwe huis hebben ze toch een kamer over. Na zeker vijf, voor ons onverstanebare sprekers, wordt het Eagle Festival 2017 officieel geopend. De ruiters komen met hun kleine paardjes en adelaars naar beneden lopen en stellen zich voor aan de genodigden. De politie probeert al schreeuwend en duwend de fotografen in het gareel te houden wat nauwelijks lukt. Ik besluit tussen de menigte uit te gaan en loop wat verder naar beneden om daar leuke foto's te maken. Na een voorstelrondje vinden er diverse wedstrijden plaats. De deelnemers moeten onder andere in vol galop met een pijl en boog op een doel schieten. Een andere groep probeert te paard op volle snelheid een voorwerp van de grond op te rapen, waarbij de bereider regelmatig hard van zijn paard valt. Dat levert natuurlijk prachtige plaatjes op. Aan de andere kant staan ruiters met volwassen adelaars, waarvan het gezichtskapje is verwijderd, op hun arm te wachten. Een man te paard galoppeert de berg af en slingert met een prooi om de aandacht van de adelaar te trekken. Deze komt in een prachtige vlucht aanvliegen en grijpt zich met zijn enorme klauwen aan de man beneden vast. Prachtig. Het spektakel duurt ca. twee uur en is al met al zeker de moeite waard om mee te maken. Inmiddels heb ik paar ijsvoeten gekregen en gaan we lunchen. Even de warmte in. In het grote restaurant staan vier verschillende buffetten waar je uit kunt kiezen. Ik neem maar gebakken

paardenvlees met pannenkoeken en sla. Uiteindelijk laat ik het paardenvlees maar staan, het is namelijk baggervet en ongelooflijk taai. Om 14:30 uur vertrekken we van het festival en rijden naar het zuiden richting de Gobi woestijn. Omdat de totale afstand naar de Gobi woestijn veel te lang is voor het donker wordt, overnachten we halverwege in Mandalgovĭ, de hoofdstad van het provincie Dundgovĭ. Onderweg is het hele landschap kaal, er groeit niets, helemaal niets. Op zowel de besneeuwde als de onbesneeuwde heuvels grazen paarden, koeien, schapen, kamelen en geiten. Maar in 2,5 uur en 255 km geen enkele boom, ook geen kleintje. Plotseling stopt de chauffeur en wijst ons op een kudde beesten in de verte, hij noemt ze 'Zeer'. Hij rijdt het veld in om dichterbij bij de kudde te komen. Ulzii laat op haar telefoon zien hoe ze er uit zien. Het zijn een soort antilope zonder staart. Als we nog dichterbij proberen te komen rennen ze weg. Gelukkig is het busje vierwiel aangedreven om de greppel naast de weg door te kunnen. Na een half uur rijden zit aan de andere kant van de weg een groep gieren die klaarblijkelijk azen op een wat schamel hondje dat daar in het gras ligt. Ik maak wat foto's en de chauffeur neemt het waar om even een sigaret te roken. Na nog een uur komen we in Mandalgovĭ aan en rijden direct door naar het hotel. Het is een uiterst simpel hotelletje. In de kamer die wij krijgen toegewezen is eigenlijk alles kapot. De badkamerdeur gaat niet dicht, het gordijn hangt op half zeven en de bedden voelen aan als planken. En het zijn ook planken met daarop een matras van ca. 5 cm. van geperst stro. Tering hard. We vragen aan een hotelmedewerker of er niet een wat zachter dekbed onder kan. Hij haalt er twee en samen met het kamermeisje maakt hij de bedden opnieuw op. Nou dat heeft dus geen moer geholpen. We zien straks wel. Eerst maar even eten. We kunnen kiezen waar we trek in hebben en besluiten van de menukaart diverse Koreaanse schotels te nemen. Op het glazen draaiplateau op de tafel worden alle mogelijke gerechten neergezet, varkens- en rundvlees en diverse groenten. Een heerlijke maaltijd. We besluiten nog even een mailtje naar Dim-Sum te sturen omdat de treintickets van UB naar Beijing nog niet in het hotel waren afgeleverd. Daarna toch maar bijtijds naar bed. Vannacht hebben we al niet veel geslapen en morgenochtend moeten we ook weer om 6:30 uur op. En zo lekker zal het bed niet liggen.

Dag 17 (Maandag 6 maart 2017) Tocht naar de Gobi woestijn

De wekker gaat om 6:30 uur als we beide nog in een diepe slaap zijn. Ondanks het harde bed hebben we goed geslapen. Even snel alvast de tassen pakken en naar het ontbijt. Het ontbijt bestaat vanmorgen uit rijstepap, vervolgens Mongoolse pannenkoeken waarvan ik me afvraag hoe je die zo vet krijgt. De olie druipt er aan alle kanten uit. Onze chauffeur smeert er dik Mongoolse bessenjam op en smikkelt er heerlijk van. De rest van het gezelschap, Ulzii en wij, laten ze maar staan. Het hotel heeft geen koffie, alleen thee. Gelukkig zijn er nog twee koppels toeristen waarvan een van de gidsen een pot Nescafé bij zich heeft. Hij kent het hotel klaarblijkelijk. Ik krijg allervriendelijkst twee lepeltjes. De koffie smaakt prima. Na het ontbijt stappen we in ons busje. De chauffeur heeft de tassen al achterin gezet. We verlaten het dorpje om 7:30 uur. Ik krijg niet de indruk dat het volk hier aan het ontwaken is, er is niemand op straat. Ulzii vraagt mij om een flesje water van achter uit de auto te pakken. De voorraad flesjes water is in een deken gepakt om bevroren te voorkomen. Vannacht is het niet veel kouder geweest dan -8°C. Het heuvelachtige landschap is niet meer besneeuwd, alles bestaat uit zand en plukjes dor gras. En zover je kunt kijken geen enkele boom. In de verte rent een kudde Mongoolse antilopen voor hun leven als ze ons busje horen aankomen. Ondanks de behoorlijke nachtrust vallen we al vrij snel in slaap. Iedere keer als ik van iets wakker schrik is het landschap weer veranderd, maar het blijft uitgestrekt en leeg. De kudden met paarden en koeien zijn plotseling veranderd in enorme groepen met kamelen. Ulzii wijst ons op de 'Mirage' die in Mongolië enkel hier in de Gobi woestijn te zien is. En inderdaad in de verte, aan de voet van de bergen lijken de bergen in het water te spiegelen. Dit soort 'fata morgana's'⁵ (luchtspiegelingen) kennen we in

---

⁵ Een fata morgana (herkomst woord: Italiaans: "La fata Morgana") of luchtspiegeling is een optisch fenomeen dat het resultaat is van temperatuurinversie, een verschijnsel waarbij er grote temperatuurverschillen bestaan tussen verschillende luchtlagen. Lucht is een zeer slechte warmtegeleider, er treedt nauwelijks vermenging op zolang er geen noemenswaardige wind staat. Het (horizontale) scheidingsvlak tussen deze luchtlagen met verschillende temperatuur en daardoor ook met een verschillende brekingsindex voor licht, kan zich zo onder specifieke omstandigheden als spiegel gaan gedragen. Ook kan de luchtlaag met de

Nederland wanneer met heel heet weer het asfalt zindert. Het is dan net of er een plas water in de verte ligt. Als we er op gaan letten valt het op dat overal aan de horizon zich een enorm 'meer' bevindt. Geen idee waarom dat hier wel zichtbaar is en tijdens de hele voorgaande route, onder ogenschijnlijk dezelfde omstandigheden, niet. Ik moet dat thuis eens nakijken. De chauffeur stopt onderweg in een klein dorpje om te tanken. Hij tank 30 liter en betaald daarvoor 55.000 Mongolian Tughrik. Wat neer komt op MNT 1.833,33 per liter. Tegen de koers van vandaag is dat € 0,70 per liter. Daar kun je nog eens een kilometertje voor omrijden. Verder zie je langs de weg nogal wat, door de vrieskou goed geconserveerde lijken van kamelen, honden en paarden. Het is prachtig zonnig met hier en daar wat flarden wolken. Ik ken deze wolken van het Argentijnse Patagonië. Sommige zien er uit als UFO. Ze zijn niet scherp omljnd en zonder enig contrast. Je kunt ze nog het best omschrijven als verwaaid. Geen idee hoe het komt maar in Nederland zie je dit soort wolken bijna niet. Na 5 uur en 20 minuten rijden met een gemiddelde snelheid van 73,7 km per uur en een maximale snelheid van 104,3 km per uur arriveren we na 395,4 km. te hebben afgelegd, in het dorp waar we gaan slapen. In eerste instantie komen we bij een mobiele politiepost en worden de banden van de auto's die het dorp inrijden ontsmet. Naar verluidt heerst er hier een gemakkelijk overdraagbaar virus waar kamelen aan kunnen overlijden. We mogen doorrijden, maar zelfs de chauffeur weet de weg niet in dit dorpje. Hij belt naar iemand en even later komt er een zeer oude jeep aanrijden. De bestuurder wenkt de chauffeur hem te volgen. Na vijf minuten door steegjes te hebben gereden stoppen we voor een bouwvallig gebouwtje. Dit moet ons 'guesthouse' voor vannacht zijn. Ulzii moet plassen en vraagt naar het toilet. Ik denk dat is handig en loop achter haar aan het binnenplaatsje op. Ze geeft mij haar bodywarmer om even vast te houden en gaat als eerste het deurtje in. Na twee minuten komt ze duidelijk opgelucht en bevrijd van haar plas naar buiten. Nu ik. Binnen in het hokje van één bij één staat een plastic toiletpot met bril. Ik kijk in een gat van tenminste 10

---

laagste temperatuur zich zo als lens gaan gedragen. Verschillen in luchtvochtigheid kunnen het effect nog versterken en warme lucht kan meer waterdamp bevatten dan koude. (Bron: Wikipedia)

meter diep met onderin een punt stront van minimaal 1 meter hoog. Het ruikt er absoluut niet. Dat is dan weer het voordeel van de ijzige kou hier. De punt stront is totaal bevroren. We lopen naar een krot aan de andere kant van straat. Onze slaapplek voor vannacht is een soort kamer en suite. In het eerste vertrek staan een kachel, een bed en een verplaatsbaar wastafeltje. In het kamertje ernaast drie bedden en een gedekt eettafel. Hier wordt duidelijk straks geluncht. De bedden zijn net als gisteren knalhard. Ulzii zegt dat rechts mijn bed is en links dat van Annemieke. Dat houdt in dat Ulzii in het derde bed slaapt. Spannend. De lunch wordt geserveerd en bestaat uit een flinke bak smakelijke soep en een groot bord bami met schapenvlees. Ulzii en de chauffeur vreten als Chinezen, de soep en de slierten bami worden met een hoop geslurp en gesmak gretig naar binnen gewerkt. Na de lunch gaan we vrijwel direct met de jeep die ons de weg gewezen heeft naar het festival terrein. We komen hier tenslotte voor het Camel Festival 2017 wat plaats blijkt te vinden op een met een lint op de grond afgezet terrein ter grote van een half voetbalveld. Rondom staan er wat auto's geparkeerd en op het veld zelf staat een soort podium met een microfoon. Op wat toeristen na is er verder geen kameel te bekennen en over 10 minuten is de officiële opening. De toeristen zijn inmiddels oude bekende geworden van de andere festivals. Het is blijkbaar usance om alle drie de festivals te bezoeken. Nog geen vijf minuten later verschijnt er een stofwolk in de verte. Daar komen de kamelen, met er omheen een massa auto's. De auto's rijden hard door naar de parkeerplaats. De kamelen lopen twee aan twee in een lange stoet naar het terrein toe. De hautaine blik van kamelen en de parmantige loop is prachtig om te zien. Uit deze stoet moet dadelijk door een bekwame jury het mooiste koppel, kameel en bereider, worden gekozen. De berijders zijn twee aan twee duidelijk allemaal echtparen in hun mooiste feestkledij. Soms zit er nog een kindje bij mama op de kameel. De jury wijst paren aan die apart moeten gaan staan terwijl de andere het terrein blijven rondlopen. Steeds meer paren komen apart te staan en dat blijken dan ook de afvallers te zijn. Uiteindelijk blijft er één paar over met twee uitzonderlijk mooie blonde kamelen. De man en vrouw zijn prachtig gekleed en een klein kindje, in vol ornaat, steelt de show. Het is niet zo druk en op deze manier is het ook leuk om foto's te nemen. Na een uurtje rondgelopen te hebben neemt Ulzii

ons mee naar het dorpshuis. Hier worden wedstrijden Bone Ankle Flicking gespeeld. Bij dit spel is het de bedoeling dat er twee groepen van drie mannen tegen elkaar gaan strijden. Op een tafeltje met opstaande achterkant worden twee paren van drie enkelbeenderen van schapen geplaatst. De andere partij zit er ca. 5 meter vandaan op een laag krukje met een knie omhoog en een been achter het krukje. De omhoogstaande knie dient als steun voor een prachtig bewerkt glad plankje van hout waarop een soort vierkante wigvormige sjoelschijf ligt die gemaakt is van hertengewei. Het is de bedoeling dat de schijf krachtig met de middelvinger wordt weggeschoten richting de tafel met de losstaande enkels. Om de pijn te verzachten hebben alle schutters een soort verbandje om hun middelvinger. Voordat ze gaan schieten wordt dat lapje nat gemaakt met een blauwe vloeistof uit een heel klein flesje. Het goedje ruikt bekend maar ik kan het niet thuisbrengen. Laten we het houden op iets medicinaals. Hierdoor wordt het verbandje wat opgeruwd. Het is de bedoeling dat de enkels van de tegenpartij van het tafeltje worden geschoten. Het lijkt een simpel spel maar ook na uitleg snap ik er nog steeds geen reet van. Overigens is dit een dermate serieus toernooi dat het twee volle dagen gaat duren voor de winnaar bekend is. Bij dit spelletje wordt door de tegenpartij een geluid voortgebracht, wat nog het meest doet denken aan het geblè van een moslim imam vanaf een minaret, om de aan zet zijnde partij te intimideren. Na een half uur houden wij het voor gezien en gaan naar de lokale middelbare school waar allerlei huisvlijt wordt tentoongesteld en verkocht. Zoals dat is met huisvlijt is het een nog lelijker dan het andere. Ook staat er een 'kunstenaar' met schilderijen. Eén schilderij valt me op. Het stelt een klein Mongools meisje voor met bontmuts en traditioneel gewaad. Na wat onderhandelen met als tolk Ulzii, koop ik het voor \$ 20,00. Ik ben er blij mee, maar moet het nog wel thuis zien te krijgen. We rijden terug naar het festival waar de polowedstrijd voor kamelen inmiddels is afgelopen. Ulzii stelt voor, omdat het programma morgen erg vol is, om nu naar Bayanzag, de rode kliffen, te gaan. Deze oude canyons van rode aarde zijn prachtig uitgelicht in de ondergaande zon. Na twintig kilometer bereiken we inderdaad een fraai landschap met uitzicht op een rode kloof. We dalen al klauterend een stukje af om op zoek te gaan naar dinosaurusbotten. Volgens de reisgids is het hier een paradijs voor

paleontologen. Miljoenen jaren geleden was de Gobi woestijn een grote zee. Nadat deze was opgedroogd leefden er volop dinosaurussen. De chauffeur wijst ons een rots met allemaal losse witte stukje 'bot'. Hij zegt dat als je er aan likt en het aan je tong blijft kleven je te maken hebt met echt dinosaurus materiaal. Ik neem maar een stukje mee wat inderdaad plakt aan mijn tong. In de auto terug vraag ik me oprecht af welke idioot aan stukken van 'ik weet niet wat', gaat staan likken in de Gobi woestijn. Het is denk ik beter om er thuis maar niets over te vertellen. Terug naar de slaapplek voor het avondeten ontmoeten we nog twee grote schapen met vier net geboren kindjes met zwart hoofd en wit lichaam. We stoppen maar als ik een foto wil maken lopen ze weg. De chauffeur, hij is pas 52 jaar, neemt een sprint en drijft ze onze kant op. Altijd leuk voor een kiek. Aan de rand van het dorp hebben ze een flink stuk grond met een schutting afgezet. Boven deze schutting steken er overal twee aan twee bulten uit. Het blijkt een overnachtingsplek voor de kamelen te zijn. Het is een stom gezicht. We gaan terug naar ons kot voor het diner. Het bed waar Ulzii op zou slapen in onze kamer is verplaatst naar de kamer van de chauffeur. Nog beter. Ulzii voelt zich ziek en gaat naar bed. Ze zegt dat ze waarschijnlijk iets verkeerd heeft gegeten gisteren. Ze begrijpt nog niet dat ze voortdurend verkeerde dingen zit te eten waar ieder normaal beschaafd mens allang aan dood was gegaan. Voor ons start het eten met een groot bord met verschillende dumplings waarschijnlijk gevuld met schaap. Op zich zijn ze niet vies maar ik heb er al snel voldoende van. Na het eten gaat de chauffeur met een kennis in de auto voor de deur zitten, Ulzii gilt vanaf haar bed in de andere kamer die gescheiden wordt van onze kamer met een geel gordijn, welterusten en gaat slapen. Ik werk nog wat aan dit verslag voor ik in mijn thermische ondergoed ook ga slapen. Nog even met de zaklantaarn naar de WC aan de overkant van de straat om daarna ook maar mijn bed in te duiken. Het is bloedverziend heet in onze kamer dus ik blijf maar boven op de dekens liggen. De temperatuur wordt in deze kamer bepaald door een van de muren die heel heet is. Aan de andere kant van deze binnenmuur staat een houtkachel hoog te loeien. Ik ga ook maar slapen ik ben het best wel een beetje zat. Nog even de wekker om 8:30 zetten. Het zal niet nodig zijn maar stel je voor. Morgen ontbijt op bed om 9:00 uur.

Dag 18 (Dinsdag 7 maart 2017)

Camels in the Snow

De nacht was niet echt een succes. Zo'n hard bed breekt je halverwege de nacht op en daarna doe je dan ook geen oog meer dicht. Je ligt enkel maar te draaien tot je een positie vindt die geen pijn ergens doet. In het donker komen er vonken van de dekens af vanwege de statische elektriciteit. Om 7:00 uur staan we naast ons bed. In de andere kamer is alles nog stil. Ik kijk naar buiten en alles is wit. Het heeft duidelijk gesneeuwd vannacht. Snel trek in wat aan en ga naar de overkant van de straat om even gebruik te maken van het toilet. Over de schutting kun je het dorpje zien en alles ziet er, met die verse sneeuw, heel idyllisch uit. Als ik terug kom staat Annemieke ook al buiten en we besluiten even wat verder de hoek om te lopen, naar de woestijn. Een eindje verderop staan de kamelen in de sneeuw wat te herkauwen. De zon komt net op. Het is een prachtig gezicht. We lopen nog even, voorzichtig om ze niet te laten schrikken, wat dichterbij de kamelen toe. Ik heb alleen in het enthousiasme van de verse sneeuw en zonsopgang geen jas aangetrokken en er ook niet bij stilgestaan dat de temperatuur in de woestijn 's nachts flink kan dalen. Veel meer dan -15°C is het vermoedelijk niet. Gauw nog wat foto's maken met dit prachtige licht en terug naar de kachel. Inmiddels wordt het ontbijt binnengebracht. Oud brood met jam. Om het brood toch nog eetbaar te krijgen leg ik een paar sneetjes op de kachel in de andere kamer. Geroosterd brood doet het beter met jam. De koffie smaakt best. Daarna komt de mevrouw des huizes met enorme bakken soep aan. Deze soep wordt gemaakt van bloem en bouillon. Als kind kreeg ik vaak lammetjespap, met smerige klontjes, en daar doet het mij nog het meest aan denken. Na een paar happen heb ik genoeg gegeten, bovendien moeten we de tassen nog pakken en in de auto zetten. Hier komen we in ieder geval niet meer terug. Op naar het festival terrein. Om 9:00 uur gaan de kamelenraces van start. Over een afstand van 10 kilometer wordt bepaald wie het eerst over de finish komt. Maar allereerst moeten ze nog naar de start lopen, ook 10 kilometer dus. De aanvang van 9:00 uur is dan ook wat optimistisch gekozen. In de verte lopen de deelnemers op hun gemak naar de start. Als ik het allemaal goed

begrijp lopen ze dus 20 kilometer waarvan 10 in galop. Veel bezoekers springen in hun auto's om straks een glimp van de start te kunnen zien. Wij blijven rustig wachten bij de finish. We kletsen wat met de andere achtergebleven toeristen. Je gaat elkaar tenslotte kennen na drie festivals. Om 11:30 uur zien we in de verte een stofwolk en wat zwarte bewegende stippen. Ik schat een kwartiertje later beginnen ze goed zichtbaar te worden. Ondertussen komen alle auto's terugrijden van de start. Ik heb mijn 400 mm. lens op de camera gezet en kan dus al snel wat foto's maken van de in galop naderende groep kamelen. Het is een prachtig gezicht hoe er om de eerste plaats wordt gevochten. Wel jammer dat de kamelen hiervoor blijkbaar behoorlijk moeten worden geslagen. Je merkt ook dat het tempo er bij die beesten wel een beetje uit is, maar uiteindelijk komt de winnaar over de streep. Deze finish streep is overigens getrokken met melk. Je ziet hem dus niet. Hierna zijn de jonge kamelen van 2 jaar aan de beurt. Zij moeten een afstand van vijf kilometer afleggen. We besluiten er niet op te wachten en gaan naar de lunchplek. Het is een armetierig restaurant met rechts een soort open keuken waar o.a. dumplings worden gemaakt. We zitten net of er komt een grote groep toeristen uit Noorwegen binnen. Het blijkt een complete familie met een gids te zijn. Ze werken aan een documentaire over kamelen. Sinds kort houdt deze familie in Noorwegen zelf ook kamelen en zijn ze naar Mongolië gekomen om hier te leren hoe je met deze beesten om moet gaan. Naast mij schuift een Brit aan die al zeventien jaar in Mongolië woont. Op mijn opmerking dat hij dan wel goed Mongools zal spreken antwoordt hij dat dat niet het geval is. Hij is nogal lui en de meeste mensen in zijn omgeving spreken Engels. Loser. Ondertussen krijgen we een bord met stukjes vlees en saus voor ons. Ik kan de smaak het best omschrijven als shoarma. Het is echt lekker. Na de lunch gaan we terug richting Dalanzadgad waar we zullen overnachten. Op de planning staat dat we onderweg nog een vallei met een bevroren waterval zullen bezoeken. Voorlopig rijden we dezelfde weg als gisteren terug. Alles is dor en hier en daar lopen er kudde met kamelen, kashmirgeiten en schapen. Regelmatig ligt er een kadaver van een kameel of hond langs de kant van de weg. Door de kou blijven deze kadavers redelijk goed geconserveerd. We rijden nu nog langs de uitgestrekte bergketen waar we zo dadelijk naar toe gaan. Het is prachtig zonnig maar

boven het gebergte hangen dikke wolken waaruit volop sneeuw valt. Je kunt vanuit de verte precies de afscheiding van de sneeuwgrens zien. Een uurtje later wordt het bij ons ook donker. We rijden nu op de bergketen af en de sneeuw kom steeds dichterbij. Op het moment dat we de bergen in rijden sneeuwt het volop en alles is al wit. Binnen afzienbare tijd sneeuwt het echt hard en is de weg bedekt met een dikke laag sneeuw. Het wordt zelfs zo erg dat de chauffeur besluit een andere weg te kiezen. We volgen het besneeuwde pad. Het pad blijkt doodlopend te zijn en we eindigen voor een eenzame ger. Twee kindertjes springen met korte mouwtjes en blote buik rond voor de ger als ze ons horen aankomen. Het is overigens wel minimaal -15°C. De chauffeur praat met de man die zojuist naar buiten is gekomen. Na tien minuten draaien we om en slaan resoluut een andere weg in. Nu weet hij blijkbaar de weg. Nog geen kwartier later staan we voor een gesloten natuurkundig museumpje. We keren om en vervolgen de oude weg tot aan een afsluiting voor auto's maar ook een voetpad de bergen in. Volgens een bord is aan het eind van dit pad de bevroren waterval. Het begint nu echt hard te sneeuwen. Witte vogeltjes fluiten vrolijk en fladderen om ons heen. Op een gegeven moment wordt de ondergrond van het pad ijs. De benaming 'ijsvallei' doet zijn naam eer aan, ook al omdat de vallei in de zomer bevroren blijft. Even verderop links zien we de waterval. Ongelooflijk een enorme ijsmassa komt naar beneden. Inmiddels behoorlijk besneeuwd, want dat gaat behoorlijk door. Achter de kolossale ijsmassa hoor je nog wat water naar beneden sijpelen. We lopen terug naar de auto om vervolgens te proberen de bergen uit te komen. Onderweg vragen we regelmatig aan de chauffeur om heel even te stoppen voor een foto. We hopen dat dat uiteindelijk mooie plaatjes voor thuis oplevert. Als we de bergen bijna uit zijn zien we in de vallei de zon volop schijnen. Onderaan de voet van de berg loopt een kaarsrechte afscheidingslijn van sneeuw en dor gras. Als we de snelweg naar Dalanzadgad hebben bereikt kunnen we flink doorrijden. Tien minuten later schijnt de zon. Wat een raar klimaat is het toch hier in Mongolië. We verwachten niet veel van ons hotel voor vannacht en die verwachting komt ook uit. Het hotel begint met een deur met direct daar achter een smalle trap omhoog. Welke volslagen gek bedenkt zo'n entree voor een gebouw waar iedereen met koffers en tassen naar binnen moet. Onze kamer, nummer 202,

is geen haar beter. Een heel smalle entree met halverwege een soort drempel van 20 cm. waar je je nek over breekt. Geen ruimte om je kont te keren laat staan om twee tassen te plaatsen. En het is er heet dus eerst maar een raam openzetten. Van beneden stijgt er een ongelooflijke tering herrie op. Oh nee, niet weer Karaoke. We gaan maar even kijken. In de kelder van het hotel bevinden zich allemaal afgesloten kamertjes waar herrie uit komt. Ik doe een deur open en daar zit iemand alleen voor een groot tv scherm ongelooflijk vals mee te blèren met de tekst die op de tv verschijnt. Wat bezielt iemand om daar in je eentje te gaan zitten zingen? Tijdens het avondeten met de chauffeur en gids vraag ik of deze herrie normaal is. Ulzii begint wat schaapachtig te lachen en begrijpt niet waar ik me druk om maak. Ze stoppen echt wel vanzelf, zegt ze. Alleen wanneer.....ze heeft geen flauw idee. We bestellen rijst met kip en ananas. Naast de kip liggen ook nog drie schijfjes met gebakken aardappelen, koud en dus niet lekker. Verder is deze maaltijd goed weg te werken. Na het eten kletsen we nog wat over onze cultuurverschillen, waarbij ook de herrie uit de kelder weer aan bod komt. En inderdaad het interesseert haar geen bal. Ze zegt dat ze toch wel slaapt en het vanzelf stil word. Ongelooflijk toch dat niemand zich aan dit soort zaken ergert en dus ook niet snapt waarom je klaagt. Na het eten gaan we in een klein supermarktje naast het hotel nog even wat lekkers kopen voor morgen. Het is tenslotte morgen een lange reisdag van ca. 560 km. terug naar UB. We kopen wat snoep, kaakjes en wat cola zero. Terug naar het hotel waar de herrie voortduurt. Ik probeer me er niet aan te ergeren. Eerst maar een lekkere warme douche. Helaas uit de douche komt alleen maar lauw water. Uiteindelijk zijn we toch nog wel wat opgefrist na gisteren. Nu nog even wat wetenswaardigheden van vandaag opschrijven en dan slapen. Het is 23:45 uur en de tering herrie duurt voort, maar.....ik erger me niet.....ik erger me niet.....echt waar ik erger me niet. Uitschot is het #%^@*\$, de onderkant van de samenleving! #%^*@! Uiteindelijk is het hotel om 00:00 uur stil.

Dag 19 (Woensdag 8 maart 2017)

Winkelen in Ulaanbaatar

Vanochtend staan we weer bijtijds op, want het ontbijt met gebakken eieren staat om 7:30 uur voor ons klaar. En inderdaad onze tafel is voor vier gedekt. Een koud gebakken ei op een boterham en stukjes gekookte worst met ketchup. Na het gezamenlijke ontbijt vertrekken we stipt om 8:00 uur met als eindbestemming UB. Toch altijd nog een afstand van zo'n 560 km. en met de snelheid waarmee onze chauffeur rijdt gaat dat zeker 7 uur duren. De omgeving is zonder sneeuw en de weg is smal maar prima. De chauffeur houdt er een gestaag gangetje van 80 km. per uur op na. Het is ongelooflijk hoe kaal en uitgestrekt het landschap is. Niets, in de verste verte niets, alleen plukjes geel/groen gekleurd gras en zand. Na twee uur rijden nog steeds niets, geen enkele boom, niets. Her en der grazen er paarden, schapen, geiten en kamelen. Soms in de verte, soms midden op de weg. Het toeteren van de chauffeur maakt niet echt veel indruk op de kuddes, maar uiteindelijk schuiven ze wel een stukje op. Op ongeveer de helft van de route komen we aan in Mandalgovj. Een klein plaatsje waar we op de heenweg ook geslapen hebben. We stoppen bij een net gebouwtje met een opschrift restaurant en bar. Binnen zitten al wat mondain geklede dames aan de lunch. Het is druk voor een doordeweekse dag. Ulzii vertelt dat het vandaag vrouwendag is in Mongolië en iedereen vrij is. We zitten nog maar net of het hele restaurant loopt vol. Een oude moeder komt hand in hand binnen met een al oudere dochter met het syndroom van Down. Toch vreemd zo'n Mongools mongooltje. Het komt hier dus ook voor. We hebben kip sweet and sour besteld en ik moet zeggen we hebben de hele vakantie nog niet zo lekker gegeten. Na het eten gaan we snel verder met onze reis. Het landschap wordt steeds witter en buiten wordt het steeds kouder. Uiteindelijk zien we Ulaanbaatar in de verte liggen. Een eindje verderop staan een aantal auto's langs de kant van de weg. Er blijkt een ongeluk gebeurd te zijn. Een toeristenbusje zit behoorlijk in elkaar. Het lijkt wel of hij over de kop geslagen is. Hoe krijg je het voor elkaar op deze weg. De chauffeur stopt, rijdt een stukje achteruit, maar iedereen staat kalm naast de auto's. Er is dus geen paniek en we

rijden verder. Het is ongelooflijk druk als we de stad in rijden. Ulzii vertelt dat dat komt door de vrouwendag. Op feestdagen zijn er geen restricties aan het autorijden in UB. Normaal is het afhankelijk van het laatste cijfer van je kenteken op welke dag je niet mag rijden. Eindigt je kentekenplaat op een 3 dan mag je woensdag niet rijden. Net als de auto's waarvan de plaat eindigt op 8. Dit geldt overigens alleen op werkdagen. Stel dat wij op woensdag waren aangekomen dan hadden ze een andere auto moeten regelen bij de stadsgrens. Ons busjes eindigt namelijk op 3. Overigens is de boete bij overtreding maar \$ 10,00. Deze maatregel is niet bedoeld om de luchtvervuiling tegen te gaan, maar om verkeersopstoppingen in de stad te voorkomen. In UB gaan we nog wat boodschappen doen bij de State Department Store. Op de 6e etage is een enorme souvenirs afdeling. We kopen wat kaartjes en enveloppen om de fooi van de gids en chauffeurs in te doen en we vinden voor de collectie van Annemieke een sneeuw schutbolletje met daarin een wild paard uit Mongolië. Op de begane grond is er een grote supermarkt waar we boodschappen kunnen doen voor in de trein. We hebben tenslotte eten voor 1x ontbijt, 2x diners en 2x lunch nodig. Enfin dat worden dan een hoop koekjes en wat noodlesoep. We rijden nog even naar het Chinggis Khaan Square om foto's te maken. Rond dit plein liggen de meeste overheidsgebouwen. In het midden van het plein is een grote ster op de grond geplaatst. Deze geeft het midden van UB aan. Beetje onzin natuurlijk want aan de grenzen van UB werd er behoorlijk gebouwd en je kunt toch moeilijk ieder maand de ster verplaatsen. Verder een enorm standbeeld van een zittende, hele vette, Chinggis Khaan die over ons uitkijkt. Voor het afscheidsdiner met Ulzii en de beide chauffeurs gaan we naar een 'all you can eat' restaurant. De vrouwelijke chauffeur is er nog niet maar Ulzii legt uit hoe alles hier werkt. Je kunt alle groenten, vlees en pasta's in een bakje doen en een woksausje naar keus in een ander kleiner bakje. Beide bakjes breng je dan vervolgens naar een kok die het op een enorme ronde bakplaat voor je klaarmaakt. Met twee stukken staal, die er uitzien als zwaarden, goochelt hij met het eten en gooit met zijn zwaarden. In Japan kennen we dat van de tepanyaki. Als je ook een rauw ei in het bakje erbij gedaan hebt, breekt hij dat tussen zijn messen, gooit de lege schil in de lucht en kopt het het ronde gat in het midden van de bakplaat in. Het is een komisch gezicht.

Grappig dat in Mongolië voor het eten niemand op iemand wacht. Ulzii is al aan het eten als wij onze bakjes nog moeten vullen. De chauffeur heeft ons afgezet en is nog niet terug en de vrouwelijke chauffeur is nog niet eens aangekomen. Nou ja dan gaan wij ook maar vast een bakje scheppen. Het eten is prima en alle groenten zijn lekker vers. Met een glas zeer oranje Fanta erbij, die in Nederland om zijn kleurstoffen niet is toegestaan, is de maaltijd compleet. Ondertussen komt de mannelijke chauffeur binnen en laat ook een maaltijd aan de bakplaat bereiden. De vrouwelijke chauffeur is inmiddels ook gearriveerd. Ze heeft zich feestelijk aangekleed en ziet er prachtig uit. Ze draagt een mooie bontjas, als je hem in Nederland zou durven dragen zou je waarschijnlijk vermoord worden door iemand van de dierenpartij of op zijn minst beklad of overgoten met verf. Hier is het de enige manier om bij -45°C, wat zeker geen uitzondering is, te overleven. De mannelijke chauffeur is uitgegeten en gaat in de auto zitten wachten tot wij klaar zijn. We overhandigen de meisjes de enveloppen met fooi \$ 20,00 voor de driver en \$ 60,00 voor Ulzii. Als iedereen klaar is met eten lopen we terug naar de auto. De vrouwelijke chauffeur krijgt haar laarzen terug die ze aan Annemieke had uitgeleend en we nemen alvast afscheid van haar. We rijden naar het hotel en vragen aan de balie als eerste naar de tickets voor de trein van morgen naar Beijing. En jawel ze liggen, zoals beloofd, netjes voor ons klaar. Ik geef de mannelijke chauffeur ook zijn envelop met fooi. We krijgen kamer 605 toebedeeld. Ik had de sleutel van kamer 803, van vorige keer nog in mijn zak dus die geef ik dan maar terug. De kamer is twee etages lager maar verder niet veel anders dan de vorige. Behalve dat de douche, ook na een kwartier, nog niet echt warm wil worden. Voor we gaan slapen kijken we nog een Netflix filmpje en ordenen de tassen een beetje. Om de statistieken in de vakantie niet te verwaarlozen hier nog wat gegevens van de rit van Gobi naar UB. Afstand 577,8 km. Duur 8 uur en 34 minuten. Gemiddelde snelheid 67,4 km. per uur. Maximale behaalde snelheid 99,4 km. per uur. Totaal gestegen 2.400 meter. Totaal gedaald 2.553 meter. Maximale stijgingspercentage 7,4%. Maximale dalings-percentage -8,4%. Holy f..... Wat moet je er allemaal mee.

Dag 20 (Donderdag 9 maart 2017)

Het wisselen van de wielen

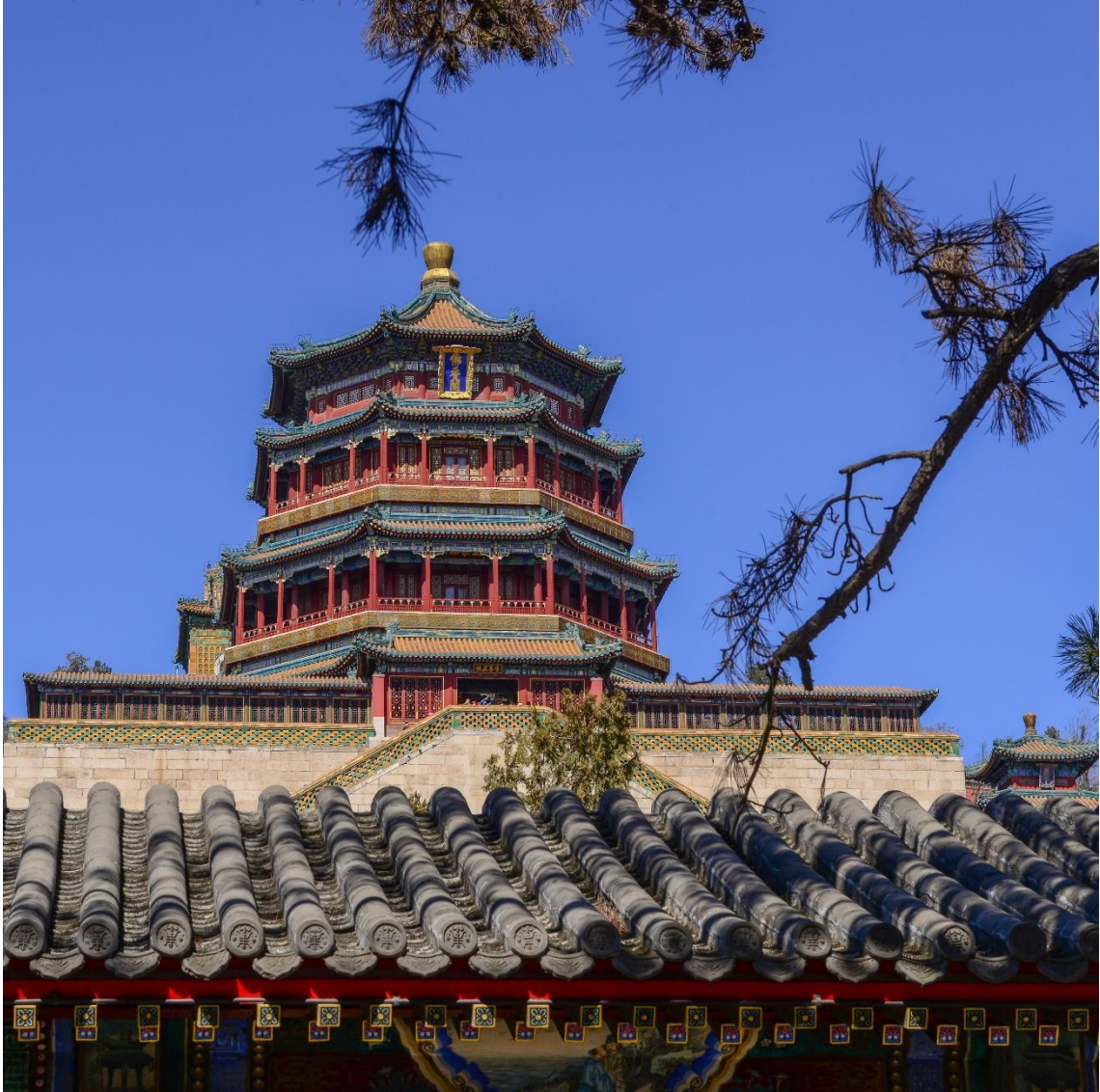
Vanmorgen inderdaad heel vroeg op om de trein naar Beijing te halen. Alle extra warme kleding kan nu wel in de tas. In de trein is het altijd erg warm en in Beijing is de weersverwachting prima, ze voorspelen zelfs 18°C. De douche is nog steeds lauw. Toch maar even snel mijn haar wassen en naar beneden om uit te checken. De chauffeur zit al te wachten en Ulzii komt ook net binnen. Zoals beloofd staan er op de balie twee ontbijtboxen met daarin een sandwich ei en vlees en een Campina yoghurtje. We proppen de tassen in de luxe auto die voor ons klaar staat. Plotseling dringt het tot me door dat het buiten erg koud is. Het bordje geeft -18°C aan. Daar zijn we ook niet meer op gekleed. Met een kwartiertje staan we op het station waar onze trein al klaar staat. We stappen uit de auto maar omdat ik niet echt in deze auto pas moet ik me naar buiten wurmen. Ondertussen gooit Ulzii het voorportier van de auto dicht waar mijn vinger nog volledig tussen zit. De deur valt netjes in het slot waardoor ik dus zeker niet meer uit de auto kan klimmen. Ik roep naar Ulzii: "My finger!" en zoals altijd giechelt ze lief en doet niets. Het is een echte trut. Ik sla nog een noodkreet uit voor ze in actie komt en het portier open doet. Gelukkig buigen de deuren van deze goedkope Koreaanse auto's mee en zit mijn vinger er nog redelijk ongeschonden aan, weliswaar wat dikker maar wie kan het schelen. We lopen naar wagon 5 die op ons ticket staat vermeld. Dit is duidelijk het Chinese model trein. De deuren zijn nog gesloten. We gaan even vragen waarom de deuren niet open gaan. Normaal staat er bij ieder treindeur een dame te wachten die verantwoordelijk is voor dat specifieke rijtuig. Vanwege de kou zitten de dames binnen en laten ons in de kou staan. Na wat kloppen op de deur komt er een te voorschijn, controleert het ticket en het paspoort en we mogen naar binnen. We hebben coupé 3, plaats 5 en 6. De 'kamers' zijn anders ingedeeld. De bedden zijn in deze trein boven elkaar. Waar bij de andere Russische trein een bed/bank was staat hier een gemakkelijke fauteuil. Daarnaast is de deur naar het toilet en er is zelfs een douche. Deze faciliteit deel je met de burens. In het kleine toiletje zitten dus twee deuren. Wanneer iemand één deur van binnen afsluit gaat

de andere deur automatisch ook op slot. Het is een vacuüm toilet en je mag het alleen gebruiken als de trein rijdt. De lakenpakketten voor vannacht worden uitgedeeld en een andere mevrouw komt kartonnen bekertjes met zakjes koffie en thee brengen. Even later brengt ze nog ze nog een grote thermoskan met heet water. Wij zijn voorlopig gesetteld. Onze eerste stop volgens de timetabel in de gang is Choir om 11:20 uur. Buiten is bijna alle sneeuw verdwenen en is het landschap weer met heel veel gele plukjes gras, zand en hier en daar een plukje sneeuw. Ik vraag me toch af waar de beesten hiervan leven. Er groeit weinig gras en wat er staat ziet er erg dor uit. Al het water is bevroren en de sneeuw is inmiddels verdwenen. Voor zover je kunt kijken geen boom, geen huis, geen drinkbaar met water, helemaal niks. Nou ja, ze leven allemaal nog dus het zal wel goed zijn. Zo vraag je je ook af hoe de nomaden in hun gers leven met -40°C in de sneeuw. Er mag dan een kachel in de ger staan, maar waar stook je die mee. Kolen en hout zijn er in de verste verte niet te vinden en de afstand naar de dichtstbijzijnde stad is zeker 5 uur rijden met een auto. Maar ze hebben meestal alleen een bromfiets, daar kom je dus niet ver mee. En de regel die in Nederland geldt voor 20:00 uur besteld, de volgende dag in huis, gaat hier ook niet op. Ulzii vertelde dat ze stoken op gedroogde koeienstront. Dat zal wel lekker branden, maar hoe verzamel je dat als de koeien 30 km. verderop verspreid in het land lopen en schijten waar ze willen. We zullen wel geen antwoord krijgen op deze vragen. Nou dan ga ik hier maar niet wonen. Teveel onzekerheden! We stoppen in Sainshand. Inmiddels zijn we langs 29 andere stations gekomen waar we niet zijn gestopt. Zoals daar zijn Khairkhan, Bayan, Khoolt en Aguit. En wat te denken van Bagakhangai en Shivee Ovoo of Tsmog en Airag. Dat zijn nog een leuke quizvragen in welke plaats stopt de Transmongolië express na Chuluut? In Khangai natuurlijk. Even de benen streken op het perron. Mongoolse vrouwen proberen wat etenswaren en frisdranken aan de man te brengen, maar als ik zie wat er ondanks de heerlijke temperatuur aan reizigers op het perron staat zal het geen vetpot worden. Voor onze wagons staat een man of vijftien en waarschijnlijk zitten er ook niet veel meer in de trein. In het 1e klas rijtuig zitten wij en nog een Oostenrijks stel naast ons en er staan 8 coupés leeg. We rijden nu bijna 9,5 uur en het dringt nu pas tot me door dat er al die tijd al een gammal hekje naast het spoor staat wat

duidelijk bedoeld is om loslopende dieren van het spoor weg te houden. Je zult verantwoordelijk zijn voor het hekonderhoud langs het spoor. Het is natuurlijk wel een vaste baan met de nodige vrijheid en langdurige vooruitzichten maar toch. De trein stopt om 18:50 uur bij de eerste grenspost Zamyn-Üüd, maar blijft voortdurend in beweging en schommelt, schut, kraakt en maakt herrie. Ergens zullen ze de wielen van de complete trein moeten wisselen omdat China smalspoor heeft en Rusland en Mongolië breedspoor. Of dat nu hier al gebeurt of niet, we hebben nog geen idee. De toiletten mogen niet meer worden gebruikt omdat we aan de Mongoolse grens staan. De douane ambtenaren komen binnen en nemen ons goed in zich op. Een vrouwelijke beambte komt met een stapel paspoorten binnen en voegt die van ons aan haar stapel toe. Er blijft heftig aan de trein worden gerommeld. Af en toe rijdt hij 100 meter voorruit en dan weer terug. Geen idee waar ze mee bezig zijn. Na verloop van tijd komt dezelfde mevrouw weer terug met onze paspoorten. Het Mongoolse visum is netjes op vandaag, 9 maart 2017, afgestempeld. We kunnen in ieder geval niet meer terug. Dan maar door naar China. De trein staat hier alles bij elkaar een uur en drie kwartier stil. In een traag tempo rijden we in een half uurtje door naar de Chinese grens, Erenhot Guomen (Ellian). Volgens schema blijven we hier vier uur en 20 minuten staan. Of ze dan hier de wielen wisselen? Volgens de verhalen wordt de trein in een schuur gereden, opgekrikt en van een ander onderstel voorzien waarvan de wielen dichter bij elkaar staan. Dit zou gaan gebeuren met alle passagiers aan boord. Nou, dat klopt inderdaad. De locomotieven rijden één voor één de losgekoppelde wagons naar binnen. In deze 'hangar' zijn drie sporen naast elkaar beschikbaar. Per spoor komen er drie wagons te staan, die allemaal na elkaar hydraulisch worden opgekrikt. Het losgekoppelde onderstel inclusief wielen, twee paar per wagon, blijven achter op de rails. Het smal- en breedspoor liggen hier dus naast elkaar. Met een kabel die naast het spoor loopt worden alle onderstellen tegelijk van de drie wagons weggereden. Direct daar achteraan komen de smallere onderstellen via het zelfde kabelsysteem aanrollen. Wanneer deze redelijk op zijn plek staan wordt er een blok voor gelegd die zorgt dat het onderstel niet verder kan rollen. Aan de bovenkant is het onderstel uitgerust met een dikke taps toelopende pen, laten we zeggen 'het mannetje'. Onder de wagon bevindt

zich het conisch toelopende gat, 'het vrouwtje'. Door het treinstel over de pen te laten zakken wordt de boel geborgd. Waarschijnlijk hier en daar nog een boutje en de boel is gereed voor vertrek. Alle losse wagons worden weer samengevoegd tot een complete trein en de reis kan weer verder. Ondertussen controleert de douane de hele trein op narcotica. Ook de paspoorten worden weer opgehaald en na een uurtje, afgestempeld, keurig teruggebracht. De hele operatie neemt zo'n vier uur in beslag. We maken ondertussen nog maar een zakje Mongoolse chips met beef smaak open. Het ziet eruit als macaroni en het smaakt naar karton. Wat wil een mens nog meer. Het is stil in de remise alle werkmannen en douanebeambten die druk in de rondte renderen zijn naar huis. Hun klus zit er blijkbaar op. Alle wagons staan er nog en de reizigers zitten er nog steeds in. We kunnen onze medereizigers nu zien want ze staan naast ons. Je kunt wel zien dat dat 2e klas passagiers zijn. Ze zien er een stuk sjofeler uit. Grapje natuurlijk. Wat er nu gaat gebeuren weten we niet. Wat er zou moeten gebeuren is het rangeren van de trein om weer één geheel te vormen en verder te kunnen rijden. We gaan maar slapen want het is intussen al 13:30 uur. We maken de bedden op met de uitgedeelde lakenpakketten en gaan liggen. Ik heb het bovenste bed. We liggen nog maar net, of een enorme klap die de hele trein doet kraken en beven gooit me er bijna weer uit. Het lijkt op een zeer ernstige aanrijding met een andere trein. Het blijkt de eerste wagon te zijn die wordt aangehaakt. Nog geen vijf minuten later weer zo'n enorme dreun. Dat zal dan nummer twee zijn. Dit blijft doorgaan totdat alle wagons weer zijn aangehaakt. Iedere keer een stukje rijden en een enorme klap. Dit kan alleen maar in China gebeuren. Er is geen ander land wat zo onbehouwen dit soort zaken afhandelt. De passagiers zitten tenslotte gewoon nog in de trein waarvan de toiletten zijn afgesloten en de verwarming uit is. Het wordt dus ook koud. In Nederland zou dit het journaal gehaald hebben waar men van geluk zou hebben gesproken dat er geen gewonden en doden zijn gevallen. De volgende dag zouden er kamervragen zijn gesteld hoe dit zover heeft kunnen komen. Maar ja.....dit is China. Wat een heerlijk land is het toch. En nu slapen.

Dag 21 (Vrijdag 10 maart 2017)

Aankomst in Beijing

Wakker worden in China is zo erg nog niet. Het is 7:00 uur en buiten is de zon al op. We doen het rolluik omhoog en je ziet het ook direct, onmiskenbaar China. Overal bedrijvigheid, overal gebouwen en overal rokende schoorstenen. Met de opkomende zon erop is de luchtvervuiling erg goed te zien. Vooral boven de steden in de verte hangt een smerige bruine laag mist. De kleur van het landschap is nog hetzelfde en alle rivieren zijn bevroren, maar er staan bomen in het veld en dus vliegen er vogels. Wat een verschil toch met Mongolië. Nou is Mongolië het dunst bevolkte land ter wereld en China een van de dichtst bevolkte, maar toch. We zijn inmiddels 1.180 km. verwijderd van Ulaanbaatar. De trein heeft vannacht in China stil gestaan in Zhurihe en Jining Nan. De volgende stop is om 8:20 uur in Zhangjiakou. Verwachte aankomsttijd Beijing is 11:40 uur. Ongelooflijk eigenlijk dat de bijna 9.000 km. die we met de trein de afgelopen drie weken hebben afgelegd alles tot op de minuut nauwkeurig klopt. Geen enkele vertraging, geen minuut. De kans dat je in Nederland 300 km. naar Limburg aflegt zonder vertraging is nauwelijks denkbaar. Ik vraag me vaak af hoe het komt dat we in Nederland allemaal zo'n grote mond hebben en ons zelf voortdurend op de borst kloppen hoe goed we zijn. Stelletje Mongolen. Het landschap is afwisselend maar zo'n 60 km. voor Beijing gaan we de bergen in. Om de paar minuten zitten we in een tunnel. En een tunnel in China is ook een tunnel, waardoor we vaak een paar minuten in het donker zitten. Als we wat kunnen zien is het een prachtig bergmassief met her en der een meer waar nog de nodige ijsschotsen in rondrijven. De buitentemperatuur moet inmiddels behoorlijk zijn gestegen. Wij zijn inmiddels flink gedaald en zitten op zo'n 185 meter boven NAP. Mongolië is daarentegen het hoogst gelegen land ter wereld. We zaten daar gemiddeld op 1.700 meter. Dat scheelt natuurlijk ook behoorlijk in temperatuur. We rijden langs de voorsteden van Beijing met enorme wooncomplexen en hypermoderne fabrieken. Maar natuurlijk ook langs armoedige huisjes en krottenwijken die overal in de wereld langs het spoor te vinden zijn. Oude van reumatiek krom

getrokken vrouwtjes die in hun schamele tuintjes nog wat eten bij elkaar proberen te harken. Dat zijn de contrasten die China zo interessant en leuk maken. China, voorlopig zijn wij bevoorrecht om deze sfeer en ambiance drie dagen te mogen meemaken. We gaan ervan genieten, met volle teugen. Nog een half uurtje en de trein zal stil staan op Beijing Railway Station of hoe het daar ook heten mag. Ondertussen wordt de trein grondig gereinigd. De toiletten worden flink gesopt en zelfs het plafond in het toilet wordt schoongemaakt alsof ik daar tegenaan heb staan te plassen. Ondertussen worden de gebouwen steeds hoger. Na een reistijd van 22 uur en 27 minuten zijn we eindelijk aangekomen op het Beijing Railway Station. De afgelegde afstand van 1.428 km., is gedaan met een gemiddelde snelheid van 63,5 km. per uur. Maar ze hebben vannacht natuurlijk wel 4,5 uur met die wielen zitten kloten. We gaan met de tassen de trein uit op zoek naar de chauffeur die ons komt ophalen en naar het hotel brengt. Het hotel is het Courtyard 7 hotel. Op het internet ziet het er allemaal prachtig uit. We kijken nog even rond of er iemand met een bordje met onze namen erop op het perron staat. Omdat er niemand staat lopen we naar de uitgang van het station. Daar is het druk met alle treinreizigers die dringen om naar buiten te gaan. Eenmaal buiten valt pas de temperatuur op, het is +20°C. Wat een tegenstelling met gisteren toen we uit UB vertrokken met -20°C, een verschil van 40°C. Dat kan nooit gezond zijn. Links zie ik vluchtig een jong chinees meisje staan met een bordje met mijn naam erop. Ze geeft een slap handje, heet ons welkom in Beijing en vraagt of we haar willen volgen naar de auto. Via een hoge voetgangersbrug bereiken we de overkant van de drukke straat waar een luxe auto met een chauffeur op ons staat te wachten. De tassen gaan achterin en in drie kwartier rijden we door het drukke verkeer richting hotel. Het meisje legt uit dat het een traditioneel Chinees hotel is wat nog niet zolang geleden mooi is opgeknapt. Ondertussen spreken we het plan voor de komende dagen door. Overmorgen brengt de chauffeur, hij heet Liam, ons naar de Chinese muur bij Mutianyu. Dit is de mooiste plek om de muur te bezoeken en ligt 60 km. noordoostelijk van Beijing. We willen er graag vroeg zijn in verband met de mogelijke drukte en spreken om 7:00 uur af. De middag blijft dan vrij voor een bezoek aan het zomerpaleis. Morgen is een vrije dag en kunnen we doen en laten wat we willen.

Maandag pikt Liam ons om 08:30 uur op om naar het vliegveld te gaan. Het verkeer is druk en het hotel ligt in een Hutong⁶ waar geen auto's mogen komen. Hij zet ons op de hoek af en we lopen samen met de gids de Hutong in. Er heerst een gezellige drukte in het smalle oude straatje. Even later staan we voor ons hotel. Wow. We worden vriendelijk ontvangen en het meisje aan de balie checkt ons in, geeft een plattegrond van Beijing en de sleutel van kamer 15. Het is een prachtig opgeknapt oud chinees pand helemaal vol met authentiek Chinese details. Via de balie komen we op een binnenplaatsje, lopen vervolgens door een Chinese deur, komen op een tweede binnenplaats waarna we door een gangetje op nog een binnenplaats komen waaraan onze kamer ligt. De kamer is ingericht met een chinees hemelbed, een prachtige badkamer met alles er op en er aan. De sloffen staan voor ons klaar. We gaan lekker naar buiten om de buurt van het hotel te verkennen. Eerst even wat yuans pinnen bij een ATM en een snelle hamburger bij McDonalds. Daarna lopen we door naar de Bel Tower en de Drum Tower. De namen zeggen het al het zijn twee enorme torens waarvan in de ene een grote bronzen bel hangt en in de andere allemaal Chinese drums staan opgesteld. In beide torens is het een leuk uitzicht over de Hutongs van Beijing. Bij een aantal meren in de buurt zijn allemaal uitgaansgelegenheden gecreëerd. We lopen naar het Beihai meer om wat rond te kijken en een biertje te drinken, een lekkere Tsingtao op het dakterras in het zonnetje met uitzicht op de Drum Tower. Daarna lopen we op het gemak terug naar het hotel om de tassen een beetje op te ruimen. Het zonnetje schijnt nog lekker dus ook daarvan maar even genieten. Even de mail controleren en een berichtje op Facebook zetten voor de vrienden thuis want de WiFi lijkt hier redelijk snel. De mail gaat goed maar Facebook is wel heel erg traag. Er zijn meerdere WiFi signalen in het hotel dus even bij de receptie vragen naar een snellere verbinding. Ik leg het de baliemedewerker uit en dan blijkt dat Facebook en Google in China streng verboden zijn en ook voor toeristen niet toegankelijk. De populaire zoekmachine hier is cn.bing.com. Omdat we het na deze korte nacht

---

⁶ Hutongs zijn zeer oude traditioneel ingerichte wijken van Beijing die langzaam aan het verdwijnen zijn. Men probeert sommige Hutongs te conserveren. Het worden nu een beetje yuppie wijken.

toch wel zat zijn besluiten we om in het hotel te eten. We kiezen voor een Sweet & Sour Pork en een Chicken with Cashewnuts. Beetje witte rijst erbij, heerlijk. In tijden niet meer zo lekker gegeten. Na het eten lopen we toch nog maar even het wijkje bij ons hotel in. Het is echt ongelooflijk druk. Alle eettentjes puilen uit en bij al het streetfood staan lange rijen. Er is ook een winkeltje waar je traditionele rode Chinese stempels kan laten maken met bijvoorbeeld je eigen logo, initialen of iets anders wat je leuk vindt. Omdat Annemieke haar tekeningen normaliter van een paraaf voorziet vind ze het leuk om voortaan hier een authentieke Chinese rode stempel voor te gebruiken. Na lang dubben koopt ze uiteindelijk een jade stempel. Een knulletje snijdt er ter plekke in ca. 20 minuten een stempel, in spiegelbeeld in. Het was niet goedkoop maar het resultaat is prachtig. En dan nu naar bed, het is al weer 22:00 uur.

Dag 22 (Zaterdag 11 maart 2017)

Een rondje Beijing

Vanmorgen eerst maar eens uitgeslapen tot 08:00. Het ontbijt is inclusief dus dat is mooi. In het restaurant waar we gisteravond gegeten hebben staat nu een compleet ontbijtbuffet met zowel traditionele Chinese- als de meer westerse gerechten. De kok staat al op ons te wachten om een uitsmijtertje te bakken. Lekker wat toast, jus d'orange uit een pak en prima vers gezette koffie. Dat smaakt allemaal weer best na al dat droge spul uit Mongolië. Even uitzoeken hoe we bij het Mausoleum van Mao kunnen komen. Volgens de app komt metro lijn 2 het dichtst in de buurt. Het zonnetje schijnt wat flauwtjes door de lichte bewolking heen. De voorspellingen zijn vandaag in ieder geval goed. We lopen naar het metro station Andingmen. Vlak voor het station staat een ATM automaat van de China Citic Bank, dus meteen maar even ¥ 500,00 pinnen. Om de pinautomaat te bereiken, hij staat achter een half ronde deur, moet je op een knop drukken. De halve ronding draait voor de automaat weg en sluit zich achter de klant. Dat is handig, je staat meteen veilig, er kan maar een persoon in en ze kunnen je pin nooit aflezen want je kunt alleen vanuit de binnenkant door het glas kijken. Daar is nog eens over nagedacht. We lopen door naar de metro en kopen in de automaat twee kaartjes. Wat opvalt is dat je direct begrijpt hoe de automaat werkt en binnen een mum van tijd liggen er twee kaartjes geldig tot halte Qianmen en het wisselgeld in het verlichte bakje. De prijs voor een kaartje is ¥ 4,00 omgerekend zo'n € 0,60 per persoon. Nee, dan moet je in Nederland als toerist proberen met het openbaar vervoer te gaan. Buiten de prijs lukt je het als Nederlander al niet om snel aan een OV chipcard te komen laat staan als een Chinees. Ja wij zijn een gastvrij volkje. Al snel komt de metro en we vertrekken in de richting Yonghegong (Lama Temple)/Hepingmen. Volgens het display in de trein moeten we 8 haltes meerijden en uitstappen op station Qianmen. De haltes staan netjes in twee talen aangegeven. De eerst volgende halte is steeds groen aangegeven terwijl de andere haltes rood branden. Je weet dus altijd precies waar je bent en wanneer je moet uitstappen. Als je rondkijkt in de metro valt het op dat de mode voor brillen momenteel groot en rond is. Het

grootste probleem daarbij is dat chinezen een heel klein plat neusje hebben. Het is duidelijk dat deze monturen voor de westerse markt zijn gemaakt en voor mensen met enorme gokken. Hierdoor kijken, en dat valt het meest op bij meisjes, chinezen door het bovenste randje van het glas en dat staat heel sloom en stom. Als de trein met een snelheid van misschien wel 80 km. per uur door de tunnel raast hangt er aan een kant een 'eindeloos' televisiescherm aan de muur. Door op dit scherm een beeld te vertonen dat met dezelfde snelheid als de trein 'meereist' kun je dus een reclamefilmpje bekijken wat op de muur van de metrotunnel wordt vertoont terwijl de trein voorbij raast. Is toch ook weer goed over nagedacht. De afstanden hier in Beijing zijn toch steeds weer veel langer dan je denkt. Maar uiteindelijk stoppen we op station Qianmen. We lopen naar de exit en staan aan de overkant van het tian'anmen plein, wat wij beter kennen als het plein van de Hemelse vrede. Aan de overkant staat een lange rij mensen ergens voor in de rij. We lopen onder de weg door en komen in dezelfde rij te staan. Deze blijkt er enkel te staan omdat iedereen die het plein op wil, gecontroleerd wordt door de politie. Iedereen moet zijn paspoort of ID kaart laten zien en grote tassen worden steekproefsgewijs opengemaakt en nagekeken. Het gaat redelijk vlot dus met een minuut of tien zijn we ook door en heeft de agent ons paspoort nauwelijks bekeken. We staan nu wel op het goede plein maar als we naar het mausoleum van Mao willen nog wel aan de verkeerde kant. Voordat we de onder de weg door kunnen, naar het middenstuk van het plein, staat er weer een controle van paspoorten. Deze agent wil ook ons visum zien. Na zijn goedkeuring gaan we de trap af waar onze rugzak door een scanapparaat nogmaals wordt gecontroleerd. Ze nemen hier geen enkel risico. Uiteindelijk staan we voor het mausoleum van 'onze' grote voorzitter Mao Zedong, maar het is verdacht stil op het plein. Normaal staat hier een enorme rij van veelal Chinezen die hun grote dode voorbeeld willen zien. Het lijkt blijkt ook hier 'under construction' te zijn of het gebouw dat kunnen we niet zien. We hebben ook altijd pech als het om de dooien gaat, eerst Lenin en nu Mao. Dan steken we maar het plein over naar de hoofdingang van de Verboden Stad. Het grote portret van Mao wat boven de ingang hangt glimlacht ons al tegemoet. De man ziet er op een plaatje toch veel vriendelijker uit dan hij in werkelijkheid was. Terwijl we druk bezig zijn de nodige foto's en film

voor de latere herinneringen vast te leggen gaat de zon achter ons steeds feller schijnen. Het wordt zelfs heel aangenaam. We lopen naar binnen om aan de linker kant bij het 'Ticket Office' kaartjes te kopen. De mevrouw wil ons paspoort zien en terwijl ze de gegevens invoert schuift ze alvast een senioren kaartje onder het loket door. Het is toch wel erg confronterend om op deze manier korting te krijgen. Wie denkt dat mens wel dat ze is, mij als oud bestempelen. Nou ja we zijn niet voor niets Nederlanders om ons daar gauw overheen te zetten, als het dan maar wel veel goedkoper is. Het scheelde omgerekend € 3,00 dat is toch gauw verdiend. We komen hier inmiddels voor de derde keer en besluiten dus redelijk vlot door te lopen naar de achterste gebouwen. Ik hou zelf erg van Chinese architectuur en kan ook eindeloos genieten van alle kleine details die overal zijn aangebracht. De dakranden in prachtig geel, een kleur die je alleen in China ziet, staan vol met allemaal kleine figuren in dezelfde kleur. Overal de verfijnd afgewerkte ornamenten in mat rood en blauw. De fraai bewerkte trappen waar alleen de keizer overheen mocht lopen. Enorme koperen leeuwen, die symbool staan voor de kracht van de keizer. Het complex is enorm, als je de slotgracht niet meerekent is het 1 kilometer lang en 800 meter breed. Honderden kamers zijn afgesloten en kunnen niet worden bezocht. Helemaal aan het eind op een plein met een enorme boom zijn de museumwinkeltjes waar ze alle mogelijke souvenirs verkopen. Ik vond er een mooi zesdelig miniatuur kamerschermje van zwart chinees lakwerk. Toch nog een herinnering voor thuis. Annemieke ontdekt een rekje voor thuis waar zes maten kalligrafer kwastjes aanhangen. Als we aan de achterkant uit de verboden stad komen steken we de drukke straat over om in het park de 'kolenheuvel' te beklimmen. Deze kunstmatig aangelegde heuvel is ontstaan door de grond die vrijkwam bij het graven van de slotgracht in de Mingtijd. Ze moesten de grond toch ergens laten. Omdat de kolen die gebruikt werden in het paleis hier ook lagen opgeslagen noemde men het in de volksmond de kolenheuvel. Overigens heeft de laatste keizer van de Ming dynastie zich in dit park opgehangen. Bij de bewegwijzering in het park staat deze plek ook netjes aangegeven. Het valt me mee dat die chinezen daarvoor in de plaats niet een pop hebben opgehangen om de juiste plek te markeren. Op de heuvel is een tempel gebouw met daarin een enorme gouden Boeddha. Vanaf de rand van deze tempel

heb je rondom uitzicht over Beijing. Aan de ene kant de hoogbouw met onder andere het bekende gebouw van de CCTV van de Nederlandse architect Rem Koolhaas en aan de andere kant kijk je uit over alle daken van de Verboden Stad. Vanuit dit punt zie ook echt hoe groot het complex is. Op ons gemak lopen we naar beneden. Een aantal bomen staan door het mooie lenteweer al in volop in bloei. Vanuit het park is het niet meer zo ver lopen naar ons hotel in de Hutong Qianguolouyuan. Onderweg komen we langs een soort nieuwbouw Hutong met de meest prachtige huizen die allemaal worden opgetrokken op de authentieke Chinese manier. Na een halfuurtje zijn we weer in de populaire Chinese winkelstraat. Hier zijn allemaal hele kleine winkeltjes met allerlei producten zoals thee, leren notitieblokjes, waaiers, juwelen gemaakt van de scherven van oud chinees porselein. Maar vooral winkeltjes waar je uitsluitend eten en drinken kunt krijgen. En voor dat soort winkeltjes staan rijen mensen te wachten tot ze aan de beurt zijn. De hoeveelheden eten waar iedereen mee op straat loopt zijn krankzinnig. Enorme bekers met drinken en kolossale hoeveelheden ijs. Iedereen die op straat loopt of in de winkeltjes rondkijkt heeft iets van eten of drinken in zijn hand. We slenteren nog wat langs alle winkeltjes en slaan daarna links af het straatje in waaraan ons hotel ligt. Bij de balie vragen we alvast of het mogelijk is of we morgenochtend een ontbijtbox mee kunnen krijgen. We zijn namelijk al voor het ontbijt van 7:00 uur weg. Het was geen enkel probleem en hij belooft dat om 6:45 uur het 'take away' ontbijt voor ons klaar zal staan. We zijn het lopen even zat en gaan nog even lekker voor onze hotelkamer in het zonnetje zitten. Om 18:00 uur krijgen we weer trek en besluiten we om vanavond in 'ghost street' te gaan eten. Deze straat wordt zo genoemd omdat er overdag niets te doen is en het pas rond etenstijd razend druk wordt. Er zitten dan ook bijna uitsluitend restaurants. Het is ongeveer 1,5 km. van ons hotel vandaan en dat kunnen we nog wel lopen. Daar aangekomen is het inderdaad een drukte van belang vóór alle restaurants en binnen lijkt het ook uitverkocht. We vermoeden dat alle mensen die hier staan, wachten tot er een plekje vrijkomt. We vinden een zaakje dat wat rustiger lijkt. De ober staat buiten en wijst ons op de menukaart die naast hem op een tafeltje ligt. Bij het doorbladeren zien we alleen maar foto's van garnalen, andere schaaldieren en vissen. Daar zitten we niet op te wachten. Bij het

winkeltje er naast ligt het menu ook buiten op tafel. Dit ziet er precies zo uit. Weet je wat denken we, we lopen lekker terug naar ons hotel. Het restaurant was er gezellig en het eten meer dan lekker. Door de Hutongs is het teruglopen zeker niet saai. Overal is wat te doen en voor je het weet staan we weer op onze eigen binnenplaats. In het restaurant is het nog rustig, er is nog maar een tafeltje bezet. We bestellen een biertje, Tsingtao natuurlijk en twee op het plaatje heerlijk uitzijnde vleeschotel. En ze zijn ook heerlijk. Na het eten gaan we nog even aan de andere kant van het winkelstraatje kijken. Maar ook hier alleen maar etende, winkelende maar vooral flanerende Chinezen. Het wordt tijd om nog een filmpje te gaan kijken op Netflix en te gaan slapen, morgen tenslotte weer vroeg op. Ook Netflix blijkt hier echter te zijn verboden. Nou ja, dan maar dit verslag verder afmaken en bijtijds naar bed. Morgen worden we om 7:00 uur opgehaald door onze chauffeur Liam die ons naar 'The Great Wall of China' en het zomerpaleis gaat rijden. Welterusten.

Dag 23 (Zondag 12 maart 2017)

The Great Wall of China

En inderdaad staan vanmorgen om 06:45 uur onze ontbijtboxen op de balie klaar. Het ontbijt bestaat uit één croissant, twee sandwiches met sla, kaas en ui, één appel, één banaan en één peer en dat alles keurig verpakt in een plastic tasje. Op de afgesproken hoek, net buiten onze autoloze Hutong stopt onze chauffeur stipt om 7:00 uur. Het is nog wat fris maar het zonnetje schijnt al lekker. Omdat Liam geen woord Engels spreekt wordt het een zwijgzame rit naar de bergen 65 km. ten noorden van Beijing. Anders dan we van het vorige bezoek aan de muur gewend zijn rijdt Liam meer binnendoor naar het dorpje Mutianyu waar het mooist restaureerde stuk van de muur zich bevindt. Als we aankomen blijkt alles de afgelopen zes jaar onherkenbaar veranderd te zijn. Het ticket office is een enorm gebouw geworden, ver voor de echte opgang naar de muur. Een shuttlebus brengt je nu naar de ingang. Je kunt nog wel steeds kiezen of je met de trap naar boven wilt of met de kabelbaan. Voor de terugweg is een soortgelijke keuze of je gaat terug met de trap of je neemt de glijbaan. Dit is een soort rodelbaan van metaal waarop een klein bakje waar je net in kunt zitten en dat naar beneden rolt. Uiteraard kiezen wij voor de optie gewoon naar boven te gaan lopen. We zijn niet voor niets altijd heel eenvoudig gebleven. Van vorige bezoeken weten we ook dat de klim van ruim 1.800 treden best intensief is. En daarmee ben je er nog niet, want eenmaal boven is het nog veel meer klimmen en klauteren op treden die soms 40 cm. hoog zijn. Boven aangekomen is het uitzicht, ook al is het voor de derde keer, fantastisch. Het is heel helder en zonnig waardoor het goed te zien is hoe de enorme muur zich kilometers ver door de bergen slingert. Deze ruim 6.000 km. lange muur die het Chinees Keizerrijk moest beschermen tegen vijandelijke nomadische ruitervolkeren is grotendeels gebouwd in de Ming-dynastie tussen 1368 en 1644. We besluiten in verband met de stand van de zon rechtsaf te slaan. Met de zon in de rug kun je tenslotte de mooiste foto's maken. Het eerste stuk dalen we een behoorlijke steile trap af, waarvan de onderste treden helemaal scheef weggezakt zijn. Een van de bekendere foto's van de muur. Vervolgens gaat het weer steil

omhoog naar een van de bekende wachthuisjes. Na zeker een uur klimmen en klauteren over de steile trappen komen we bij het laatste wachthuis wat gerestaureerd is. Uit het raam daar kun je nog mooi het ongerestaureerde deel van de muur door de bergen zien slingeren. Het is en blijft toch een fantastisch gevoel om op dit enorme bouwwerk rond te lopen en zeker nu wij zo vroeg zijn, het is 08:30 uur, bijna alleen. Helemaal aan het eind van de muur komen we twee Nederlanders tegen waar we wat mee kletsen. Het is altijd grappig om met wildvreemde mensen even een vluchtig leuk gesprek te voeren terwijl je weet dat je ze daarna nooit meer zult terugzien. Op ons gemak dalen en klimmen we alle trappen op en af tot we weer bij 'watchtower six' zijn aangekomen. Een souvenirwinkeltje verkoopt schutbolletjes waarin het sneeuwt op de Chinese muur. Dit is nog het ontbrekende exemplaar aan de collectie van Annemieke van deze vakantie. Een alleraardigste oude Chinese man probeert hier zoveel mogelijk geld uit te slaan en wij, zuinige Hollanders, proberen het natuurlijk zo goedkoop mogelijk te bemachtigen. Voor ¥ 100,00 mogen we het meenemen. En dan begint de afdaling over de ca. 1.800 treden naar beneden. Het begint al druk te worden op de trap. Hijgende, proestende en puffende mensen worstelen zich een weg naar boven. Het is amusant om te zien hoe zwaar sommige het hebben. Als we bijna beneden zijn vraagt een meisje buiten adem hoe ver het nog is. Wij, altijd positief, moeten het meisje wel vertellen dat ze net begonnen is. Ze gaat opeens heel sip kijken. Een heel oud chinees vrouwtje loopt de trap op handen en voeten op. Misschien was het wel de vrouw van het mannetje met souvenirs die naar haar heeft gebeld omdat hij zijn brood was vergeten. Waarop zij lief antwoordde "Joh, geeft niks dan breng ik het toch even boven". Eenmaal beneden staat de shuttlebus alweer klaar om ons op de parkeerplaats af te zetten. Als we eenmaal op de parkeerplaats zijn lopen we zo snel mogelijk naar onze wachtende auto om de opdringerige souvenir verkoopsters te ontlopen. Geheel zwijgzaam zoals de heenreis, rijdt Liam ons volgens afspraak naar het zomerpaleis van de oude keizers. Dit ligt even buiten de stad aan een prachtig meertje. Omdat het wonen in de verboden stad in de zomer erg warm was prefereerde de keizers voor deze periode van het jaar een koelere verblijfplaats aan het water. Liam zet ons af bij een zijingang van het complex. We lopen naar het meer om ons te oriënteren waar we precies

zijn. Als we links langs het meer blijven lopen komen we vanzelf bij de hoofdvertrekken uit. Ook hier beklimmen we alle trappen om van het uitzicht op het meer te genieten. De bloesem aan de bomen begint al behoorlijk uit te lopen en overal staan Chinezen met selfiesticks foto's van kleine roze en witte bloemetjes te nemen met zichzelf op de voorgrond. Het lijkt wel of alle chinezen een telefoon met een selfiestick bij zich dragen en daarmee dan ook honderden foto's van zichzelf aan het maken zijn. Wat bezielt deze mensen toch? De meeste zijn spuuglelijk en dat wil je toch ook niet in zulke belachelijke aantallen vastleggen en voor later bewaren. En voor wie dan? Voor het nageslacht? Na twee uur rond lopen houden we het voor gezien. We zijn inmiddels een behoorlijk eind van de ingang afgedwaald en besluiten terug te lopen. Na 1,5 km. is de uitgang weer in zicht. Liam ligt lekker in zijn auto te slapen. Zachtjes tik ik tegen het raampje om hem niet te laten schrikken. Hij wordt wakker, doet het portier open en zegt "Morning". Verrek hij kan dus wel praten en ook nog in het Engels. Dit is overigens het laatste wat we deze rit van hem hebben gehoord. Zwijgend rijden we terug naar ons hotel. Een lange file zorgt voor wat oponthoud, maar hier maken we niet zoveel van mee omdat we beide in slaap worden gedommeld. Bij het straatje van ons hotel is het alweer een drukte van belang met etende chinezen. We spreken af dat Liam ons morgenochtend om 8:30 uur op dezelfde plek ophaalt als vanmorgen om ons dan naar het vliegveld te brengen. We hebben eigenlijk ook wel trek en kijken of er nog iets lekkers te snaaien valt, maar al het eten heeft zulke kolossale afmetingen dat we besluiten in de hotelkamer maar een kaakje te nemen en straks bijtijds in het restaurant van het hotel te gaan eten. Tenslotte hebben we daar al twee avonden heerlijk gegeten. We kunnen nog even in het zonnetje buiten zitten en vast inchecken voor de vlucht van morgen. De tegenwoordig zo gebruikelijke elektronische instapkaarten voor in de wallet van de iPhone zijn hier niet beschikbaar. We moeten dus morgen toch langs de KLM balie om de instapkaarten te laten uitprinten. Om 18:30 uur gaan we naar ons restaurantje. Vanavond zitten we met z'n tweeën, volgens mij zijn er momenteel niet veel gasten in dit fantastische hotel. Maar het eten is ook vanavond weer heerlijk. We bestellen een gerecht met kleine stukjes varkensvlees in een pittige knoflooksaus en een schaal met kleine stukjes kip in sojasaus. Een chinees Tsingtao

biertje erbij complementeert het geheel. Na het eten ruimen we alvast de tassen een beetje op en maken ze klaar voor vertrek.

Dag 24 (Maandag 13 maart 2017)

Vlucht naar Amsterdam

Het is 7:00 uur als de wakker gaat. De dag van vertrek naar huis is aangebroken. Nog maar even mijn haar wassen en voor zover ze er nog zijn, wat schone kleren pakken om toch nog een beetje fris aan boord van onze vlucht de stappen. De tassen zijn ingepakt en lijken een stuk voller dan op de heenreis. Onzin natuurlijk want we hebben alleen wat kleine souvenirpjes gekocht. Vuil wasgoed neemt duidelijk meer plaats in dan schoon. Ik schuif het gordijn open en het zonnetje schijnt al lekker op de binnenplaats. We lopen naar het restaurant voor het ontbijt. Lekker, ik heb wel een beetje trek gekregen. Bij de kok, die wat met zijn telefoon zit te spelen, bestel ik een plain omelet. Om op de vroege ochtend rauwe uien in mijn ei te doen is niet lekker en trouwens voor een Hagenaar ook niet netjes uit te spreken. Met een kopje koffie en een glaasje jus d'orange erbij is het allemaal weer ruim voldoende. Na het ontbijt eerst even onze drie avondmaaltijden afrekenen aan de balie. ¥ 341,00 voor drie verrukkelijke maaltijden met een biertje erbij voor twee personen. Dat is tegen de koers van vandaag omgerekend € 46,56. Ik ga hier wonen. We pakken de tassen, leveren onze sleutel bij de frontdesk in, bedanken de medewerkers voor het geweldige verblijf en lopen met de tassen linksaf de straat in. Op de hoek van de afgesproken straat staat Liam al te wachten. De tassen gaan achter in de luxe auto en we vertrekken richting vliegveld. Het internationale vliegveld van Beijing ligt net even buiten de stad dus met een half uurtje moeten we er kunnen zijn. Een korte file verlengt deze inschatting wat maar met drie kwartier staan we voor de deur. We nemen afscheid van Liam, bedanken hem voor zijn veilige rijgedrag en gaan op zoek naar de balie van de KLM. Omdat we gisteren al hebben ingecheckt passeren we de rij en kunnen direct terecht bij een medewerker die onze tassen inklaart. Mijn tas wordt eruit gehaald en moet extra worden gecontroleerd. De mevrouw achter de scanner heeft iets gezien wat niet in de haak is. Ik moet komen kijken en het blijkt mijn powerbank te zijn die niet in het ruim mag, maar in de handbagage. Nadat de powerbank is verwijderd mag de tas door. De volgende stop is de douane, waar een ernstig kijkende mevrouw

mijn papieren bekijkt, ze goedkeurt en zo ook als zodanig afstempelt. Ze kijkt me aan of ze zeggen wil: "En flikker nou maar op". OK, ik ben al weg. Nu nog de security check waar alle handbagage door de scanner gaat. Alle camera's, lenzen en iPad's moeten uit de rugzakken en mijn jas moet uit. Aan de andere kant van het poortje staat een beambte met een soort bat om mijn lichaam te controleren. Ook dit wordt uiteindelijk goedgekeurd en we mogen door naar de winkeltjes. De prijzen zijn hier in verhouding tot in de stad exorbitant hoog dus daar zijn we gauw klaar mee. Dan maar naar gate 17 en wachten tot de boarding time aanbreekt. Ondanks dat wachten vaak lang duurt gaat de tijd verrassend snel. Als we eenmaal aan boord zitten blijkt het een vol geboekte vlucht te zijn. Om 11:47 uur worden de deuren gesloten en het toestel teruggeduwd om ook inderdaad keurig op schema tijd 11:50 uur te vertrekken. Vlucht KL 898 zal in totaal 9 uur en 45 minuten in beslag gaan nemen wat drie kwartier korter is dan gepland. Zeker wind mee vandaag. Afstand naar Amsterdam 7.890 kilometer. Kort na het opstijgen meldt de co-piloot zich en vertelt dat we aan de rechterkant van het toestel een prachtig zicht hebben op de Great Wall of China. Omdat ik aan de raamkant rechts van het toestel zit is prachtig te zien hoe deze enorme muur zich door en over het gebergte slingert. Om 14:05 uur vliegen we koers 302° en zien rechts van ons het enorme bevroren Baikalmeer met daarom heen de prachtig besneeuwde bergen. Het is een raar idee dat we 1,5 week geleden nog beneden rondliepen op datzelfde meer. Fascinerend. Even later vliegen we tussen het Baikalmeer en het meer van Khovsgol door. Op het meer van Khovsgol hebben we het ice festival mee mogen vieren. Direct na het meer begint een enorme wit besneeuwde bergketen. Volgens de kaart is dit het Baikalgebergte wat even later overgaat in het Stanovoggebergte. Nu we verder vliegen en ik de koers op de kaart een beetje kan volgen lijkt het of we het traject van de Transmongolië spoorlijn volgen. Aan boord is inmiddels het warme eten rondgedeeld. Het is duidelijk de bedoeling een Chinese maaltijd te serveren met keus uit kip of beef. Alleen is de beef op, als de steward aan onze stoel staat. Dus eten we kip met rijst en cashewnoten. Ook met een keus uit honderden films en muziekalbums lijkt er geen eind te komen aan deze vlucht. Terwijl het een dagvlucht is en buiten volop de zon schijnt, zijn alle luikjes dicht en is het licht bijna volledig gedimd. Het lijkt

erop dat dit bewust wordt gedaan om een rustig atmosfeertje te creëren. Voor de stewardessen natuurlijk ook het rustigst als iedereen slaapt. Het is nog 1.406 km. naar Amsterdam en met een grondsnelheid van 946 km. per uur en een constante kruishoogte van 10.989 meter zullen we, volgens de monitor naast het toilet, om 14:46 uur aan de grond staan. De buitentemperatuur is -65°C. Het raampje zit aan de buitenkant vol met ijskristallen. Wij hebben het ook koud gehad afgelopen 3 weken, maar zo erg was het nog niet. Momenteel vliegen we even voorbij Estland, boven de Oostzee. Buiten zijn alleen maar schapenwolkjes te zien. Eén uur voor de verwachte landing gaat de cabineverlichting weer aan en komen de stewardessen en stewards langzaam weer tot leven. Eerst krijgt iedereen een nat heet doekje om zichzelf weer schoon te maken en even later arriveert de trolley met eten en drinken. Ook deze keer hebben ze een poging gedaan om een Chinese maaltijd te serveren. Als voorafje een bakje salade met komkommer en heel veel knoflook dressing. Het hoofdgerecht bestaat uit bami met kip en paddenstoelen. Een vers warm broodje erbij en een flesje water om het weg te spoelen. Als we boven de stad Bremen vliegen zet de piloot van de Boeing 747-400 combi de daling in naar Amsterdam Schiphol. Het weer boven Amsterdam is heel licht bewolkt met een temperatuur van 13°C. Door de schapjeswolkjes heen kun je vaag de Waddeneilanden zien. IJmuiden met de hoogovens en even later de haven van Amsterdam zijn prachtig zichtbaar. Boven Amsterdam schijnt zelfs een heerlijk zonnetje. Even later zet de piloot de Boeing met een landingssnelheid van 268,5 km. per uur keurig op baan 09-27, beter bekend als de Buitenveldertbaan (lengte: 3.450 mtr.). Het was in zijn geheel een hele rustige vlucht waarbij het lampje 'Fasten your seatbelts' bij turbulentie niet is aangegaan. We taxiën naar gate E4, waar de wandelpier aan het toestel wordt geplaatst. En dan, ja, dan zijn we weer terug in Nederland, maar we kunnen allebei terugkijken op een onvergetelijk en fantastisch avontuur.

Met heel veel speciale dank aan de mensen zonder wie we dit avontuur nooit zó zouden hebben beleefd:

Sharon de Boer

van Dim-Sum reizen uit Utrecht die
alle voorbereidingen
tot in de puntjes heeft geregeld.

Ulzii

Ons lieve Mongoolse gidsje
die ons 10 dagen door het
koude Mongolië heeft begeleid.

Alle chauffeurs

die ons veilig met de
auto's en treinen ca. 12.000 km. door Rusland,
Siberië, Mongolië en
China hebben geloodst.

Alle piloten

die ons 11.970 km veilig door de lucht
hebben vervoerd.

Een verslag van een energerende tocht per trein, vliegtuig, auto, metro, arrenslee en te voet van het mondaine Moskou naar het altijd hectische Beijing. Door de enorme leegte van het Mongoolse landschap en de uitgestrektheid van de Siberische wouden. Waarbij mens en dier een natuurlijke eenheid vormen.

© Nico Koppers 2018